

DOSYA:
2022 / XVIII.
ULUSAL
MİMARLIK
ÖDÜLLERİ

MİMARLIK
GÜNDEM:
SAVAŞ,
MİMARLIK
VE YARALI
MEKÂNLAR

ANMA:
ENİS KORTAN

VURULAN
KENTLER VE
İNSANLIĞIN
SEÇİMİ

ÇEŞİTLİ,
DERİNLİKLİ,
KALABALIK:
DALOKAY'I
ANMAK

2022
PRITZKER
ÖDÜLÜ
KAZANANI
DIÉBÉDO
FRANCIS
KÉRÉ

KATILIMLI
TASARIM:
AYRIMLAR VE
İLİŞKİLER
ÜZERİNDEN
BİR
ÇÖZÜMLEME

Siz meslektaşlarımızla iletişimimizi güçlü tutmak için
uzun süredir kullanmakta olduğumuz
Facebook ve Twitter hesaplarımıza ek olarak
artık YouTube ve Instagram platformlarında da varız

**Tmmob Mimarlar Odası /
Chamber of Architects of Turkey (CAT)**
@tmmobmimarlarodasi

@MimarlarOdasi_T

TMMOB Mimarlar Odası

@tmmobmimarlarodasi

Sosyal medya hesaplarımız aracılığıyla takipte kalmak dileğiyle

**TMMOB
MİMARLAR ODASI**

Sürdürülebilir Bir Yaşam için...

GELECEĞİM

Çevreye zararsız hammadde kullanımı ve Hygiene Plus kaplamasıyla hem sağlığımızı hem de doğayı ve su kaynaklarımızı koruyoruz.

#geleceğim için #iyileştirmehareketi

Gelecek için tasarlandı

Birlikte sürdürülebilir bir gelecek inşa ediyoruz:

Çevresel ayak izimizi azaltmaya kararlıyız ve 2050 yılında CO₂ Nötr olmayı hedefliyoruz. Döngüsel ekonomi, inovasyon ve akıllı kullanım; hedefimize giden yolda temel taşlarımız olacak. **Şimdi harekete geçme zamanı, bize katılın!**

VRV 5-S ile Sektöre Öncülük Eden Çözümler

Yıl boyunca yüksek performans gösteren yeni VRV5-S tüm mini VRV ihtiyaçlarınızı Daikin'in en sürdürülebilir çözümüyle karşılıyor.

- › Çevre dostu yeni nesil soğutucu akışkan R-32 ve sektöre yön veren gerçek sezonsal verimlilik sayesinde **üstün sürdürülebilirlik**
- › 10m²'ye kadar odalarda montaj olanağı ile **maksimum esneklik**
- › Tek fan gövdesinin içindeki bileşenlere kolayca ulaşmayı sağlayan geniş erişim alanıyla, **ergonomi ve kullanım kolaylığı**
- › Yeni fan tasarımı ile **39db(A)'ya kadar düşen ses basıncı seviyesi** ve 45 Pa'ya kadar otomatik olarak ayarlanan ESP değerinin sağladığı **tasarım çeşitliliği**
- › Amazon Alexa veya Google Assistant üzerinden kolay kullanılan **online ve sesli kontrollerin** yanı sıra küçük odalarda kullanıma olanak sağlayan **yeni 1.1 kW'lık iç ünite**
- › IEC 60335-2-40 standardına uygun gelişmiş soğutucu akışkan sızdırmazlık gereksinimleri için fabrika çıkışlı güvenlik önlemleri ile **yüksek güvenilirlik**

R-32

VRV 5-S
BLUEVOLUTION

EŐİ VAR, BENZERİ YOK!

Qua Granite.
Sonsuz sevgi,
Őefkat, fedakârlık
ve güzellik...

QUA
GRANITE

Danimarka Tasarım Müzesi

Başta gıda ve konut olmak üzere hemen hemen tüm tüketim kalemlerinde yaşanan astronomik fiyat artışlarıyla birlikte alım gücü eriyor. Temel ihtiyaçlara dahi ulaşılamayan ülke ortamı ise elbette savaş yerinden farksız. Bir diğer yandan, savaş farklı coğrafyalarda tüm gerçekliğiyle kendini gösteriyor. Bu sayının *MİMARLIK* Gündem'inde Ahmet Tercan, hem savaşlarla gelen yıkımların hem de yeniden yapılanmanın simgesi olarak karşımıza çıkan mimarlık üretimi ile savaş arasındaki ikircikli ilişkiye dikkat çekiyor. Zeynep Gül Ünal ise kentlerin yıkımına karşı kontrolü ele alma ve kentleri yeniden güvenli ortamlar tanımına içine döndürmenin yollarını düşünme yolunda "kolektif mücadele"nin altını çiziyor.

Son ayların gündemini oluşturan konut fiyatlarında yaşanan fiyat artışları bizleri ülke genelinde büyük bir barınma krizi ile karşı karşıya bırakıyor. Bu krizi çözmek üzere önerilen programın kaosu daha da derinleştirilmesi kaçınılmaz görünüyor. Bir nevi, çözüm yine "daha çok tüketmekte" aranıyor. Konut krizini, dinamikleri ve geleceğe yönelik ihtimalleriyle önümüzdeki sayıda açmaya çalışacağız.

Bu sayıda, siyasi gündemin kasvetinden sıyrılabilmek için okları çevirebileceğimiz bölümlerden biri de bu yıl 18. dönemi gerçekleşen Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri. Program, kurumsallaşabilmenin ve sürekliliğin oldukça zor olduğu ülke ve meslek ortamı içerisinde, istikrarlı bir biçimde dönem panoraması sunarak önemini pekiştiriyor. Seçilen işlerin dönem boyunca çeşitli şehirlerde ve ülkelerde sergilenerek kamuoyu gündeminde tutulması ise programın en az ödüllendirme kadar önemli bir misyonu. 5 Haziran'a dek Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nde izleyicisi ile buluşacak olan sergi, akabinde Bursa, İzmir, Samsun, Denizli, Trabzon, Adana ve Hatay'da açılacak.

Dergiyi yayına hazırlarken, Türkiye'nin gündemine Gezi Davası'ndan çıkan kararlar oturdu. Evrensel meslek ilkelerini ve kent hakkını savdukları için yargılanan arkadaşlarımızın yanında olmaya, #adaletnöbeti'ne omuz vermeye devam edeceğiz. Kamusal adaleti ve meslek ilkelerini savunmanın suç olmadığını bir kez daha yineliyoruz.

Melis Özge Gayretli

Fotoğraf: Rasmus Hjortshøj - COAST

Fotoğraf: Christian Hoyer

Fotoğraf: Rasmus Hjortshøj - COAST

1750'lerde inşa edilerek Danimarka'daki ilk devlet hastanesi olan Royal Frederick's Hastanesi'ne ev sahipliği yapmış olan yapı, 1920'lerde Danimarkalı mimarlar Ivar Bentzen ve Kaare Klint tarafından yenilendi ve müze kullanımına uyarlandı. 2018 yılında ise müzenin önünde yer alan meydan, Cobe tarafından yeniden tasarlanarak kafe, müze dükkânı ve bilet gişesi ile birlikte halka açık bir alana kavuştu.

web sitesi: <https://designmuseum.dk/>

adres: Bredgade 68, 1260, Kopenhag, Danimarka

T: +3318 5656

MAYIS-HAZİRAN 2022 ISSN 1300-4212 YIL: 59 SAYI: 425

Kapak: Beylikdüzü Fatma Ana Cemevi ve Kültür Merkezi, Mimarlar: Mehmet Metin Polat, Bilge Altuğ (Fotoğraf: Yerçekim)

MİMARLAR ODASI TARAFINDAN İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR
Ulusal Süreli Yayın

YAYINLAYAN Mimarlar Odası adına Yayın Komitesi

YAYIN KOMİTESİ T. Elvan Altan, Ayşen Ciravoğlu, Deniz Dokgöz, Zeynep Eres, Melis Özge Gayretli, Deniz Güner, Şebnem Önal Hoşkara, Deniz İncedayı, Nurbın Paker Kahvecioğlu, Aslı Tuncer Madge, Güven Arif Sargın, Çağda Türkmen

MİMARLAR ODASI ADINA SAHİBİ Eyüp Muhcu
(SORUMLU) YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ Melis Özge Gayretli
EDİTÖR Çağda Türkmen

KONSEPT TASARIM Raul Mansur GRAFİK UYGULAMA Tuğçe Ulusoy

YAYIN YERİ

Adres Mimarlar Odası Genel Merkezi, Konur Sokak 4/2, Yenişehir 06420 ANKARA
Tel 0.312.417 37 27 **Faks** 0.312.418 03 61 **E-posta** yayin@mo.org.tr
www.mimarlikdersisi.com

DERGİ İNTERNET SAYFASI

Tasarım H. Nilgün Kara Babacan Programlama Behiye Ermete

ABONE VE REKLAM İLETİŞİM

Binat İletişim & Danışmanlık
Adres Barbaros Bulvarı, Dörtüzlü Çeşme Sok. No: 2
Güneş Apt. K:6 D:7 34353 Beşiktaş / İstanbul
Tel 0.212.259 90 79 **Faks** 0.212.259 16 46
E-posta info@binatdanismanlik.com
Reklam Yöneticisi Ayşegül Tuğtepe

BASKI

12. Matbaa
İbrahim Karaoğlanoğlu Cad. No:35 Kat:1 Kağıthane / İstanbul
Tel 0.212.281 25 80 **Sertifika No.** 46618

BASKI TARİHİ: 6 Mayıs 2022

MİMARLAR ODASI ÜYELERİNE ÜCRETSİZ DAĞITILIR.

Fiyatı 10 TL **Abonelik** 55 TL **Öğrenci Aboneliği** 45 TL **Yurtdışı** 80\$

TARANDIĞI VERİTABANLARI

Avery Index
Arthistoricum.net (Virtuelle Fachbibliothek Kunstgeschichte)
DAAI - Design and Applied Arts Index
EBSCO-Host
Ulrichs Periodical Directory

MİMARLIK YAYIN İLKELEERİ

MİMARLIK dergisi Yayın Komitesi, oluşturduğu yayın ilkeleri çerçevesinde, dergiye gönderilecek yazılar konusunda aşağıdaki genel seçim ölçütlerini belirlemiştir:

- Ele alınan konularda, getirilen bakış açısında, değerlendirmelerde, kullanılan dilde, görsel ve yazılı belgelerde özgünlük bulunması;
- Aktarılan konularda ve görüşlerde çeşitlilik olması ve aranması, yazıların içerik açısından entelektüel katkıda bulunması;
- Farklı bakış açılarıyla ve diğer disiplinlerden alınacak katkılarla dergi içeriğinde zenginliğin ve çok yönlülüğünün sağlanması;
- Yurtiçi ve yurtdışında meslek alanındaki güncel konuların ve gündemin izlenmesi.

Dergide genel değerlendirme ölçütleri böylece ifadesini bulan makale ve inceleme-araştırma yazıların yanı sıra, yapı ve proje değerlendirmeleri ile mimarlık eleştirisi yazıları ve Cumhuriyet dönemi mimarlığına, 'toplum ve mimarlık' ilişkisini ortaya koyan konulara, 'çevre duyarlılığı ve mimarlık ilişkisi ve tartışmalarına' yönelik yazılara süreklilikle ve ağırlıkla yer verilmesi görüşü Yayın Komitesi tarafından benimsenmiştir. Dergi, mimar, öğrenci, akademisyen gibi mimarlığın mesleki uygulama, eğitim ve akademik araştırma alanlarından geniş ve zengin bir okuyucu profiline sahiptir. Hedef okuyucu kitlesinin bu homojen olmayan yapısı, konu seçiminden yazım diline kadar, yayınların değerlendirilmesinde dikkate alınan önemli ölçütlerden biridir.

MİMARLIK Dergisi Yayın Koşulları

MİMARLIK dergisinde yayımlanmak üzere yazı gönderenlerin, şu konulara dikkat etmelerini rica ederiz:

- Yazılar Word belgesi olarak dijital formatta kabul edilir: CD/DVD içerisinde ya da e-posta adresi yoluyla: yayin@mo.org.tr • Yazılar en fazla 2.400 kelime (başlık, yazar ismi, özet, notlar, kaynaklar, resim altı yazıları hariç) olmalıdır. Yazıların içeriklerine ilişkin 150 kelimelik özet yazıyla birlikte gönderilmelidir. • Görseller tercihen dijital olarak ve şu formatta yazıyla birlikte iletilmelidir: tiff/jpeg/eps formatlarından birinde, uzun kenarı 15 cm, min. 300 dpi çözünürlükte. • Görseller için telif hakkı konusu yazar tarafından halledilmiş olmalıdır. Görselin alındığı kaynak (fotoğrafçı adı, arşiv bilgisi, kitap künyesi vb.) belirtilmelidir. • Kaynak gösteriminde şu yöntem kullanılır: Tekeli, İhan, 2012, "Seyfi Arkan'ın Yaşamı ve Mimarlığının Toplumsal Bağlamı", **Modernist Açılımda Bir Öncü: Seyfi Arkan**, (ed.) Ali Cengizkan, A. Derin İnan, N. Müge Cengizkan, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, ss.15-26. • Metin içi referans gösteriminde otomatik dipnot / sonnot kullanılır. Bir kaynak ikinci kez kullanıldığında şu format uygulanır: Tekeli, 2012, ss.15-26. • Yayın kararını Yayın Komitesi alır. Sonuç, yazara en geç 4 ay içerisinde iletilir. • Yayın Komitesi yazı hakkındaki görüşlerini yazara iletinceye kadar, yazar aynı yazıyı başka bir yayın grubuna göndermemeyi kabul eder.
- Yazı gönderen kişiler, yazılarının, aynı zamanda derginin web sitesinde, görselleriyle birlikte yayımlanmasını kabul etmiş sayılır. • Yazıdaki görüşler yazara aittir, Yayın Komitesi'ni bağlamaz.

dünyada mimarlık müzeleri

Mimarlık dergisinin 50. yılını kutladığımız 2013'ün ilk sayısıyla birlikte derginin "ayraç" bölümünde yeni bir koleksiyon oluşturmaya başladık. Ayraçları biriktirerek dünyada bulunan mimarlık müzelerinin bilgisini toplayabilir ve ziyaret edilecek yerler listenize ekleyebilirsiniz.

Mimarlık müzeleri "ayraç" koleksiyonuna

katkı vermek isterseniz bize

yayin@mo.org.tr

adresinden ulaşabilirsiniz.

2 İNGİLİZCE ÖZET / ENGLISH SUMMARY
4 MİMARLIK DÜNYASINDAN

MİMARLIK GÜNDEM

8 Savaş, Mimarlık ve Yaralı Mekânlar
/ Ahmet Tercan

ANMA

10 Enis Kortan'ı Anarken / Doğan Hasol

GÜNCEL

11 Vurulan Kentler ve İnsanlığın
Seçimi: "Kolektif Çaresizlik" mi?
"Kolektif Mücadele" mi? / Zeynep Gül Ünal

ETKİNLİK

14 Çeşitli, Derinlikli, Kalabalık:
Dalokay'ı Anmak / Cem Dedekargınoğlu

DOSYA:

17 2022 ULUSAL MİMARLIK ÖDÜLLERİ

ÖDÜL

68 2022 Pritzker Ödülü Kazanarı
Diébédo Francis Kéré: Yerelde,
Yerelle Birlikte İnşa Etmek
/ Elif Sidar Ökdemir

TEHDİT ALTINDAKİ KÜLTÜR MİRASI

71 Mardin Tur Abdin Bölgesi'nden
Kadim bir Süryani Mirası:
Mor Abay Manastırı / Murat Çağlayan

MİMARLIK-DEMOKRASİ-KATILIM

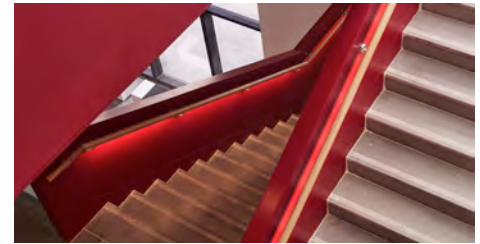
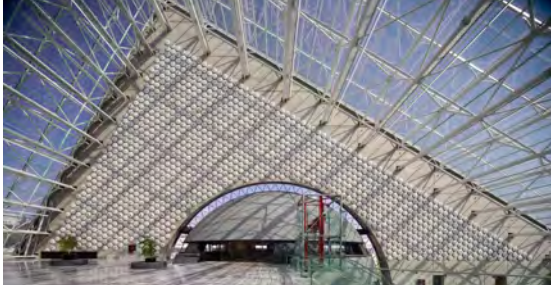
72 Katılımlı Tasarım: Ayrımlar ve
İlişkiler Üzerinden Bir Çözümleme
/ Ferhat Hacılibeyoğlu

TEMA[S]

78 Wodiczko'nun Evsizler Aracı / Ece Buldan

DOSYA: 2022 ULUSAL MİMARLIK ÖDÜLLERİ

MİMARLIK AGENDA

8 War, Architecture and Wounded Spaces / Ahmet Tercan

Throughout the course of history, architecture has come our way as an image of destruction and reconstruction as a consequence of wars. The author focuses on the bilateral relationship between wars and architecture to highlight the significance of reinterpreting this relation in terms of “environmental problems and fundamental rights”.

COMMEMORATION

10 After Enis Kortan / Doğan Hasol

Certified engineer & architect Enis Kortan, a member of the Chamber of Architects with registration number 687, passed away on March 21, 2022. After graduating from Istanbul Technical University, he went to the United States to work within the architecture offices of Marcel Breuer and Skidmore, Owings & Merrill. He designed the architectural project of Sakarya Government Office with Nişan

Yaubyun, Avyerinos Andonyadis and Harutyun Vaporciyan; participated in METU as a lecturer; received the titles of “associate professor” in 1973, “professor” in 1978 among undertaking various administrative duties, and retired in 1999 due to age limitation. He contributed to academic and literary productions focusing upon modern Turkish architecture alongside winning awards from national and international architecture contests. He also completed many construction projects and conducted jury duties. Doğan Hasol addressed a memoriam in his name.

AGENDA

11 Struck Cities and Choice of Humanity: “Collective Despair” or “Collective Struggle”? / Zeynep Gül Ünal

As the Russia-Ukraine war proceeds with all its violence, it is critical to think about gaining control over cities’ destruction and reversing the cities into the boundaries of safe venues. The author highlights that the continuity can

be sustained only if the script of “struck cities” is changed.

EVENT

14 Manifold, Deep, Crowded: Commemorating Dalokay / Cem Dedekargınoğlu

“Vedat Dekolay with his Uncommon Perspective and Sociable Identity” symposium was conducted on February 25, 2022, as a part of the Chamber of Architects 2020-2022 Commemoration Program. The program was appointed by the 17th National Architecture Exhibition and Awards Selection Committee. The author shares gripping notes upon the event through his fine narration.

17 FILE: 2022 NATIONAL ARCHITECTURE AWARDS

The rooted architectural program of the National Architecture Exhibition and Awards, which is planned biennially by the Chamber of Architects, is conducted. During the previous 17 programs, 147

works and 54 people or organizations were awarded due to their outstanding qualities among the 2507 entrants of architectural works. This year in the 17th program, the selection committee evaluated 106 entries within seven subsections among the participated 98 applicants/148 presentation boards.

The nominees for “Mimar Sinan Grand Award”, “Contribution to Architecture” and “Commemoration Program” were previously released. Ten awards under the categories “building”, “project” and “concept” were announced in the ceremony, which took place in Ankara Cermodern on April 15, 2022. The applicants for the competition were exhibited in the same location on April 15-22, 2022.

This file consists of the evaluations of the Selection Committee: Ülkü İnceköse, Hüseyin Kahvecioğlu, Deniz Mazlum, Zuhul Ulusoy and Burçin Yıldırım.

AWARDS

68 Winner of the Pritzker Award, Diébédo Francis Kéré: Constructing on Local, with Local / Elif Sidar Ökdemir
This year for the first time, an African architect received Pritzker Award. The author interprets the selection committee’s journey from past to present, and interprets upon “architect, educator and social activist” Kéré’s architecture “for community, of community”.

CULTURAL HERITAGE IN DANGER

71 A Primeval Assyrian Legacy from Mardin Tur Abdin Region: Mor Abay Monastery / Murat Çağlayan
In this chapter of Cultural Heritage in Danger, a section initiated in our 405th issue, we will investigate the Mor Abay Monastery written by Murat Çağlayan.

ARCHITECTURE-DEMOCRACY-PARTICIPATION

72 Participatory Design: A Decipherment on Cleavages and Relationships / Ferhat Hacalibeyoğlu

The essence of a place, which exists not through designing but experiencing, and the value-laden multiple existences make the process and process-driven a critical matter of debate. The author comments on the participatory design processes by touching upon the architectural theoretical frameworks and practical cases, and calls for what the definition “is” together with what it “is not”.

CONTACT

78 The Homeless Vehicle by Wodiczko / Ece Buldan

“Homeless Vehicle” is a project of Krzysztof Wodiczko, exhibited in New York and Philadelphia between 1988-89, aiming to make the lack of affordable housing visible. The author investigates the project as a venue of resistance and societal criticism.

MİMARLIK.425. May-June 2022

English Summary by Ece Konuk

ETKİNLİKLER – AJANDA

www.mo.org.tr/etkinlikler

ÇEVİRİMİÇİ BİENAL

8. Sinopale Uluslararası Sinop Bienali
Aralık 2021 - Haziran 2022

ÇEVİRİMİÇİ SEMPOZYUM

Docomomo Türkiye "Bilanço 2021"
16 Nisan - 26 Mayıs 2022

SERGİ

Benden Bir Parça (Part of Me)
3 Mayıs - 15 Haziran 2022, Muğla

SERGİ

XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi
8 - 30 Haziran 2022, Bursa
19 - 23 Eylül 2022, Kayseri
3 - 21 Ekim 2022, İzmir
31 Ekim - 18 Kasım 2022, Samsun
28 Kasım - 5 Aralık 2022, Denizli
12-23 Aralık 2022, Trabzon
2 - 13 Ocak 2023, Adana
31 Mart-17 Nisan 2023, Hatay

SEMPOZYUM

Kent, Mekân ve Toplumsal Eşitsizlikler
Sempozyumu
11-12 Mayıs 2022, İzmir

SEMPOZYUM

Türkiye'de Mühendislik ve Mimarlığın 250 Yılı
Uluslararası Sempozyumu
19-21 Mayıs 2022, İstanbul

BİENAL

5. Mardin Bienali "Çimenin Vaadi"
20 Mayıs - 20 Haziran 2022, Mardin

BULUŞMA

Bademlik Tasarım Festivali
3-5 Haziran 2022, Eskişehir

BULUŞMA

Pupa 5.0 Atölyeleri
24-27 Haziran 2022, Kocaeli

BULUŞMA

Bodrum Açık Atölye Günleri (BAAG)
28 Haziran - 3 Temmuz 2022, Muğla

ATÖLYE

Yahşibey Tasarım Çalışmaları
13 Temmuz - 30 Ağustos 2022, İzmir

BULUŞMA

Poedat Akademisi 4. Buluşma
23-27 Ağustos 2022, Muğla

BİENAL

17. İstanbul Bienali
17 Eylül - 20 Kasım 2022, İstanbul ve çevrimiçi

SEMPOZYUM

140 Yılın Mimarlığına Tanıklık:
1882-2022 Sempozyumu
5-9 Aralık 2022, İstanbul

KONGRE

UIA Dünya Kongresi 2023
2-6 Temmuz 2023, KopenhagYARIŞMALAR /
ÖDÜLLER - AJANDAwww.mo.org.tr/yarismalar
www.yarismo.orgAltın Çekül Uluslararası Yapı Kataloğu Ödülleri
Erken Dönem: 25 Nisan - 30 Haziran 2022Avrupa Kentsel Kamusal Alan Ödülleri 2022
Son Başvuru Tarihi: 17 Mayıs 2022TSMD 15. Mimarlık Ödülleri
Son Başvuru Tarihi: 31 Mayıs 2022İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzelbahçe
Yerleşkesi Mimari Proje Yarışması
Son Başvuru Tarihi: 7 Haziran 2022AYDA Ödülleri 2022 "Yakınsama:
Sıfırlama Düğmesine Basmak"
Son Başvuru Tarihi: 25 Temmuz 2022UIA "The Great Green Wall" Uluslararası Tek
Aşamalı Öğrenci Fikir Yarışması
Son Kayıt Tarihi: 20 Ağustos 2022

28. UIA KONGRESİ 2023 BİLDİRİ ÇAĞRISI

"Sürdürülebilir Gelecekler - Kimseyi Geride Bırakmadan" temasıyla **2-6 Temmuz 2023** tarihleri arasında Kopenhag'da gerçekleşecek 28. Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Dünya Mimarlar Kongresi, 2030 yılından önce Birleşmiş Milletler'in (UN) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na ulaşma çalışmalarında mimarlığın nasıl kolaylaştırıcı olabileceğini ele alıyor. Kongrenin Bilim Komitesi, dünyanın her yerindeki mimarları, bilgi ve araştırmalarını herkes için sürdürülebilir, eşitlikçi ve kapsayıcı bir gelecek yaratabilecek biçimlerde uygulamaya çağırıyor. **20 Haziran 2022** teslim tarihine dek bildiri özet teslimi ve ayrıntılı bilgi için <https://uia2023cph.org/participate/call-for-papers-and-abstracts/> adresi ziyaret edilebilir.

ATÖLYE VE SERGİ: DUYGULAR COĞRAFYASI ANKARA

TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi'nin geleneksel sergisi bu kez kente daha bütüncül bir yaklaşımla bakarak Ankara'ya, Ankara'nın insanlarına ve onların duygularına odaklanıyor. "Duygular Coğrafyası Ankara" başlıklı serginin, önceki yedi sergide olduğu gibi yine bir dizi atölyenin çıktısı olarak üretilmesi amaçlandı. Sergi bağlamında gerçekleştirilecek atölyeler ise şöyle: "Rengahenk Ankara" (Çiğdem Yönder, Özlem Yalçinkaya, Seda Şen), "Event - Space Syntax - Sense" (Meltem Gündoğdu, Büşra Ertaş, Gamze Sarı), "Anılar Atlası" (Sezen Savran Penbecioğlu, Gizem Büyücek, Esma Burcu Havası), "diastema* | Zıtlıklar Atölyesi" (Selen Seferoğulları), "Kentle Kurulan Çoğul İlişkiler" (Güzin Yeliz

Kahya, Mehtap Morkoç), "Mekânın Özne Arkeolojisi" (Nuri Batuhan Pınarcıoğlu), "Sayısız Tanıklık" (Berrak Esen, Sevinç Köker, Seda Pakkan, Esra Tekin), "Ankara Tümülsüz Rotaları" (Ela Alanyalı Aral, Gizem Deniz Güneri, Buket Ergun Kocaili, Ceren Özcan), "Armoninin Peşinde" (Esra Gürel, Sevilay Batmaz), "Görünmezi Görünür Kılmak" (Nilgül Karadeniz, Pınar Çobanyılmaz) ve "Çeperin Duygu Haritası" (Ender İplikci). Atölye programları, katılımcılarla birlikte kararlaştırılacak.

BİLANÇO 2021 ETKİNLİKLERİ SÜRÜYOR

Docomomo Türkiye Çalışma Grubu, ilki geçen yıl gerçekleştirilen "bilanço" etkinliklerini bu yıl da sürdürüyor. Modern mimarlık mirasının korunması konusunda bir önceki yılda öne çıkan konulardan hareketle gözlemlenen sorunları, bilimsel komitelerin uzmanlık alanlarından bakışla değerlendirdikleri "bilanço 2021" etkinlikleri **16 Nisan - 26 Mayıs 2022** tarihleri arasında çevrimiçi olarak gerçekleştiriliyor. Eğitim+Kuram Komitesi'nin "Modern Mimarlığı Yaşatmak için Genç Fikirler" ve Kent+Peyzaj Komitesi'nin "Ankara'nın Tehdit Altındaki Modern Kent Peyzajı" etkinliklerinin ardından İç Mekân Komitesi de 16 Mayıs 2022 Pazartesi günü "Modern Kamu Yapılarının Yenilenmesi: CSO Tarihi Salon" etkinliğini düzenliyor. Etkinlikler <https://www.youtube.com/channel/UCRzXQop3JRni2AGFf-Dwq3Q3> YouTube hesabından izlenebilir.

UIA, ÖĞRENCİLERİ "BÜYÜK YEŞİL DUVAR" A ÇAĞIRIYOR

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) "The Great Green Wall" başlığıyla uluslararası ve tek aşamalı bir öğrenci fikir yarışması düzenliyor. Proje alanı, Afrika kıtasını batıdan doğuya aşan, Senegal ile Cibuti arası Sahel-Savannah çöl bölgesi boyunca uzanan ve Büyük Yeşil Duvar (GGW) olarak bilinen; 8000 km uzunluğunda ve 16 km genişliğindeki yaşam bölgesi. Öğrencilerden buraya basit, uygun fiyatlı ve yenilikçi konut tasarımı fikirleri önermeleri bekleniyor. Dünyanın tüm ülkelerindeki mimarlık bölümlerinin tam zamanlı öğrencilerine açık ve ücretsiz olan yarışmaya İngilizce veya Fransızca gerçekleştirilecek başvurular için son tarih **20 Ağustos 2022**.

ANKARA APARTMANLARI BELGESELİ GAIN'DE

Altı yıl önce bir sosyal medya projesi ile gündeme gelen "Ankara apartmanları" bu defa yönetmenliğini Uğur Evin'in, yapımcılığını Rabia Çelik'in, senaristliğini Azra Çelenk'in yaptığı 8 bölümlük bir belgesel dizisinde karşımıza çıkıyor. Yarım saatten kısa bölümlerini Cinnah 19 (Nejat Ersin), Köşk Apartmanı (Mutahhar Baykam), İkramiye Apartmanı (Lemi Varnalı), Gemi Ev (Danyal Tevfik Çiper), 2. Evkaf

Apartmanı (Mimar Kemalettin), Yeşiltepe Blokları (Demirtaş Kamçıl, Rahmi Bediz), Sönmez Apartmanı (Sabih Kayan) ve Teras Evler'e (Uğur Eken) ayıran belgeselin tanıtım metni şöyle: "Türkiye Cumhuriyeti sadece yeni bir yönetim biçimi değil yeni bir hayat demektir. Kalbi ise adeta yeniden kurulan bir başkent: Ankara. Ankara'da apartmanlar Cumhuriyet'in, değişen politikanın, modernleşmenin en önemli tanıklarındır. Bauhaus, Art Deco etkisi; alt katında sinema salonları, çatısında yüzme havuzları olan apartmanlar... Hikayeleri, sakinleri ve mimarlarıyla Türkiye mimarisinin gizli hazinesi Ankara Apartmanları'nı keşfe çıkıyoruz." Danışmanlığını Seda Özen Bilgili ile Umut Şumnu'nun üstlendiği program GAIN çevrimiçi platformu üzerinden izlenebilir.

BADEMLİK TASARIM FESTİVALİ BAŞLIYOR

2013 yılında Osmangazi Üniversitesi'nden bir grup öğrencinin başlattığı Bademlik Tasarım Festivali bu yıl **3-5 Haziran 2022** tarihleri arasında yine Eskişehir'de düzenleniyor. Buluşmada atölye çalışması, konser, tiyatro gibi etkinliklerle çoğu mimarlık olmak üzere endüstriyel tasarım, iç mimarlık, moda tasarımı, grafik tasarım gibi farklı bölümlerden öğrencileri bir araya getirerek tasarım alanında farklı pencereler açmak amaçlanıyor. Bugüne kadar 1000'in üzerinde katılımcıya, 120 atölye yürütücüsüne ve farklı tasarım disiplinlerinden onlarca atölyeye ev sahipliği yapan buluşma; 2016'da uluslararası bir boyuta, geçtiğimiz yıl ise çevrimiçi platforma taşınmıştı. "Altüst" temasıyla **23-27 Mayıs 2022** tarihleri arasında katılımcı başvurularına açık olan buluşmayla ilgili ayrıntılar @tasarimbademlik Instagram hesabından izlenebilir.

YAHŞİBEY TASARIM ÇALIŞMALARINDAN 4 ATÖLYE

Yahşibey yaklaşık 200 kişilik nüfusu ile bir Ege köyü. Yahşibey Tasarım Çalışmaları ise kendisini "evrensel tasarım kültürü birikimine alçakgönüllü bir katkı için girişim" olarak tanımlıyor. Türkiye ve dünyadan, tasarım disiplinlerinde eğitim gören, seçilmiş 10 kadar öğrencinin ustalarla gerçekleştirdiği bu çalışmalar olgunlaşıyor ve ürünleşiyor. Bu yaz Umut Altıntaş ile Gizem Hız 13-22 Temmuz 2022, Özge Güven ile Bahar Türkay 25 Temmuz - 4 Ağustos 2022, Özlem Yalım 6-13 Ağustos 2022 tarihleri arasında çalışma yürütecek. Nevzat Sayın ile Herkes İçin Mimarlık Derneği'nin birlikte yürüteceği 49. çalışma ise 15-30 Ağustos 2022 tarihleri arasında terk edilmiş köy okullarını ele alarak "gerçekleştirilebilir" bir öneri geliştirmeyi amaçlıyor. Başvuru ve ayrıntılı bilgi için <http://yahsiworkshops.com/> adresi ziyaret edilebilir.

140 YILIN MİMARLIĞINA TANIKLIK: 1882-2022 SEMPOZYUMU

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü, temelini dayadığı Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane'den bugüne mimarlık eğitiminin tarihini ve geleceğini tartışmak; mimarlığın eğitim, düşünce ve pratik dünyasına katkı veren aktörleri ve eserlerini hatırlamak; mimarlığın meslekleşme sürecine, mimarın değişen çalışma koşulları ve ortamına yakından bakmak; Tarih, Tasarım, Teknoloji ve Koruma alanlarındaki kuramsal gelişimi, yenilikçi araştırma, uygulama ve örnekleri paylaşmak; mimarlığın disiplinlerarası boyutunu ele almak üzere "140 Yılın Mimarlığına Tanıklık: 1882-2022 Sempozyumu"nu düzenliyor. **5-9 Aralık 2022** tarihleri arasında gerçekleşecek sempozyuma bildiri özeti göndermek için son tarih 2 Mayıs 2022.

ALTIN ÇEKÜL ÖDÜLLERİNDE YENİ DÖNEM

ALTIN ÇEKÜL
ULUSLARARASI
YAPI KATALOĞU
2022 ÖDÜLLERİ

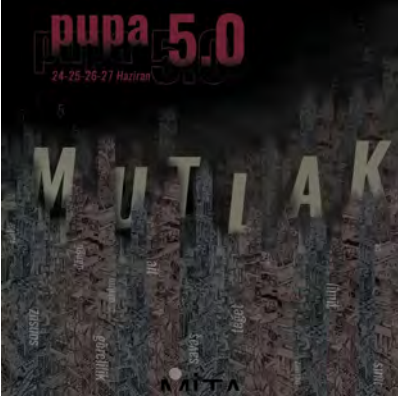
1991-2017 yılları arasında Yapı-Endüstri Merkezi, 2020 yılından başlayarak Yapı Kataloğu bünyesinde gerçekleşen ve Türkiye'nin yapı malzemesi alanındaki ilk ürün ödül programı olan "Altın Çekül Uluslararası Yapı Kataloğu Ödülleri" 28. kez düzenleniyor. Yapı sektöründe yapı malzemesi alanında faaliyet gösteren yapı malzemesi üreticisi veya temsilcisi firmaların, kuruluşların, akademik grupların, araştırma laboratuvarlarının, girişimcilerin başvurabileceği ödül programı; yapı malzemesi alanında yeni fikir, teknoloji ve ürünleri destekleyerek sektörün gelişimine sağladığı katkıyı her geçen gün artırmayı hedefliyor. Bu yılın jüri üyeleri şöyle: Ece Ceylan Baba, Zafer Baysal, Paolo Debiaggi, Nida DeBusk, Durmuş Dilekci, Kurtul Erkmen, Ayşe Hasol Erkin, Massimo Guerini, Gülçin İpek, Deniz Karabacak, Ebru Ünver Karaer, Sibel Keyvan, Tayfun Küçükkoğlu, Cengizhan Okur, Günseli Özen, Francesca Schepis, Hasan Şener, Leyla Tanaçan, Çiğdem Tekin, Onuralp Yücel. Başvuru için ayrıntılı bilgiye www.altincekul.com adresinden erişilebilir.

TÜRKİYE'DE MÜHENDİSLİK VE MİMARLIĞIN 250 YILI ULUSLARARASI SEMPOZYUMU

İstanbul Teknik Üniversitesi, temelini dayadığı Mühendishane-i Bahr-i Hümayun'dan bugüne mühendislik ve mimarlığın Türkiye'deki geçişini ortaya koymak, belgelemek ve topluma aktarmak üzere "Türkiye'de Mühendislik ve Mimarlığın 250 Yılı Uluslararası Sempozyumu"nu düzenliyor. **19-21 Mayıs 2022** tarihleri arasında gerçekleşecek sempozyuma kayıt olmak için son tarih **14 Mayıs 2022**.

PUPA 5.0 ATÖLYE YÜRÜTÜCÜLERİNİ ARIYOR

Gebze Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencilerinin Mimarlık ve Tasarım Topluluğu MİTA'nın bu yıl beşincisini düzenlediği Pupa atölyeleri **24-27 Haziran 2022** tarihleri arasında Kocaeli'nde gerçekleşiyor. 20 Mayıs'a kadar atölye yürütücülerine açık çağrıda bulunan buluşmanın teması "mutlak": "Savaş birilerini yerinden ediyor. Bir şeyin yeri neresi? Onları yerinden eden tek şey savaş mı? Her yer değiştirme yerinden edilmek midir? Ben zamanın içerisinde varım! Konumum sabit değilse bile ben mutlağım! Yerimden edilince anlamım değişti. Savaşta adam öldüren bir meyve bıçağıyım. Okyanustaki çöp adasıyım. Varım. Tüm gerçekliğimle varım, yerimden edilince anlamım değişti! Limitli dünyada

mutlak olana ulaşamıyorum. Ulaşmaya çalışma eyleminin bir sınırı yok. Hatta o kadar yaklaşıyorum ki 'epeyce yaklaşmışım, duyuyorum' mutlağa dokunamıyorum. Limitin bittip sonsuzluğun başladığı noktayım. Diğerleri bana teğet geçiyor. Diğerleri kim bilmiyorum. Buraya ait değil. Kendi yerlerinden gelmişler. Ben sürekli buradayım onlar da sürekli oradalar. Onlar limitsiz de ben mutlak mıyım? Yoo... Ben limitsizim de onlar mı mutlak? 'Durumumuz başta ve sonda ayrı ayrıysa başta ve sonda ayrı olduğumuzdandı.' Zaman kadar göreceliydik." Pupa 5.0 "mutlak" duyuruları @pupa_workshop Instagram hesabından izlenebilir.

MİSYON ŞEHİRİ İSTANBUL: 2030'DA İKLİM-NÖTR VE AKILLI

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin AB 9. Çerçeve Programı kapsamındaki "İklim-Nötr ve Akıllı Şehirler" misyonu bağlamında Avrupa Komisyonu'nun gerçekleştirdiği çağrıya başvurusu olumlu sonuçlandı. 2030 yılına dek karbonsuz ve akıllı şehir olma taahhüdünde bulunan 100 Avrupa kentine

ek olarak 12 "Ufuk Avrupa" kentinden biri seçilen İstanbul'da; kentin iklimle uyumlu hale gelebilmesi için uzun soluklu politikaların belirlenmesinin yanı sıra karbon salınımını artıran sanayi tesislerinin rehabilite edilmesi, yer altı sularının temizlenmesi gibi halihazır sorunların çözümü için de ek fonlar ayrılacak. Bu misyona katılan kentler ilerleyen süreçte "İklim Şehri Sözleşmeleri" çalışmalarına dahil ediliyor.

AYDA ÖĞRENCİ PROJE YARIŞMASI 2022

Tokyo kökenli Nippon Boya'nın düzenlediği Asya Genç Tasarımcı Ödülleri (AYDA) bu yıl "Yakınsama: Sıfırlama Düğmesine Basmak" temasıyla on beşinci yılına giriyor. Türkiye'den mimarlık ve iç mimarlık öğrencilerine açık olan yarışmanın büyük ödülü "Asya Yılın Genç Tasarımcısı" unvanıyla Harvard Üniversitesi Tasarım Enstitüsü'nde

(Harvard GSD) 3 haftalık "Design Discovery" programına kabul almak. "Mimarlık" ve "iç mimarlık" olarak iki kategoride, "ulusal" ve "uluslararası" olarak iki aşamalı gerçekleşecek yarışmanın son başvuru tarihi **25 Temmuz 2022**.

2. BODRUM AÇIK ATÖLYE GÜNLERİ BAŞLIYOR

Bodrum'da çalışan yaklaşık 50 sanatçı **28 Haziran - 3 Temmuz 2022** tarihleri arasında ikincisi düzenlenecek Bodrum Açık Atölye Günleri (BAAG) ile kendi atölyelerinin kapılarını açıyor. Bodrum Belediyesi'nin desteğiyle ART Melek girişiminin düzenlediği etkinlikte resim, heykel, seramik, mozaik, halı dokuma gibi farklı disiplinlerde üreten sanatçıları çalışırken izleme, yaratım sürecine katılma, sanatçılarla söyleşme, birlikte atölye

çalışması gerçekleştirme veya onlardan eser satın alınabilme olanağı mevcut. Etkinlik çerçevesinde 12 Datçalı sanatçının Osmanlı Tersanesi'ndeki "Karşı Komşu" sergisi gezilebilir.

TSMD 15. MİMARLIK ÖDÜLLERİ

Türk Serbest Mimarlar Derneği tarafından iki yılda bir verilen Mimarlık Ödülleri, mimarlık çözümleri içerisinde mesleğin gelişiminde örnek teşkil edebilecek, ülke mimarlık gelişimini uluslararası camiada da temsil edecek proje ve kişi / kurumları ödüllendirmeyi amaçlıyor. Bu yıl Türkiye'deki üniversitelerin mimarlık bölüm başkanlıkları ve Mimarlar Odası şube başkanları doğal nominatör olarak belirlenmiş olup tüm mimarlık platformları sürece katkıda bulunmaya çağırılıyor. "TSMD büyük ödülü", "yapı ödülü", "basın yayın ödülü" ve "mimarlığa katkı ödülü" kategorilerinde değerlendirilecek aday önerisi ve başvuruların **31 Mayıs 2022** tarihine kadar derneğe iletilmesi gerekiyor. 2021-2022 Dönemi 15. Ödül Jürisi ise şöyle: Enis Öncüoğlu, Kerem Erginoğlu, Orçun Ersan, Tülin Hadi, Metin Kılıç, Özcan Uygur, Kerem Yazgan, Tülin Çetin (yedek üye).

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2021 PROJELERİ SEÇİLDİ

Arkitera Mimarlık Merkezi tarafından, Roca desteğiyle derlenen Mimarlık Yılı son bir yılda Türkiye'de üretilen yapı çevreyi tartışmaya açmayı, sergilemeyi ve belgelemeyi amaçlıyor. 2015 yılında ilk kez gerçekleştirilen Türkiye Mimarlık Yılı, seçici kurul tarafından şartname ile yapılacak çağrıya gelecek başvuruların seçilmesi ile oluşan bir yapı seçkisi. Bu yıl Devrim Çimen, Enise Burcu Derinboğaz, Lale Özgenel, Emre Özer ve Ertuğ Uçar'dan oluşan seçici kurul tarafından değerlendirilen 130 proje arasından 48 tanesi yıllığa girmek ve sergilenmek üzere seçildi. 2021 seçkisinde 28 mimari, 15 iç mekân, 3 kentsel tasarım / peyzaj ve 2 restorasyon / yeniden işlevlendirme projesi yer alıyor. Sergi, bina gezisi ve panel programları ilerleyen tarihlerde ilan edilecek.

ARTODA'DAN ANKARALI GENÇ SANATÇILARA DESTEK

Müze Evliyagil bünyesinde kısa süreli sergi ve projeler gerçekleştiren ArtOda "Alfa" sergilerini sürdürüyor. 2018'den beri Ankara'da itici bir güç olabilmek adına, daha önce kişisel sergi açmamış bir genç sanatçının ilk sergisini gerçekleştirmeyi hedefleyen Alfa sergilerinin bu yılki jürisinde akademisyen ve küratör Ahu Antmen, koleksiyoner Ari Meşulam, galeri direktörü ve küratör Ezgi Yılmaz, sanatçı Mehtap Baydu, sanatçı ve akademisyen

Ümmühan Yörük yer alıyor. Ankara'daki üniversitelerin resim, heykel, seramik, fotoğraf, video, grafik tasarım bölümlerinin lisans, yüksek lisans, doktora programlarının öğrenci veya mezunlarına açık olan çağrıya son başvuru tarihi **22 Mayıs 2022**.

CASA BATLLÓ (NFT OLARAK DA) YAŞIYOR

Los Angeles merkezli medya sanatçısı Refik Anadol, Antoni Gaudí'nin Barcelona'daki ünlü yapısından esinlenerek "Yaşayan Mimari: Casa Batlló" özel yazılımıyla türünün ilk dinamik ve sese duyarlı NFT'sini üretti. Dijital bir tescil şekli olan "mücadele edilemeyen simge"ler (non-fungible token) eserlerin tescillenmesi ve varlığının dijital ortamda devam ettirmesini sağlıyor. Anadol, NFT yoluyla tescillediği bu eseri için yapı etrafına yerleştirilmiş alıcılardan gerçek zamanlı olarak çevresel veri toplamış. Böylece eser,

bu UNESCO Dünya Mirası alanının cephesini, çevresindeki yaşamla birlikte temsil ediyor. 11 Nisan 2022'de basılan eser Rockefeller Plaza'da bir yapay zeka heykeli, Casa Batlló cephesinde ise görsel-işitsel bir deneyim olarak halka ücretsiz sergilenmesinin ardından 10 Mayıs 2022'de Christie's müzayedesinde alıcı buldu.

ANNA LAUDEL BODRUM'DA: "BENDEN BİR PARÇA"

Anna Laudel'in Türk, Alman ve uluslararası sanatçıları destekleme amacıyla kurduğu galerisi İstanbul ve Düsseldorf'tan sonra Muğla Bodrum'da da bir mekâna kavuştu. Konacık Mahallesi'nde A+A Mimarlık'ın "ZAİ Yaşam Alanı"na yerleşen Anna Laudel Galeri, 2022 yaz sezonu boyunca kişisel sergilerin yanı sıra karma sunumlara da evsahipliği yapacak. Galerinin ilk konuğu ise Macar fotoğraf sanatçısı Flóra Borsi'nin "Part of Me" başlıklı kişisel sergisi. Yarattığı gerçeküstü görüntüler ve kullandığı fotoğraf tekniğiyle dikkat çeken sanat-

çınının NFT'ten fotoğrafa uzanan, yeni ve son dönemde ürettiği eserlerinden oluşan sergi **3 Mayıs - 15 Haziran 2022** tarihleri arasında gezilebilir.

BAĞIMSIZ SANAT OLUŞUMLARINA ÇAĞRI

2010'da bir sanatçı inisiyatifi olarak kurulan SANATORIUM süreç içinde galeriye dönüşerek ulusal ve uluslararası birçok fuara katılma, küratörlü grup sergilerine evsahipliği yapma fırsatı buldu. "Sanatorium Spring Call" ise bağımsız sanat oluşumları için bir alan ve destek mekanizması sağlayarak Türkiye'den yükselen sanatçı, yazar ve küratörlerin görünürlüklerini artırıyor. **17 Temmuz 2022** tarihine dek devam edecek başvurular arasından

seçilen proje 30 Ağustos 2022'de açıklanacak, önümüzdeki yıl Mart-Nisan aylarında da Sanatorium'un İstanbul Karaköy Juma mekânında sergilenecek. Protocinema Kurucu Direktör ve Küratörü Mari Spirito ile Sanatorium ekibinden oluşan jüri, başvuru sürecinin bir parçası olarak **21 Mayıs 2022** tarihinde tüm sanat oluşumlarının katılımına açık, çevrimiçi bir toplantı düzenliyor.

İAE BURS PROGRAMLARINA BAŞVURULAR AÇILDI

İstanbul ile ilgili akademik çalışma alanı sunan Suna ve İnan Kıracı Vakfı İstanbul Araştırmaları Enstitüsü (İAE) bünyesindeki Bizans, Osmanlı, Atatürk ve Cumhuriyet araştırmaları bölümleri ile İstanbul ve Müzik Araştırma Programı'na ilişkin çalışmalar yapan araştırmacılara dört farklı kategoride maddi destek sağlıyor. Doktora sonrası araştırma ve yazma, doktora adayları için araştırma ve yazma, seyahat, akademik etkinlik kategorilerinde açılan ve yeni yaklaşımlar üretmek yayımlanmamış belgeler ile İstanbul çalışmalarına katkıda bulunmak isteyen araştırmacıların değerlendirileceği burs programlarına son başvuru tarihi **17 Temmuz 2022**. Enstitünün 2022-2023 dönemini kapsayan programa yüksek lisans öğrencileri ile doktorasını tamamlayan araştırmacılar dahil olmak üzere geniş bir kitle başvuruda bulunabiliyor. Ayrıca "Bursiyer Konuşmaları" sayesinde araştırmacılar çalışmalarını daha geniş bir kitleye duyurma imkanına da sahip oluyor.

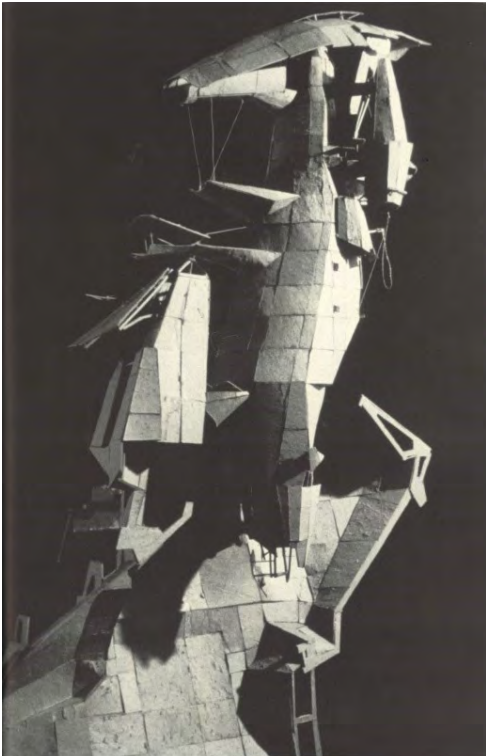
5. MARDİN BİENALİ "ÇİMENİN VAADI" NİN PEŞİNDE

2010 yılından bu yana düzenlenen Uluslararası Mardin Bienali'nin 5. edisyonu **20 Mayıs - 20 Haziran 2022** tarihleri arasında gerçekleşecek. Küresel ölçekte etkili olan bienalin bu yılki küratörlüğünü Yeni Delhi merkezli bağımsız küratör ve teorisyen Adwait Singh üstleniyor. Direktörlüğünü Döne Otyam ve Hakan İrmak'ın yaptığı, Mardin Sinema Derneği'nin evsahipliğinde düzenlenen bienal bu yıl "çimenin vaadi" başlığı altında, gizemli bir evrensel politikaya ya da feragat kavramını içselleştiren bir sosyal ekoloji ihtimaline doğru keşfe çıkıyor. Bienal sergisinde takas, cömertlik ve müteakibliyet ruhuyla işleyen "armağan ekonomileri" kavramına geri dönülerek alternatif mülkiyet, kaynak paylaşımı, arazi kullanımı ve ilişkisel modelleri benimseyen yerli bilgelikler / yerel tarihlerin yanı sıra özerk idareler, sürdürülebilir ekonomiler, tarımsal ve ekolojik hareketler alanında gerçekleştirilen radikal deneyler bir araya getirilecek. Ateş Alpar'ın Hasankeyf'in sular altında kalışını konu alan performansı "Yıkıntılara Bakmak" da bienalle eş zamanlı olarak Performistanbul iş birliğinde ve 20-21 Mayıs 2022 tarihleri arasında Mardin sokaklarında izleyiciyle buluşuyor.

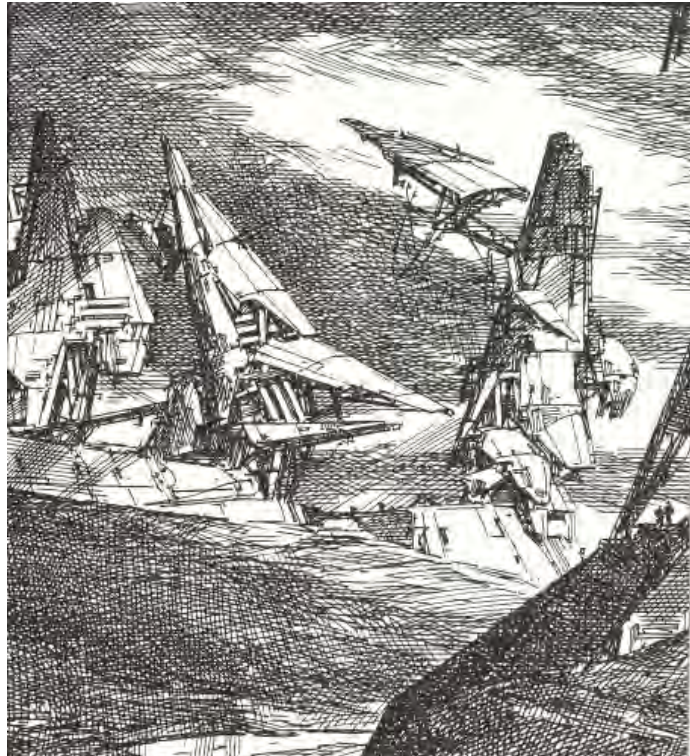
Savaş, Mimarlık ve Yaralı Mekânlar

“Mimarlığın savaşla olan etkileşimi, mekân ve zaman sınırlamalarının ötesine geçmiş, tartışmalı bir seyirle savaş sonrası dönemlerde nitelik değiştirerek, yıkılan kentlerin yeniden inşa edilmesine, kamusal / toplumsal dayanıklılık ve epik hafıza mekânlarının üretimine doğru evrilmiştir. Mimarlık, savaşın yıkıma uğrattığı kentsel alanları onarma, yeniden tasarlama ve işlevlendirme rolünü üstlenir. Bu rol kendi içinde çelişkiler barındırır, savaşın neden olduğu acılar ve kayıplar iyileşmek için matemi ve belli bir zaman aralığında ataleti öngörürken, yıkımın neden olduğu yoksunluklar ve olanaksızlıklar acil bir eylem planı ile harekete geçmeyi zorunlu kılar.”

“Refah ve varlıkların paylaşımı küresel düzeyde adaletsizdir ve dünyanın birçok bölgesinde insanlar temel sağlık hizmetine erişimde sorun yaşamakta ve açlık çekmektedir. Doğal kaynakların tahribatı ve mevcut ekonomik ve politik sistemler bu haliyle devam ederse yoksulluğun ve adaletsizliğin daha da keskinleşerek artacağı görünmektedir. Son otuz yıl içinde dünya nüfusunun zengin % 20 ilk dilimi refah payını % 70'ten % 85'e çıkarırken, yoksul % 20'lik alt dilimin payı % 2.3'ten, % 1.4'e düşmüştür. Bu endişe verici tablonun ve sürdürülemez kalıpların dünyada yaşanan politik istikrarsızlığın ve adaletsizliğin savaşların başlıca nedenlerinden olduğu açıktır.”

Maket: Epicyclanum, Richeimo Bottino

Cizim: Aeroliving labs, Lebbeus Woods

1. Fütüristik tasarımcı-mimar Lebbeus Woods'un, savaşın tahribatını biçim, malzeme ve anlam olarak görünür kılmayı önemseyen çalışmaları

“İnsanlar savaşlar ve savaşı kaybederler; yenildikleri halde uğruna savaştıkları şey gerçekleşir ve gerçekleştirmede istedikleri şeyin de olmadığı anlaşılır; başka insanlar onların istedikleri şey için başka bir ad altında savaşmak zorundadırlar”
William Morris

Muhtemelen, kültüre ve topluma dair en etkili ve kalıcı ifade biçimi olduğu için savaşın yıkıcılığı öncelikle mimarlığı hedef alır. Özellikle önemli simgesel mimari eserler, kimi zaman savaşın nedeni iken çoğu kez ise yıkıma uğrattığı yerlerdir. II. Dünya Savaşı'nda Fransa'nın ve Polonya'nın en önemli simgesel binalarını ve alanlarını hedef alan Alman bombardımanları, savaş ile mimarlık arasında süregelen bu paradoksal ilişkinin önlenemeyen yıkıcı sonuçlarından biridir. Mimarlık, tarihsel süreç boyunca hem savaşlarla gelen yıkımları en ağır yaşayan bir “mağdur” hem de yeniden yapılanmanın ve onarımın simgesi ve öznesi olmuştur.

Savaşın neden olduğu yıkımlar arasında insan ölümleri ve yaralanmalar, üretim tesisleri ve altyapıların yok edilmesi gibi nispeten nesnel ölçütlerle ifade edilebilen, görünür tahribatın yanında simgesel mimarlık eserlerini hedef alan öznel algıya yönelik yıkımlar, doğrudan toplumsal direnç ve kimliği yok etmeyi amaçlamaktadır. Benzer biçimde 11 Eylül 2001'de New York'taki İkiz Kulelere yapılan saldırı, doğrudan doğruya seçilmiş simgesel bir yapı grubunu hedeflese de asıl amacının söz konusu binaların temsil ettiği ekonomik sistem, yaşam biçimi ve Batı tarzı siyaset anlayışı olduğu açıktır.

Günümüzde savaşlar, muhabere meydanları yerine, git gide daha büyük bir oranla kasaba ve kentlerin sokaklarında / caddelerinde yapılmaktadır. 20. yüzyılın sonlarında Saraybosna ve Filistin, 21. yüzyılın başından bu yana ise Irak, Suriye, Lübnan, Yemen, Libya, Mali ve son olarak Ukrayna'da yaşanan savaşlar ve çatışmalar, kentsel yapılı çevre içinde insanları öldürerek, yaşam alanlarını yok ederek, tahammül edilmesi ve onarılması çok güç yıkımlara ve travmalara neden olmuştur.

Esasen mimarlık, insanlara barınak edindirmek ve dışarıdan gelen tehditlere ve risklere karşı güvenliğini sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır denebilir. Neolitik dönemde açık havanın doğal etkilerinden ve risklerden korunmak için kentler kurulmuş, yırtıcı hayvanlar ve düşmanlar gibi unsurları dışarda tutmak amacıyla çevrelerine savunma yapıları ve sistemleri inşa edilmiştir. Ancak tarihsel süreç içinde savunma yapılarının fiziksel ve siyasal varlıklarının oluşturduğu gerilim, bu alanları birer hedef olarak daha da tanımlı ve saldırıya açık hale getirmiş ve savaşın yıkıcı etkilerinden gerçek anlamda koruyamamıştır.

Mimarlığın savaşla olan etkileşimi, mekân ve zaman sınırlamalarının ötesine geçmiş, tartışmalı bir seyirle savaş sonrası dönemlerde nitelik değiştirerek, yıkılan kentlerin yeniden inşa edilmesine, kamusal / toplumsal dayanıklılık ve epik hafıza mekânlarının üretimine doğru evrilmiştir. Mimarlık, savaşın yıkıma uğrattığı kentsel alanları onarma, yeniden tasarlama ve işlevlendirme rolünü üstlenir. Bu rol kendi içinde çelişkiler barındırır, savaşın neden olduğu acılar ve kayıplar iyileşmek için matemi ve belli bir zaman aralığında ataleti öngörürken, yıkımın neden olduğu yoksunluklar ve olanaksızlıklar acil bir eylem planı ile harekete geçmeyi zorunlu kılar. Bu noktada çok tanınmış tartışmalar savaş sonrasında sınırlılığı içinde dahi kaçınılmazdır: Eskiye olduğu gibi tekrar inşa etmek, yani sadık bir yeniden yapım (rekonstrüksiyon) veya savaş sonrasında imgesini ve mekânsal örgütlenmesini gerçekleştirecek yeni bir tasarım... Karar ne olursa olsun, aslında yapılan, savaşın izlerini silmek ve mimarlıkla kentsel çevreyi tekrar inşa etmektir.

Savaşın yıkımının oluşturduğu boşluğun yerine mimarlık geçmiştir; potansiyel olarak, anlam düzeyinde, savaşın dehşeti ve acılarının oluşturduğu boşluk esteteze edilerek mimari tasarıma dönüştürülmüştür. Böylece hakim düzen yeniden kurulmuş ve normalleşme sağlanmıştır.

Mimarlık ile savaş arasındaki bu ilişki, toplumsal, ekonomik, tarihi, ahlaki ve estetik boyutları olan ve içinde varoluşsal çelişkilerinin çelişkinliğini taşıyan bir özelliğe sahiptir. Söz konusu çelişkinin taşıdığı çözüm potansiyeli bu bağlamda belirleyicidir ve özellikle üretilen mimari ve kentsel imajların anlamları açısından üzerinde daha fazla durulmayı hak eder.

Blindığı gibi, mimarlık bir bakıma insanoğlunun doğa üzerinde hakimiyet kurma ve doğayı denetim altına alma eylemidir. İnsan, geliştirdiği teknolojiler vasıtasıyla doğayı etkin biçimde değiştirme ve dönüştürme yetisine sahip olmuştur. Endüstri devriminden sonra yaşanan büyük toplumsal, yapısal, ekonomik ve politik değişimlere paralel olarak yaşam biçimleri değişmiş ve insanlık, uygarlık tarihinde ilk kez çok büyük bir çevre krizi ile karşı karşıya kalmıştır. Bugün bütün dünya bu krizin olumsuz etkilerini farklı boyutları ile git gide ağırlaşan biçimde yaşamaktadır.

Refah ve varlıkların paylaşımı küresel düzeyde adaletsizdir ve dünyanın birçok bölgesinde insanlar temel sağlık hizmetine erişimde sorun yaşamakta ve açlık çekmektedir. Doğal kaynakların tahribatı ve mevcut ekonomik ve politik sistemler bu haliyle devam ederse yoksulluğun ve adaletsizliğin daha da keskinleşerek artacağı görülmektedir. Son otuz yıl içinde dünya nüfusunun zengin % 20 ilk dilimi refah payını % 70'ten % 85'e çıkarırken, yoksul % 20'lik alt dilimin payı % 2.3'ten, % 1.4'e düşmüştür. Bu endişe verici tablonun ve sürdürülemez kalıpların dünyada yaşanan politik istikrarsızlığın ve adaletsizliğin savaşların başlıca nedenlerinden olduğu açıktır.

Savaş ve mimarlık ilişkisinin başka bir düzeyde ele alınarak, çevre sorunları ve temel insan hakları bağlamında ayrı bir bağlamda yeniden yorumlanma potansiyeline sahiptir. Bu çerçevede en inandırıcı ve uzun soluklu izleği Lebbeus Woods'un yaklaşımlarında görebiliriz. *Savaş ve Mimarlık'ta* Woods mimarlığın rolünü son derece keskin bir eleştirel yöntemle sorgular ve bir çözüm veya bitmişlik arayışından tamamen uzak durarak mimarlığın sınırlarını, olanaklarını araştırır; nasıl bir dönüşümün mümkün olabileceğini, savaşın dehşetini ve yıkıcılığını gizlemeden, “tasarlamadığı” bağlamla sağladığı kırılma ve tavizsiz ilişki ile göstermeyi dener. Savaş ile mimarlık arasında geçişken bir ilişki olduğunu kabul etmez ve “Mimarlık savaştır, ben savaşıyorum, kendi zamanımla, tarihimle, egemen güçlerle, değişmezlikle” diyerek savaşın oluşturduğu “yaralı” mekânın direniş ve muhalefet yapma potansiyelini ortaya koyar.

Alto'nun yazılarında ısrarla belirttiği gibi, “anamlı bir mimarlık, koruyucu bir kabuktan daha fazla bir şeydir; mimarlık, bizim yararımıza olan bir etkileşim kuras; onun sayesinde daha iyi insan oluruz, bir barınaktan, yararlı bir maldan, gel geç bir oyundan daha fazla bir şeydir. Kültürel önceliklerimizi nasıl düzenlediğimizin, kim ve ne olduğumuzun ve neye inandığımızın inşa edilmiş bir kayıdır. Taşlara yazdığımız vasiyetimizdir.” İnsan, haklı olarak soruyor, bugün inşa ediyor olduğumuz vasiyetimiz nedir? “Yaralı” mekânlarımızı, birer toplumsal bellek ve muhalefet potansiyeli ile koruyabiliyor muyuz? Savaş ve mimarlık bu kadar normalleştiğinde önemli olan bu soruya verdiğimiz yanıtın sorumluluğunu hissetmektir.

Sağlık ve barış dilekleriyle...❖

Enis Kortan'ı Anarken

Doğan Hasol

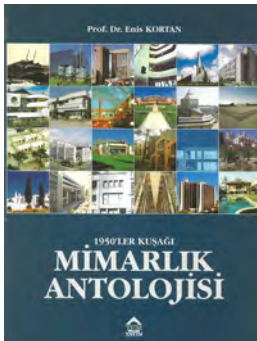

1. Enis Kortan ve Nişan Yaubyan, Sakarya Hükümet Konağı inşaatında

Prof. Dr. Enis Kortan'ı da kısa bir süre önce sonsuzluğa uğurladık. Değerli bir düşünür, iyi bir mimar, iyi bir yazardı. (Resim 1) Kendisiyle geç tanıştık ancak benzer doğrultudaki çalışmalarımız kapsamında ilişkilerimiz oldu.

Kortan 1953'te İstanbul Teknik Üniversitesi'nden mezun olmuş, 1957'de ABD'ye gitmiş. 20. yüzyılın ünlü mimarlarından, Almanya'da Bauhaus ve ABD'de Harvard Üniversitesi'nde mimarlık hocalığı yapmış olan Marcel Breuer'in ve sonra da Skidmore, Owings & Merrill'in bürolarında görev almış. Modern mimarlığa önemli katkıları olan mimarlardan Louis Kahn, Frank Lloyd Wright, Ludwig Mies van der Rohe, Walter Gropius, Eero Saarinen, Gio Ponti ile tanışmış ve mesleki ilişkiler kurmuş. Yurda döndükten sonra 1964 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne öğretim görevlisi olarak katılmış; 1973'te doçent, 1978'de profesör, 1999 yılında da yaş sınırlaması nedeniyle emekli olmuş.

İlişkilerimize gelince: "Türkiye'de iyi mimarlık var mı ki?" türü bir söylemi benimseyen bir kesimin yaşadığı

2. 1950'ler Kuşağı Mimarlık Antolojisi kitap kapağı

3. Kaybolan İstanbul'um kitap kapağı

ğımız dönemde kentsel planlama ve kentsel tasarım kargaşası içindeki mimarlığı yorumlayarak (!) böyle bir yargıya vardıklarını sanıyorum. Enis Kortan'ın 1950'ler Kuşağı Mimarlık Antolojisi kitabının bu söyleme karşı çok tutarlı bir yanıt oluşturduğunu düşünürüm. (Resim 2) Kitabı Mart 1997'de YEM Yayın olarak yayımlamıştık. Enis Kortan'ın bu kitabının yayımlanmasına katkıda bulunmuş olmak beni de gururlandırıyor. Kortan'la başka bir birlikteliğimiz, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun olduğu yıl bir trafik kazasında yitirdiğimiz Yunus Aran anısına düzenlediğimiz dizi konferanslardan birine davet etmemizle olmuştu. Burada dia gösterisi eşliğinde güzel bir konferans vermişti. 10 Mayıs 2004 günü verdiği bu konferans, o sıralarda yazmakta olduğu *Kaybolan İstanbul'um* kitabının bir özeti şeklindeydi. *Kaybolan İstanbul'um* kitabı konferanstan bir süre sonra yayımlanacaktı. (Resim 3) 2006'da yayımlanan kitap Kortan'ın 1947-57 arası mimarlık anılarını kapsayan çok değerli bir çalışmadır, konferansı da aynı değerde olmuştu.

Bir bakıma "anı" türünden olan kitabın her noktasında "mimarlık" var. Kortan gençlik yıllarının İstanbul'unu anlatarak başlıyor: yaşadığı semtler, o günlerdeki kentsel yaşam, 1946'da Missouri Zirhlisi'nin İstanbul'a gelişi sırasında yaşananlar, Beyoğlu, İstiklâl Caddesi ve Le Corbusier'nin yorumlarıyla İstanbul. Ayrıca o dönemde üretilen mimarlık eserleri, örneğin Anıtkabir ve o dönem yapılarının mimari bakımdan ustaca irdelenmesi; yine o dönemde yaşanan ilginç olaylar, kendisinin İTÜ'deki öğrencilik yılları (1946-1953); Taşkılla, Maçka, Teşvikiye ve Nişantaşı'ndaki dikkate değer binalar; İstanbul'un tiyatroları, plajları, sayfiyeleri... Bütün bunlar çizim ve fotoğraflarla destekleniyor. Daha sonra Başbakan Adnan Menderes'in "İstanbul'un imarı" girişimleri ve İstanbul'un sosyal yapısındaki değişimler de kitapta yer alıyor. Kitabın Sonsöz'ünde de İstanbul'la ilgili olarak birçok değerlendirmesi ve mimarca yorumları var: Bir "dünya kenti" olan İstanbul'da mutlu ve huzurlu bir yaşamın yerini sonuçta ıstıraplı bir yaşamın aldığı; motorlu araçlar, asfalt yollar ve binalar tarafından boğulmuş katolik, hasta bir "ekümenopolis"e dönüştüğünü vurguluyor. Bütün bunlar 2006 yılında, 11 milyon nüfuslu İstanbul için yorumları. Bir de bugünün, sığınmacı istilasına uğramış, yaklaşık 20 milyonluk İstanbul'unu yorumlayabilseydi neler söylerdi acaba?

Kortan'ın anısına sevgi ve saygı... ❖

Doğan Hasol
Dr., Y. Müh. Mimar

Vurulan Kentler ve İnsanlığın Seçimi: “Kolektif Çaresizlik” mi? “Kolektif Mücadele” mi?

Zeynep Gül Ünal

“Korkmamız gerekenden korkmadığımızda
Korkunç bir tehlike içindeyizdir.”¹

Rusya ve Ukrayna arasında tırmanışa geçen kriz; 2022'nin ikinci ayından itibaren askerlerin yanında sivil-lerin de öldüğü, sağ kalanların yıkılan kentlerin yıkılma-yan parçalarında zor koşullar altında hayata tutunmaya çalıştığı ya da yeni bir düzen kuracak kadar uzun süre kalmamak umuduyla ve eve dönüşün hayaliyle güven-li kentlere, ülkelere göç ettiği bir yaşam mücadelesine dönüştü.

Savaş meydanının bu kez Doğu Avrupa sınırları için- de yer alması, dünyada küresel kriz algısının 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından ilan edilen COVID-19 salgınıyla radikal bir şekilde değiştiği ve yeni yaşam düzenine adapte olmaya çalıştığı bir dönemde insanların, silahlı çatışmalar açısından göreceli olarak “güvenli” kabul edilen coğrafyaların ve daha önemlisi “kentlerin” de artık yeteri kadar güvenli olmadığı gerçeği ile yüzleşmesine neden oldu. Araştırmalar, günümüzde ardi ardına gelen küresel krizler sonucunda kentlerde yaşayan nüfusun, kent ortamında yaşamının risklerine ilişkin algısının da değiştiğini göstermekte.

SAVAŞ VE KOLEKTİF ÇARESİZLİK

Kentlerin önemli varoluş nedenlerinden biri olan insan- lara güvenli yaşam alanları sunmasıyla ilgili kabulle- rin soru işaretlerine dönüştüğünü gösteren en önemli araştırmalardan biri bu yıl 58'incisi düzenlenen Münih Güvenlik Konferansı'nın raporunda da yer almaktaydı. Ukrayna - Rusya krizinin gölgesinde bu yılın başında gerçekleşen konferans kapsamında yayınlanan 2022 Münih Güvenlik Konferansı Raporu'nun başlığı “Gidişati Değiştirmek: Çaresizliği Unutmak” idi.

Ülkeler arasında güven tesis etmeyi ve krizleri barışçıl yollarla çözmeyi hedefleyen, uluslararası güvenlik toplu- muyla, düzenli, sürdürülebilir ve resmî olmayan bir di- yalog platformu oluşturmayı amaçlayan Münih Güven- lik Konferansı'nın raporunda yer alan en dikkat çekici noktalardan biri de Güvenlik Endeksi 2022'de yer alan araştırma sonuçlarıydı. Sonuçlar, araştırmanın katılımcı- ları tarafından algılanan yüksek risk düzeyini yansıtmak- la kalmamakta; aynı zamanda birbirini güçlendiren çok sayıda kriz karşısında “kolektif çaresizliğin” ortaya çıktığı- nı da öne sürmekte.

Buna göre tıpkı insanların “öğrenilmiş çaresizlik”ten -ki- şinin yaptığı hiçbir şeyin olumlu bir değişim sağlayama- yacağı hissini tanımlayan psikolojik bir terim- mustarip olması gibi, toplumların da karşı karşıya oldukları zorluk- larla başa çıkamayacaklarına inanmaya başlayabilece- ği tehlikesine dikkat çekilmekte.

Rusya - Ukrayna savaşı tüm şiddetiyle devam ederken, kentlerin yıkımına karşı kontrolü ele almanın ve kentleri yeniden güvenli ortamlar tanımını içine döndürmenin yollarını düşünmek kritik önem taşıyor. Yazar, sürekliliğin ancak “vurulan kentler”in kabul gören senaryosunu değiştirerek mümkün olabileceğini vurguluyor.

Görünüşte hâlâ bitmeyen salgın, iklim değişikliğinin gi- derek somutlaşan tehdidi, artan jeopolitik gerilimler ve sonucunda savaşa kadar giden etkisi uzun süreli, ka- yıpları büyük olaylar, bu kontrol kaybı hissine katkıda bulunmakta. Söz konusu algı son derece tehlikeli, zira giderek kendini gerçekleştiren bir kehanete dönüşme ihtimali var.

Temel soru; “Stresli ve krizlerle aşırı yüklenmiş top- lumlarımız, değiştirecek araçlara ve kaynaklara sahip olmalarına rağmen, bu olayları kader olarak mı kabul edecekler? Çabalarının karşılıksız olduğu düşüncesine saptanarak uğraş göstermeyi bırakacaklar mı?” Bu gir- daptan çıkış için tek yol, tekil olarak insan olmanın ve hep birlikte insanlığı korumanın gereği olarak yıkımın ve yapımın, oluşun ve bozuluşun dengesini sağlamak yani “kolektif çaresizlik”ten “kolektif eylem”e doğru yöne- rek kontrolü yeniden ele almak.

KENTLER VURULDUĞU ZAMAN

Kentlerin yıkımına karşı kontrolü ele almanın ve kentleri yeniden güvenli ortamlar tanımını içine döndürmenin ilk ve en önemli adımı; tehlike, risklere ve kayıplara ilişkin hesaplamaların doğru yapılması. Risk hesaplamalarının

1. Le Guin, Ursula K., 2021, “Doğru Korku”, Lao Tzu: Tao Te Ching, (çev.) Bülent Somay, Ezgi Keskinsoy, Metis, İstanbul, s.109.

Zeynep Gül Ünal
Prof. Dr., YTÜ
Mimarlık Bölümü

1. Çatışmalar nedeniyle büyük zarar gören kentlerden biri de Ukrayna'nın güneydoğusundaki Mariupol. Fotoğrafın üst kısmında, Ukraynalıların sığındığı fabrika görülüyor, 21.04.2022.

2. Her savaş kendi anıtını üretir. Silahlı çatışmalar sonrasında “eve dönüş”ün planlanmasında tarihî yapıların restorasyon çalışmaları bütüncül planlamanın içinde ayrı bir başlık altında ele alınmalıdır. Çörek Müzesi, Aghdam, Azerbaycan, 2022.

yapılmadığı, yapılamadığı ya da denklemin doğru kurulmadığı zaman kentlerin “vurulduğu” zaman; savaşla, terör saldırısıyla, depremle ya da sellerle. Zira ne şekilde olursa olsun “vurulmak”; ancak tehdidi algılayamadıysanız, algılayıp da önemsemediyseniz, önemseyip de yeterli önlemleri almadıysanız / alamadıysanız ya da sizi korumasını umduğunuz mekanizmalar devreye giremediyse gerçekleşmekte. Kontrolün yeniden ele alınması için filmin ileriye sarılması ve bir kentin vurulması sonucunda ortaya çıkacak tablonun anlaşılması gerekiyor.

Günümüzde silah teknolojilerinin geldiği nokta düşünüldüğünde yapı çevre için de, doğal çevre için de tahribatin yıkıcı gücünü tahmin etmek zor değil. Savaşın taraflarının amaçlarına bağlı olarak hedefler de değişebiliyor. Kentlerin stratejik altyapıları, ulaşım ağları, üretim merkezleri hedef alınabildiği gibi; fiziki hasar vermekle yetinmeyip savaştığı toplumun geçmişini ve bulunduğu topraklardaki varlığının izlerini yok etmek amacıyla, kültürlerini tanımlayan kolektif hafızalarının üç boyutlu belgeleri olan anıtlar, arşivler, müzeler de hedef olarak seçilmekte. (Resim 2)

Kentlerin oluşum ve gelişim sürecini tanımlayan tarihî kent merkezlerinin korunmasının savaş hukuku içinde ayrı bir başlık altında yer aldığını bir kez daha hatırlamakta fayda var. Konuya ilişkin bilinen en önemli uluslararası belge olan 1954 Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlığın Korunması - Lahey Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Kuruluş Şartı'nın 102. maddesi gereğince UNESCO'nun resmî başvurusuna istinaden 1954 yılında imzalanmıştır ve çatışma durumlarında korunması gerekli kültür varlıkları koruma derecelendirmesi ve buna bağlı işaretleme kodları da sözleşmede tanımlamıştır. 1954 konvansiyonunda yer alan “genel koruma” ve “özel koruma” tanımlarına 1999 tarihinde yapılan ikinci protokol ile “geliştirilmiş koruma” tanımı da eklenmiştir.

24 Mart 2017 tarihinde UNESCO Direktörü Irina Bukova tarafından açıklanan BM Güvenlik Konseyi 2347 Sayılı Kararı kültür varlıklarının silahlı çatışma durumlarında

korunmasına ilişkindir. Bunun kültürün korunması kadar güvenlik sorunu olarak kabul edilmesinin gerekliliği ise şu şekilde tanımlanmaktadır: “Mirasın kasıtlı olarak yok edilmesi bir savaş suçudur, uzun vadede topluları kültürel temizlik yolu ile köklerinden ayırmak bir savaş taktiği haline gelmiştir. Bu yüzden kültür mirasını korumak bir kültür meselesinden fazlasıyla, bu insan yaşamının korunmasından ayrıtırılmayacak bir güvenlik zorunluluğudur... Silahlar şiddet yanlısı aşırılığı yenmek için yeterli değildir. Barışı inşa etmek kültüre de ihtiyaç duyar; eğitime koruma ve mirasın aktarımına da. Bu tarihi kararın verdiği mesaj budur.” (UN Security Council Resolution 2347)

Kentleri tanımlayan yapıların yeniden inşa edilmesi, bütçe ve teknoloji ile bir şekilde çözülebilen bir sorun fakat yok edilen tarihî eserlerin yeniden inşası ve bu eserler ile yüzyıllardır bir arada yaşayan toplulukların kopan bağlarının yeniden kurulması hiçbir zaman sürecin hafızasını koruyacak biçimde mümkün olmamaktadır. Sonuç ise toplumsal amnezidir.

21. yüzyıl dönümünde Bosna'da, Afganistan'da, Suriye'de örneklerini gördüğümüz bu hedefli yıkımlar yeni nesil melez savaş ve tehditlerin önemli parmak izlerinden biri. Biliyoruz ki Ukrayna krizi birkaç ay önce başlamadı. 2014 yılında Kırım'ın ilhaki ile sonuçlanan olayların patlak vermesiyle birlikte dikkat çeken melez savaş tanımını, Rusya Genelkurmay Başkanı General Valery Gerasimov tarafından kaleme alınan 2013 tarihli makalenin keşfi sonrasında savaşa ilişkin tartışmaların ön sıralarına taşınmıştı. Melez savaşın kentlerin yıkımı içindeki en önemli etkisi ise kullanılan araçların ve savaş sahasının değişmeye başlamasına karşın koruyucu önemlerin birçok coğrafyada tehlide göre şekil almamış olması.

EVE DÖNÜŞ YOLUNDA BİR ENGEL: KARA MAYINLARI

Kentlerin özellikle silahlı çatışmalarda vurulması ile başlayan süreç, ateşkes ve barış antlaşmaları ile sonuçlanırsa bile, bu durum yerleşimlerde güvenli yaşam ortamlarının hemen akabinde oluşacağı anlamına gelmiyor.

Özellikle çatışmaların hâlâ en önemli silahları arasında yer alan “kara mayınları ve patlamamış mühimmat”, kentlerin, kasabalarını, köylerin ve tarım arazilerinin uzun yıllar kullanım dışı kalmasına ve ıssızlaşmasına neden oluyor.

Birleşmiş Milletler Mayın Temizleme Programı'nın verilerine göre günümüzde 60 ülkede toplam 110 milyon mayının hâlâ toprağa gömülü olduğu tahmin ediliyor. Bunların bir kısmı da I. Dünya Savaşı'ndan kalma. Bosna Hersek'te, Afganistan'da, Azerbaycan Karabağ'da, Myanmar'da, Angola'da ve dünyanın silahlı çatışmalara maruz kalan birçok coğrafyasında mayınlı alanların temizliği hâlâ en büyük sorunlardan biri olmaya devam ediyor. Gelen haberler Ukrayna için de benzer sorunların yaşanacağı yönünde.

Her kontrolsüz patlamada bir daha vuruluyor insanlar ve kentleri. Mayın temizliği çalışmalarının doğası gereği aldığı süre, travma sonrası kentlerin yeniden yapılanması ve buna bağlı olarak eve dönüş sürecinin de uzaması gibi önemli başka bir sorunu beraberinde getiriyor. Eve dönüşün gecikmesi ise dünya üzerindeki mülteci krizinin artarak devam etmesi demek.

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü UNHCR'nin 2021 yılında yayınladığı rapora göre dünya üzerinde zorunlu göçe maruz kalan insan sayısı 84 milyona ulaşmış durumda. Bu sayının 48 milyonu “ülkesinde yerinden edilmiş kişi”, 26.6 milyonu “mülteci”, 4.4 milyon kişi ise “sığınmacı” statüsünde. Ukrayna'yı oluşturan acil güvenlik durumu nedeniyle terk etmek zorunda kalan insanların sayısı ise iki ay içinde 4.1 milyona ulaşmış durumda.

PEKİ, GELECEKTE BİZİ NELER BEKLİYOR?

Şu anda dünya nüfusunun % 55'i kentlerde yaşıyor ve bu sayının 2050 yılına kadar % 68'e ulaşması bekleniyor. Bu sayılara nüfusun doğal yollardan artışıyla ve silahlı çatışmalar, deprem, sel, kuraklık gibi doğal ya da insan kaynaklı afetlere bağlı olarak ani nüfus dalgalanmaları şeklinde ulaşılması ön görülmekte. Ani nüfus dalgalanmalarının; jeopolitik ve siyasi nedenlere bağlı çıkacak savaşların yanında, iklim değişikliği kaynaklı afetler sonucunda kısıtlı temel yaşam kaynaklarına erişim amaçlı rekabetin, ekonomik istikrarsızlık ve sosyal gerilimler gibi bileşenlerin de varlığıyla göç eden ve göç alan toplumlar arasındaki silahlı çatışmaların sonucunda meydana gelmesi bekleniyor. Bu projeksiyona göre kentlerin nüfusunun artması ve sınırlarının büyümesine bağlı olarak ileride ülkeler arasında meydana gelmesi muhtemel savaşların ve ülke içindeki silahlı çatışmaların önlenmesine yönelik operasyonların da çoğunlukla kentlerde ya da meskun mahallerde yani yapılı çevrelerde yoğunluk kazanması ihtimali yüksek.

3. Kara mayınları ve patlamamış mühimmat, barışın tesisinde sonra bile kentlerin, kasabalarını, köylerin ve tarım arazilerinin uzun yıllar kullanım dışı kalmasına ve ıssızlaşmasına neden olmaktadır. Aghdam, Azerbaycan, 2022.

Nitekim bu durum NATO tarafından “Kentleşme 2035 Projesi” kapsamında çoktan eğitimlerin ve senaryoların içerisine alınmış durumda. Eylül ayında Letonya'da Riga tarihî kent merkezinin de senaryoya katıldığı ve askerler tarafından kent sokaklarında sivillerin arasında icra edilen, sosyal medyada da çokça paylaşılan 2021 Nemejs Tatbikatı'nın görüntüleri siviller tarafından anlamlandırılmamış olsa da yeni nesil kent içi savaş ya da operasyonlar için açık bir ipucu verdi. Ukrayna krizinin savaşa dönüşmesi ise bir kez daha “vurulan kentler”in senaryosunu gerçeğe dönüştürdü.

Artık yol ayırımına geldik. Vurulan kentlerin ve doğal çevrenin sürdürülebilir devamlılığı için bir seçim yapmamız gerekiyor; “kolektif çaresizlik” ya da “kolektif mücadele”. Seçimimiz insanlık olarak kaderimizi belirleyecek. Kaderi belirleyebilme iradesi ise insanı diğer canlılardan ayıran en temel özellik... ❖

* Aksi belirtilmedikçe fotoğraflar yazar tarafından çekilmiştir.

KAYNAKLAR

- Atabay, Zeynep Ece; Ünal, Zeynep Gül, 2021, “İklim Değişikliği, Zorunlu Göçler ve Silahlı Çatışmalar İlişkisi Etkisinde Kültür Mirası ve Toplumsal Dirençlilik Üzerindeki Etkisi”, 3. Uluslararası Afet ve Dirençlilik Kongresi: “İklim Değişikliği ve Yerel Dirençlilik”.
- Ünal, Zeynep Gül, 2020-yayın aşamasında, “Topyekûn Savaş'tan Melez Savaş'a Çatışma Ortamlarında Kültür Varlıklarının Korunması ve Risk Yönetimi”, **Kültür Mirası Yönetimi: Neden ve Nasıl**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- 2022, Munich Security Report.
- 2017, United Nations Security Council Resolution S/RES/2347.

Çeşitli, Derinlikli, Kalabalık: Dalokay'ı Anmak

Cem Dedekargınoğlu

17. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Seçici Kurulu tarafından belirlenen Mimarlar Odası 2020-2022 Anma Programı kapsamında "Sıradışı Çizgisi ve Toplumcu Kimliğiyle Vedat Dalokay" sempozyumu 25 Şubat 2022 tarihinde gerçekleşti. Etkinlik programını sadelikle aktaran yazar, konuşmalardan ilgi çekici notlar paylaşıyor.

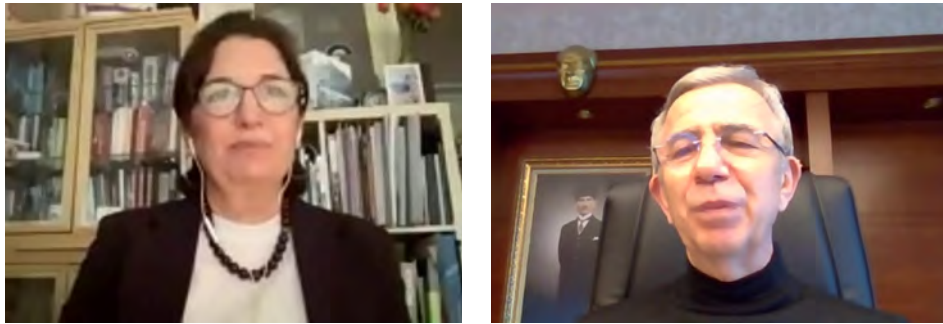
1. Sempozyum poster

Cem Dedekargınoğlu
Doktora Öğrencisi,
İTÜ Mimarlık Tarihi
Lisansüstü Programı

Türkiye'nin mimarlık kültürüne katkıda bulunmuş ve artık hayatta olmayan mimarların anısını yaşatmak üzere TMMOB Mimarlar Odası tarafından 2006 yılından beri Anma Programları düzenleniyor. Bu amaçla Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Seçici Kurulu tarafından belirlenen mimarların yaşamları ve çalışmaları hakkında, bir ödül döneminden başlayarak gelecek ödül dönemine kadar etkinlikler sürdürülüyor. 2020-2022 dönemi için seçilen Vedat Dalokay'ın anısına Ankara Büyükşehir Belediyesi desteğiyle düzenlenen "Sıradışı Çizgisi ve Toplumcu Kimliğiyle Vedat Dalokay" sempozyumu da 25 Şubat 2022 tarihinde çevrimiçi ortamda gerçekleştirildi. **(Resim 1)** Yoğun ilgiyle takip edilen etkinliğin iki oturumunda Dalokay'ın çok boyutlu ve yaratıcı kimliği ile geride bıraktığı çizgiler ve yapılar üzerinden mimarlığı ele alındı. Sempozyumun devamında ise dostları, çalışma arkadaşları ve aile üyeleri yaptıkları üç konuşmayla Dalokay'ın büro pratikleri, mimar olarak katkıları ve belediye başkanlığı dönemi üzerine anılarını ve düşüncelerini paylaştı.

Açılış konuşmalarının ilkinde 47. Dönem Mimarlar Odası Genel Başkanı Deniz İncedayı, Anma Programı'nın 2006 yılından bu yana devamlılığı ile Vedat Dalokay'ın toplumcu bir mimar-özne olarak mimarlık meslek ortamındaki ve Türkiye kamuoyundaki önemi konusunda bir değerlendirmede bulundu. **(Resim 2)** İkinci açılış konuşmasında Ankara Anakent Belediye Başkanı Mansur Yavaş, 1973 yerel seçimlerinde yüksek bir oy oranıyla belediye başkanı seçilerek görev süresinde yaptığı çalışmalarla Ankara'ya kalıcı izler bırakan Vedat Dalokay'ın yıllar sonra, yaşamı boyunca yapmış olduğu çok yönlü çalışmalarla anılmasından duyduğu memnuniyeti belirtti.

Öğleden önce yapılan ilk oturum "Çok Boyutlu ve Yaratıcı Kimliği" başlığıyla MSGSÜ Mimarlık Bölümü'nden Doç. Dr. Nezih Aysel'in moderatörlüğünde gerçekleşti. **(Resim 3)** Mimar Aydan Erim, Dalokay'ın uzun meslek yaşamının tanıklarından biri olarak kendisinin mimarlık kimliğinin salt ibadet yapıları dışında bütünlüklü bir biçimde ele alınmasının önemli olduğunu belirterek; tutkulu fakat zorluklarla dolu yaşam öyküsünün köşe taşlarına, Türkiye'deki ve dünyadaki önemli gelişmelerle karşılaştırarak değindi. Mimar Erhan İşözen konuşma-

2. Açılış konuşmalarından (soldan sağa): Deniz İncedayı, Mansur Yavaş

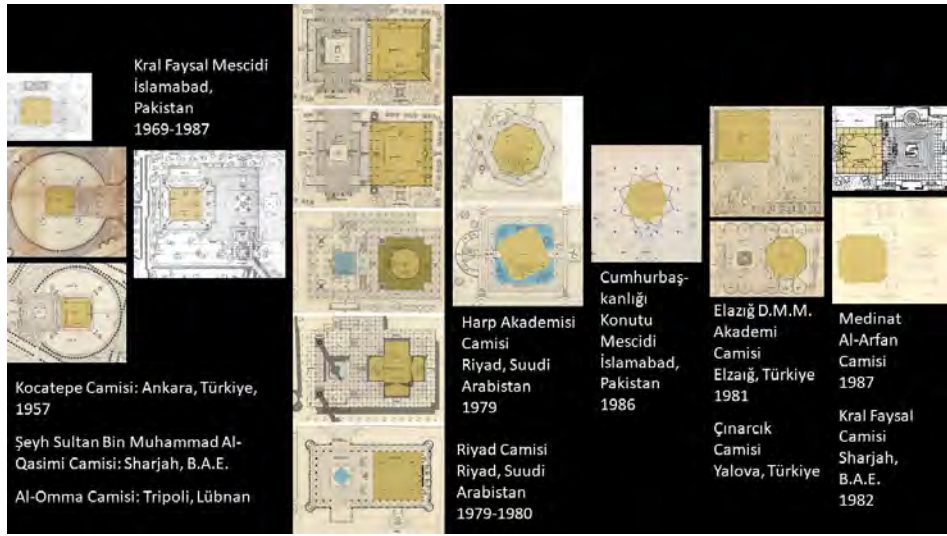
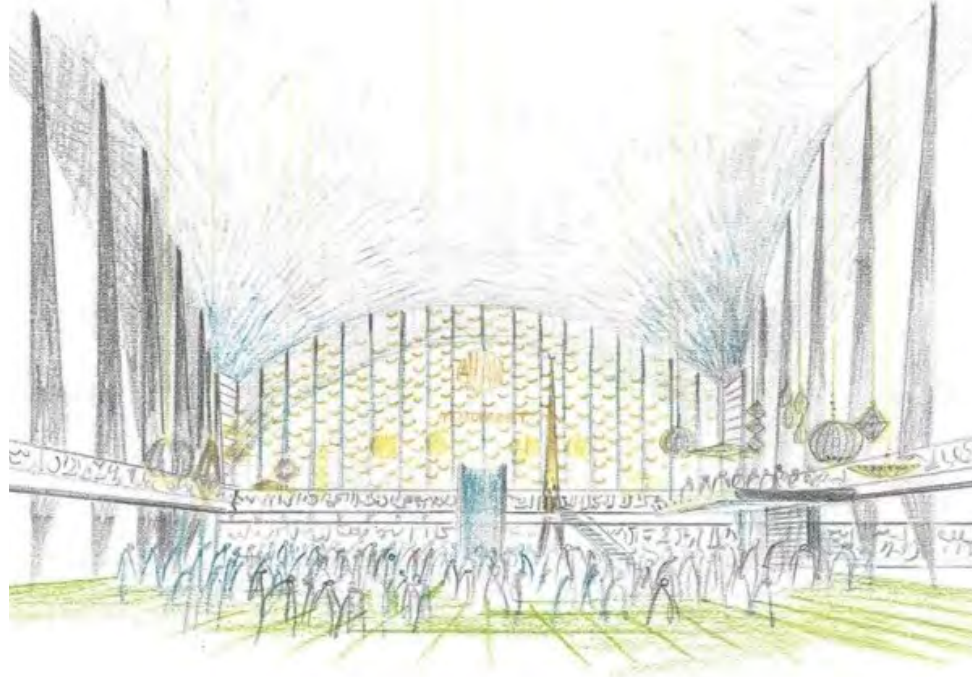
3. "Çok Boyutlu ve Yaratıcı Kimliği" oturumundan (soldan sağa): Nezih Aysel, Aydan Erim, Erhan İşözen, Sibel Dalokay Bozer

sında Dalokay'ın mimarlığını ve mimarlık dışı üretimlerini yerelden evrensele uzanarak besleyen sanat, estetik ve edebiyatla olan ilişkisini; gündelik yaşamına da sızan bir gülmece penceresinden ele aldı. Sonrasında kızı Sibel Dalokay Bozer; çok yönlü, yaratıcı ve sıradışı kişiliğiyle Vedat Dalokay'ı en yakınından bir isim olarak, çocukluğunda Kolo'nun öyküleriyle büyümesinden duyarlı bir aydın olarak yürüttüğü belediye başkanlığı sürecindeki anılara uzanan ve babasının kendisine üniversiteye girdiğinde yazdığı dokunaklı bir mektupla bitiren bir anlatı üzerinden sundu.

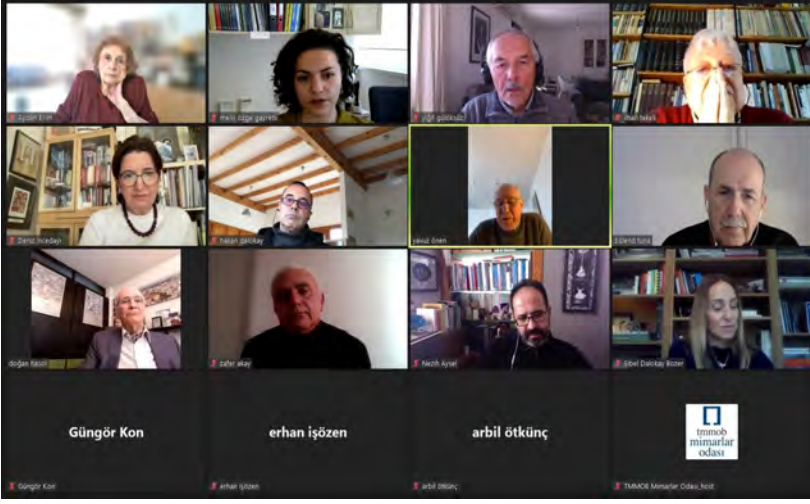
Bu oturumdaki bütün konuşmalarda ve sonrasındaki tartışma bölümünde ortak değinilen bir nokta olarak; Dalokay'ın ulusal ve uluslararası mimarlık ortamından beslenme ve ortama katkıda bulunma biçimlerinin, mimarın duygu ve düşünce dünyasının onun yaşamını besleyen bir kaynak olarak ortaya çıkması durumunu karşıladığını söylemek mümkün. Bu anlamda Nezih Aysel'in anma programına ve Vedat Dalokay Arşivi çalışmasına yönelik vurguladığı "yeni nesilleri kendinden önceki kuşaklarla yeniden karşılaştırma ve yaptıklarını her açıdan yeniden değerlendirme" yönündeki gayesinin bu oturumda hedefe ulaştığı söylenebilir.

Sibel Dalokay Bozer'in evsahipliğinde ve Zafer Akay'ın koordinatörlüğünde yürütülmüş olan arşiv çalışmasının sunduğu yeni verilerin ışığında hazırlanan sunumları içeren "Geride Bıraktığı Çizgiler ve Yapılar Üzerinden Mimarlığı" başlıklı ikinci oturumu DEÜ Mimarlık Bölümü'nden Prof. Dr. Didem Akyol Altun yönetti. ODTÜ Mimarlık Bölümü'nden Prof. Dr. T. Elvan Altan ve Başkent Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden Prof. Dr. Nuray Bayraktar "Modern Ankara'nın İnşasının Aktörlerinden Vedat Dalokay" başlıklı sunumlarında; yürütücüleri oldukları "Ankara'da İz Bırakan Mimarlar" projesinden itibaren odaklanmış oldukları ve "kamusal sorumluluk" üstlenen bir "serbest mimar" olarak nitelendirdikleri Dalokay'ın; tek başına ya da bir ekibin üyesi olarak Ankara için tasarladığı uygulanmış / uygulanmamış mimari projeleri, bunların tasarım dili ve Ankara'nın yapılı çevresinin gelişimindeki yeri üzerine kapsamlı bir değerlendirme yaptılar. (Resim 4) MSGSÜ Mimarlık Bölümü'nden Doç. Dr. Kerem Özel "Dalokay'ın Cami Tasarımları" başlıklı sunumunda; Dalokay'ın cami tasarımına yönelik yaklaşımı, Türkiye, Ortadoğu ve Yakındoğu için tasarlamış olduğu cami projeleri ile bunların tasarım süreçleri üzerine odaklanırken; erken 20. yüzyılın klasisist bağlamı içerisinde 1957 tarihli Kocatepe Camisi Mimari Proje Yarışması'nı ve birinci seçilen Dalokay-Tekelioğlu önerisini Türkiye cami mimarisinde bir kırılma noktası olarak farklı açılardan ele aldı. MSGSÜ Mimarlık Bölümü'nden Doç. Dr. Arbil Ötkünç ve Doç. Dr. Güldehan Atay "Dalokay Mimarlığı'nda İstanbul Yarışmaları: Taksim ve Çevresi" başlıklı sunumlarında, Dalokay'ın İstanbul'da yarışmacı ve jüri üyesi olarak katılmış olduğu yarışmalarla 1987 tarihli Taksim Meydanı Kentsel Tasarım Projesi önerilerinin gelişim sürecine ve başlıca tasarım kararlarına ayrıntılı bir biçimde değindi.

Sunumlar dışında oturumda Prof. Dr. İlhan Tekeli'nin yapmış olduğu, Dalokay'ın Kuşulu Park'ın güncel haline getirilmesi sürecinde hem bir kavşak - kamusal mekân tasarımcısı hem de bölgedeki karmaşık arsa sınırlarını ve araç trafiğini düzenleyen bir yerel yönetici olarak rol aldığına yönelik yorumu da not düşmek gerekir.

4. "Geride Bıraktığı Çizgiler ve Yapılar Üzerinden Mimarlığı" sunularından: Kocatepe Camisi eskizi (Modern Ankara'nın İnşasının Aktörlerinden Vedat Dalokay); plan örnekleri (Dalokay'ın Cami Tasarımları); gazete kupaırları (Dalokay Mimarlığı'nda İstanbul Yarışmaları: Taksim ve Çevresi)

5. Söyleşi ve soru-yanıt bölümlerinden

Sempozyumun ikinci bölümü mimar Zafer Akay'ın moderatörlüğünde "Büro Pratikleri" başlıklı söyleşiyle başladı. Dalokay'ın yaşamının son yıllarında profesyonel olarak yanında yer almış olan oğlu mimar Hakan Dalokay, babasının sıradışı, sıcak ve üretken kişiliğinin kendisine erken yaşlarında kişisel yaşamında ve meslek pratiğinde nasıl yol gösterdiğini anlattı. Faysal Camisi'nin uygulama sürecinde kendisiyle çalışan mimar Güngör Kon, Dalokay Mimarlık Atölyesi'nin yoğun çalışma temposuna rağmen kucaklayıcı bir ortam olduğundan, bir büro yürütücüsü olarak Dalokay'ın titizliğinden ve babaçanlığından anekdotlarla bahsetti. Söyleşinin sonunda Prof. Dr. İlhan Tekeli, Aydan Erim ve Hakan Dalokay; Faysal Camisi'nin tasarım, yarışma ve uygulama süreci üzerine anılarını paylaştı. Söyleşi sırasında Akay ayrıca; uzun mimarlık yaşamı boyunca birçok farklı meslek insanıyla birlikte çalışmış olan Dalokay'ın büro pratikleri üzerine yapılacak çalışmaların, kendisinden arşivinden çıkan veriler ışığında süreceğini belirtti ve ilgilileri sonraki etkinliklere katkı vermeye çağırdı.

"Mimar Olarak Katkıları" başlıklı söyleşinin moderatörü mimar Bülent Tuna, söyleşiye başlamadan önce Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin kurucu üyesi olmasından itibaren Dalokay'ın Mimarlar Odası ile TMMOB'ye sunduğu katkıları özetledi ve kendi öğrencilik döneminde Dalokay'ın bir mimar ve belediye başkanı olarak kendilerini etkilediğinden bahsetti. Mimar Yavuz Önen, Dalokay'ın bulunduğu her ortamda hayal gücüyle her yere gidebilen sahiplenici, emekten yana ve coşkulu bir kimliğe sahip olduğunu, kendisiyle Oda yönetimlerindeki ve genel kurullardaki mesaisinden anılarla ve Dalokay'ın Kolo kitabından alıntılarla tarif etti. Mimar Doğan Hasol, Mimarlar Odası'nın değişik kademelerinde aynı dönemde yönetici olduğu Dalokay'dan, Ayasofya'nın cami yapılması tartışmaları sırasında Dalokay'ın verdiği tepki nedeniyle Kocatepe Camisi

projesinin haksız yere iptal edilmiş olması üzerinden ve belediye başkanlığı dönemindeki atılımlarından ötürü övgüyle bahsetti.

Sempozyumun sonunda Bilkent Üniversitesi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nden Doç. Dr. Bülent Batuman'ın yönettiği "Sıradışı Bir Belediye Başkanlığı" başlıklı söyleşi bölümü yer aldı. Konuşmacılardan mimar Yiğit Gülöksüz, 1973 yerel seçimlerinde Dalokay gibi toplum içinde bilinen bir ismin merkezi yönetimden farklı bir siyasi partiye mensup olmasına rağmen Ankara Belediye Başkanı seçilmiş olmasını, bütün siyasi ve maddi olanaksızlıklara karşın belediyenin asil ihtiyaçlarının ve sorunlarının ortaya çıkmasını sağlayan yararlı ve özgürleştirici bir gelişme olarak değerlendirdi. Buna örnek olarak Dalokay'ın görev süresinde alanında uzman kişilerden oluşturduğu ve oldukça etkin bir biçimde görev yapan Belediye Danışma Kurulu'nun çalışmalarının, daha sonraları parti için bir "toplumcu belediyecilik" programına dönüşmüş olmasına değindi. Prof. Dr. İlhan Tekeli konuşmasında, daha önceki oturumlarda bazı konuşmacıların kullanmış olduğu "renkli kişilik" teriminden örnek vererek Dalokay için çoğunlukla övgü amaçlı kullanılan nitelermelerin aslında belirsiz bir anlam içerdiğine dikkat çekti. Bu durumun Dalokay'ı tanıyanlar için bir sorun yaratmayacağını ancak Dalokay'ın yaşadığı döneme yetişemeyip kendisini bir araştırma nesnesi olarak ele alacak yeni kuşak araştırmacılar için yanıltıcı olabileceğini belirten Tekeli; Dalokay'ı "renkli kişiliği" dışında "hemfikir olmadan da dost olunabilecek, yaratıcılığın kaynaklı bir kestirilemezliğe sahip ve bu sayede bulunduğu her ortamda fark edilen bir insan" olarak betimleyerek kendisiyle ilgili anılarını ve "toplumcu belediyecilik" sürecindeki kişisel deneyimlerini güncele yönelik örnek olması ümidiyle anlattı. Sempozyum soru-yanıt bölümüyle sona erdi. **(Resim 5)**

Sonuç olarak keyifle takip ettiğim sempozyum sonrasındaki düşüncelerimi paylaşmayı borç bilirim: Salgın sürecinin getirdiği olanaksızlıklar içerisinde; toplumcu, mimar, kent plancısı, Mimarlar Odası emekçisi, belediye başkanı, yazar, gazeteci, ressam, Ankaralı (ve kendi deyimiyle "toprağa 14 ayakla basan bir baba") kimliklerinin her biri üzerine ayrıntılı değerlendirmeler hak eden Vedat Dalokay gibi bir ismin anısına düzenlenecek bir çalışmanın zorlu bir hazırlık süreci gerektirdiğinden kuşku yok. Böyle bir dönemde hem sempozyum katılımcılarının çeşitliliği, hem sempozyum kapsamında hazırlanan çalışmaların derinliği, hem de bütün olumsuz koşullara rağmen sempozyumun hatırı sayılır miktarda bir dinleyici kitlesine ulaşmış olması övgüyü hak eden bir durum. Bu anlamda başta Anma Programı Komitesi üyeleri olmak üzere emeği geçen herkesi özverili çalışmalarından ötürü içtenlikle kutlarım. ❖

* Görseller etkinlik arşivinden alınmıştır.

2022

XVIII. ULUSAL
MİMARLIK SERGİSİ VE
ÖDÜLLERİ

2022 ULUSAL MİMARLIK ÖDÜLLERİ

Mimarlar Odası'nın her iki yılda bir düzenlediği köklü mimarlık programı Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri sahiplerini buldu. Geçtiğimiz 17 dönemde programa 2507 mimarlık ürünü katılmış, seçkin nitelikleri nedeniyle 147 ürüne ve 54 kişi veya kuruluşa çeşitli dallarda ödül sunuldu. Bu yıl XVIII. dönemi gerçekleşen sergi ve ödül programında Seçici Kurul, 7 dalda toplam 106 başvuru arasından, 98 eserin / 148 pafta ile katılımını değerlendirdi.

"Mimar Sinan Büyük Ödülü", "Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülleri" ve "Anma Programı" için ödüle değer görülen isimleri ve "Yapı", "Proje" ve "Fikir Sunumu" dallarında ödül adaylarını belirledi ve kamuoyuna önceden duyurdu. Yapı Dalı'nda 15, Proje Dalı'nda 5, Fikir Sunumu Dalı'nda 3 olmak üzere toplam 23 eser ödül adayı olarak belirlendi. Yapı, proje ve fikir dallarındaki 10 ödül, 15 Nisan 2022 günü Ankara Cermodern'de düzenlenen törenle açıklandı. Tüm katılımların yer aldığı sergi, 15-22 Nisan 2022 tarihleri arası Ankara'da Cermodern'de gerçekleşti.

Türkiye'nin çeşitli kentlerinin Mimarlar Odası şube ve temsilciliklerinin yanı sıra üniversitelerin mimarlık bölümlerinde de sergilenmeye devam edecek olan sergi Mayıs ayında İstanbul'da izleyicisi ile buluştu; program, 8 - 30 Haziran 2022 **BURSA**, 19 - 23 Eylül 2022 **KAYSERİ**, 3 - 21 Ekim 2022 **İZMİR**, 31 Ekim - 18 Kasım 2022 **SAMSUN**, 28 Kasım - 5 Aralık 2022 **DENİZLİ**, 12 - 23 Aralık 2022 **TRABZON**, 2 - 13 Ocak 2023 **ADANA**, 31 Mart - 17 Nisan 2023 **HATAY** ile devam edecek.

Detaylı bilgi için:
www.mo.org.tr/ulusalsergi

2022 Ulusal Mimarlık Ödülleri çevrimiçi töreninin
YouTube kaydı için:
<https://youtu.be/ayJxBcaq2wY>

Dosya kapsamında ayrıca, Seçici Kurul üyelerinden Ülkü İnceköse, Hüseyin Kahvecioğlu, Deniz Mazlum, Zuhal

Mimar Sinan Büyük Ödülü
SEVİNÇ HADI

Anma Programı (2022-2024)
LEMAN TOMSU

MİMARLIĞA KATKI DALI Başarı Ödülü
ZEYNEP AHUNBAY

MİMARLIĞA KATKI DALI Başarı Ödülü
AYKUT KÖKSAL

MİMARLIĞA KATKI DALI Seçici Kurul Özel Ödülü
YILDIZ SEY

MİMARLIĞA KATKI DALI Seçici Kurul Özel Ödülü
HERKES İÇİN MİMARLIK

YAPI DALI Ödülleri
ALAN KADIKÖY, Kadıköy-İSTANBUL
İlke Barka, Özgür Bingöl

ZONGULDAK MAĞARALARI ZİYARETÇİ MERKEZİ, Merkez-ZONGULDAK
Ömer Selçuk Baz

BEYLİKDÜZÜ FATMA ANA CEMEVİ VE KÜLTÜR MERKEZİ,
Beylikdüzü-İSTANBUL
Mehmet Metin Polat, Bilge Altuğ

AKM CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI
KONSER SALONU, Altındağ-ANKARA
Semra Uygur, Özcan Uygur

ANKARA UZAY VE HAVACILIK ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ
İDARİ OFİSİ, Kahramankazan-ANKARA
Kerem Yazgan, Begüm Yazgan

YAPI DALI Seçici Kurul Özel Ödülü
VOYAGE TORBA OTEL ETAP 1, Bodrum-MUĞLA
Abdurrahman Çekim

YAPI / KORUMA DALI Ödülü
HASANPAŞA GAZHANESİ / MÜZE GAZHANE, Kadıköy-İSTANBUL
Gülsün Tanyeli, Yıldız Salman, Sevim Aslan, Deniz Aslan,
Kani Kuzucular

PROJE / KORUMA DALI Ödülü
MERSİN ESKİ İNGİLİZ YAĞ FABRİKASI, Akdeniz-MERSİN
Umut Bilgiç, Merve Çolak Gözener, Seray Türkay Coşkun,
Esatcan Coşkun, Onur Yüncü

PROJE / ÇEVRE (KAMUSAL ALAN TASARIMI) DALI Ödülü
KADIKÖY MEYDANI KENTSEL TASARIM PROJESİ, Kadıköy-İSTANBUL
Selahattin Tüysüz, Hasan Sıtkı Gümüüşsoy, Erhan Vural, Pelin Tüysüz

FİKİR SUNUMU DALI Ödülleri
SAYISAL "BİR ŞEHİR KURMAK: ANKARA 1923 - 1933"
Ali Cengizkan, Müge Cengizkan

ANI TARLALARI
Zuhal Kol Zarco Sanz, Carlos Zarco Sanz, Ozan Önder Özener,
Ozan Şen, Berna Yaylalı, Zeynep Küheylan, Ali Vatansever

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programının 18. dönemini sıra dışı bir dönem olarak değerlendirmek mümkün. Bunun en önemli nedeni, 2 yıldan uzun bir süredir devam eden salgının, hem bu dönemdeki mimarlık üretimine hem de sergi ve ödül programının değerlendirme sürecine etki etmiş olması. Salgının yarattığı kısıtlamalar nedeniyle değerlendirme önceki dönemlerden farklı bir şekilde önce dijital platformda incelemeler, sonra çevrimiçi toplantılar ve en sonunda yüz yüze toplantı ve sergi inceleme adımlarından oluştu. Sürecin yaklaşık bir aylık zamana yayılması, Seçici Kurul Üyelerinin dijital platform aracılığı ile tüm başvurulara erişiminin olması, arada çevrimiçi toplantıların yapılabilmesi, olabildiğince detaylı inceleme ve kapsamlı tartışma yapma imkanı sağladı. Bu dönem zorunluluktan kaynaklanan bu yöntemin, gelecek dönemlerde olağan bir yöntem olarak kullanılması önerilebilir.

Seçici kurulumuz bu yıl, Yapı, Proje ve Fikir Sunumu dallarında toplam 98 ürünü değerlendirdi. Dikkat çekici ilk konu, inşası tamamlanarak kullanıma açılmış, -Çevre ve Koruma dalları da dahil- toplam 50 yapı ödül adayı olurken, Proje dalında bu sayının 33'le sınırlı kalmasıydı. Oysa, 2020 yılında bu durumun tam tersi yönde olduğu, XVII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programına proje dalından yapılan başvuruların daha yüksek sayıya ulaştığı ilgili jüri raporundan anlaşılıyor. "Güncel ekonomik şartlarda yapı üretiminin yavaşlaması" ile açıklanan bu durumun, koşulların daha da ağırlaştığı bu dönemde tersine dönmesi ve proje dalından yapılan başvuruların azalmış olması dikkat çekici. Yapı sektörü yatırımlarının duraklaması elbette proje üretimini de olumsuz yönde etkilemiştir ama yönetmelik gereği müelliflik ve telif hakkı tescil işlemi yapılmış olma koşulunun yerine getirilmesinde yaşanan güçlüklerin de başvurularda caydırıcı bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Seçici kurulumuz, yapı ve proje dalı katılımlarının; işlev, ölçek ve tipoloji açısından çeşitlilik göstermesini, kamu işverenliğinde yapılan çok sayıda nitelikli yapı içermesini ve geniş bir coğrafyaya yayılmasını olumlu göstergeler olarak değerlendirdi. Yönetmeliğe göre "Yarım kalmış tasarım çalışmaları, fikir düzeyindeki etütler, ütopyik çalışmalar, mimarlığa ilişkin bir tema etrafında gelişen ve özgün fikirler içeren her türlü sunuş" biçiminde tanımlanan Fikir Sunumu Dalı'nda yapılan 15 başvuru da, yapılı ve doğal çevre, ekoloji, iz bırakan kişi ve olaylar konusunda geliştirilmiş ilginç fikirleri yansıtmasıyla dikkat çekiciydi.

Mimar Sinan Büyük Ödülü'nün ve Anma Programı'nda yer verilecek mimarların belirlenmesine yönelik seçim süreci, Türkiye mimarlığının farklı boyutlarıyla sıfırdan ya da yeniden detaylı araştırmalar aracılığı ile yeni bilgilerin açığa çıkarılması ve bu bilginin paylaşılması gerektiğini göstermiştir. Bu dönem seçilen çok değerli isimler de böylesi araştırmalara ve paylaşımlara yönelik tartışma ortamı sağlayacaktır. Bu bağlamda, serginin standart formatında yer alan paylaşım ortamlarının genişletilmesi çok önemlidir. Mimarlığa Katkı Başarı Ödülü mimarlığın yapı ve proje temelli üretiminin yanı sıra ya da bu üretimlerden bağımsız biçimde mimarlık bilgisinin üretilmesine farklı alanlardan farklı içerikler ile katkı sağlayan çok değerli isimlere ve ekiplere verilmiştir. Bu ödül aynı zamanda mimarlığın genişleyen eylem alanlarını ve eylem biçimlerini görünür kılması açısından önemlidir.

Seçim sürecinde, sergi ve ödül programının uygulamasına ilişkin çeşitli noktalar tartışıldı. En önemli konu, mevcut yönetmelikte belirlenen kategorilerin bugünün mimarlık üretimindeki çeşitliliği tam karşılamıyor olmasıydı. Bir diğer konu, bazı dallardaki ödül sayılarının gözden geçirilebileceğiydi. Her dönem dile getirilen, yapı dalı ödül adaylarının yerinde incelenmesi konusu bu dönem için de gündemdeydi. Takvim buna göre programlansa da, kısıtlayıcı nedenlerle bu hedef gerçekleştirilemedi. Seçici Kurulumuz önümüzdeki yıllarda, Yapı Dalı'ndan yapılacak başvurularda müelliflere dijital görselleştirmeler-renderler kullanmaktan kaçınarak, yapılarını gerçek fotoğraf ve görüntülerle hatta video kayıtlarıyla tanıtmaları konusunda tavsiyede bulunulmasının yerinde olacağını düşündü.

Karar aşamalarında ortak görüşlere varılmakla birlikte, değerlendirme aşamalarında Seçici Kurul Üyelerinin farklı bakış açıları ve karşı görüşleri verimli tartışmalara zemin hazırladı. Üstlenilen sorumluluğun bilinciyle konuları çok yönlü ve gereken düzeyde ele alma hedefi gözetildi. Sonuçta, öncelikle çalışmalarıyla bu programın sürdürülmesini olanaklı kılan tüm katılımcı meslektaşlarımıza, Seçici Kurul olarak bizleri bu onurlu görev için davet eden Mimarlar Odası yönetimine, titizlikle çalışan Düzenleme Komitesi'ne ve katkıda bulunan herkese teşekkür ederiz.

Seçici Kurul

Hüseyin Kahvecioğlu (başkan), Ülkü İnceköse, Deniz Mazlum, Zuhul Ulusoy, Burçin Yıldırım

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri; 18. Dönem Üzerine Notlar

Hüseyin L. Kahvecioğlu
Seçici Kurul Üyesi

Mimarlar Odası tarafından organize edilen ve istikrarlı bir şekilde süregelen Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programının 18. dönemi geride kaldı. Seçici Kurul Üyesi olarak yer aldığım bu sürece dair bazı gözlem ve değerlendirmelerimi aşağıda paylaşıyorum.

Bu dönemi sıra dışı kılan bir neden, iki yıldır süren salgın nedeniyle değerlendirme çalışması için izlenen yöntemin önceki dönemlere göre farklılaşmasıydı. Bir araya gelmeyi kısıtlayan koşullar nedeniyle zorunlu olarak bireysel inceleme ve ön değerlendirmelerin dijital platformlar üzerinden yapılması başlangıçta olumsuz bir durum olarak algılanmakla beraber, pratikte bazı önemli avantajlar sağladı. Teslimlerin tamamlanması ve düzenleme komitesinin ön çalışmaları sonrasında tüm başvurular dijital ortamda jüri incelemesine açıldı. Böylece Seçici Kurul Üyeleri, başvuruları inceleyebilmek için oldukça uzun bir zamana sahip oldu. Herkesin başvuruları detaylı bir şekilde inceleme şansı bulduktan sonra üç ayrı toplantıda çevrimiçi olarak bir araya gelmesi, ortak kararlar için oldukça verimli bir ortam yarattı. Bütün bunların devamında, son olarak yapılan yüz yüze toplantıda, basılı posterler üzerinden yapılan inceleme ve tartışmalarla değerlendirme süreci tamamlandı. Sonuçta, önceki dönemlerde birkaç günle sınırlı olan değerlendirme süreci, bu dönem yaklaşık 1 aylık döneme yayılmış oldu ve bu durum değerlendirme sonuçlarını olumlu yönde etkiledi.

Takvimin uzun bir süreye yayılması, yapı dalı ödül adaylarının yerinde görülebilmesi amacını da taşımaktaydı ancak her dönem temenni edilen, hedeflenen bu uygulama kısıtlı koşullar nedeniyle gerçekleşemedi. Buna karşın, yapıları yerlerinde görmenin tam karşılığı olmasa da geçmiş yıllarda sadece proje posterleri üzerinden yapılan değerlendirmelere karşılık, daha kapsamlı inceleme ve araştırma imkanı elde edildi. Bu konu aynı zamanda "temsil" ve gerçeklik arasındaki ilişki açısından da tartışmaya değer. Proje sahibinin baktığı açı ve seçtiği temsil araçlarıyla sunulan yapıyı, farklı temsil ortamlarından da incelemek değerlendirmeye katkı sağlayan bir durum. Örneğin, bir yapıyı sadece postere yer alan fotoğraf kadrajı üzerinden anlamakla, bulunduğu bağlam hakkında daha fazla fikir edinebileceğiniz sokak görüntüleri, uydu fotoğrafları, farklı platformlardaki yayın ve değerlendirmeleri araştırıp görebileceğiniz zamana sahip olmak arasında önemli bir fark var. Yerindeki deneyimle aynı olmasa da sadece sunulan posterdeki bilgiyle sınırlı olmayan bir inceleme imkanı elde etmek önemli. Bu imkanın daha sağlıklı bir değerlendirme katkısı olduğunu düşünüyorum.

Döneme ait tespitlerden bir diğeri, başvurular ve sonuçta ödüle layık görülen yapılar arasında kamu yönetimlerinin işverenliğinde yapılan çok sayıda nitelikli yapının yer almasıydı. Türkiye'deki kamu yönetimi işverenliğinde yapılan yapıların proje ve inşaa kalitelerinin geçmişten bu yana önemli bir sorun alanı olduğu dikkate alındığında, bu durum olumlu bir gösterge olarak görülebilir. Bu tespit bir ölçüde doğruyu yansıtırsa da konuya biraz ayrıntılı bakıldığında aslında bu sonuçların yaygın ve kurumsal bir iyileşmeden çok, bireysel çabalara bağlı olduğu görülüyor. Kamu yönetimince gerçekleştirilen bu nitelikli projelerin arkasında çoğunlukla ya duyarlı ve kararlı bir

yöneticinin bireysel inisiyatifi veya daha çok proje müelliflerinin ısrarlı, tutkulu ve özverili çabaları görülebilir.

Başvuruların bütünü üzerinden bir değerlendirme yapıldığında, Türkiye'de nitelikli yapı inşası konusunda sürekli bir gelişim kaydedildiğini söyleyebiliriz. Ancak, nitelikli yapının her zaman iyi bir mimarlığın tüm gereklerini karşılamayacağı notunu düşmek yanlış olmaz. İnşaa niteliği ne kadar yüksek olursa olsun, işlevini, kullanıcılarını, coğrafyasını kısacası tüm boyutları ile "bağlamını" tasarım girdisi yapabilmek de büyük önem taşıyor. Bu tespit ışığında katılımların, nitelikli yapıdan iyi bir mimarlığa doğru geniş bir yelpazede zengin bir içerik sergilediğini söylemek mümkün.

Son olarak, bu dönemi diğer dönemlerden ayırtan en önemli konu, kadın mimarların başarısıydı. Mimar Sinan Büyük Ödülü, Anma Programı ve Mimarlığa Katkı Dallarında kadın mimarların ağırlığı vardı. Türkiye'de eğitimden uygulamaya, mimarlığın her alanında kadınların rolü ve katkısı ileri düzeyde olsa da görünürlük konusunda durumun tersine oluşu, sadece yaygın bir toplumsal sorunun parçası olarak görülmemeli. Bu durum, mesleki organizasyondan eğitim alanına kadar her zaman ilericiler ve öncülerin iddiasındaki bir disiplin için önemli bir çelişki. 18. döneme kadar Mimar Sinan Büyük Ödülünün bir kadın mimara verilmemiş olması da bu çelişkinin somut göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu dönemin sonuçlarının süregelen bu dengesizliği görmek ve düşünmek için bir kırılma noktası olmasını dilerim.

Her dönem seçici kurul üyeleri, o döneme ait deneyimleri üzerinden sergi ve ödül programının geliştirilmesine yönelik bazı önerilerde bulunur. Bu dönem de değerlendirme süreci boyunca çeşitli konularda önerilerde bulunuldu. Kişisel önerim, farklı dönemlerde yapılan tavsiyeleri de dikkate alarak daha kapsamlı bir girişimde bulunulması ve 1987 yılında yürürlüğe girmiş olan Ulusal Mimarlık Ödülleri Yönetmeliğinin güncellenmesi yönünde. Yönetmeliğin kaleme alındığı tarihlerdeki mimarlık üretiminin nitelik ve niceliği ile bugünü karşılaştırdığımızda, yönetmeliğin bugünün koşullarını tam olarak karşılamakta zorlandığı görüşündeyim. Özellikle proje ve yapı dalındaki ödül sayılarının, kategorilerinin güncel mimarlığa göre yeniden değerlendirilmesi en önemli konu. Bu ve benzeri konuların değerlendirilerek yönetmeliğin kapsamlı bir şekilde yenilenmesi için bir çalışma grubu oluşturulmasının yararlı olacağı görüşündeyim. ❖

18. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Programı ve Mimarlık Ortamında “Nitelik”

Ülkü İnceköse
Seçici Kurul Üyesi

Ulusal Mimarlık Ödüllerinin verilme amacı, TMMOB Mimarlar Odası Ulusal Mimarlık Ödülleri Yönetmeliği'nde, “TMMOB Mimarlar Odası adına ve Mimar Sinan'ın anısına, ülkemizdeki mimarlık faaliyetinin tanıtılması, özendirilmesi, ödüllendirilmesi, mimarlığın kamuoyunun gündeminde bulundurulması, mimarlık ürünlerinin belgelendirilmesi ve güzel sanatların teşvik edilmesi” olarak belirtilmiştir. 1988'den itibaren, Mimar Sinan Büyük Ödülü ve Başarı Ödülleri olarak iki ana başlık altında verilen ödüllerin yanı sıra, ödüller ile eş zamanlı olarak Anma Programı ve Sinan Programı düzenlenmektedir. Böylesi organizasyonların özellikle de meslek örgütü tarafından en üst nitelikte devam ettirilmesinin tüm zorluklarına rağmen 34 yıl boyunca kesintisiz olarak sürdürmesi Mimarlar Odası'nın büyük bir başarısıdır. Belirtilen içeriği ile, 34 yıllık bir süreçte iki yıllık periyotlarda ülkemizdeki meslek pratiğinin “nitelik” üzerinden bir değerlendirmeye alınmasına olanak vermesi ve mimari üretimi kısmen de olsa arşivleyerek hafızada kalmasını sağlaması, seçkiyi ülkemiz mimarlık ortamında tüm saygınlığı ile özel ve tek kılan önemli nedenler arasındadır. Bununla birlikte, başvuru ve adaylık süreçleri yöntemi ve sergi organizasyonu aracılığı ile Türkiye'deki mimari üretimin, katılımcı ve paylaşımcı bir ortamda değerlendirilmesine olanak sağlaması açısından çok önemlidir.

Eğitimden uygulamaya mimarlığın farklı üretim alanlarında giderek artan biçimde nitelikten taviz verildiği -kimi durumlarda verilmek zorunda kalındığı- nihayetinde niteliksizliğin normalleştirildiği günümüz mimarlık ortamında, mimari üretimin nitelik üzerinden değerlendirilmesi ve bu değerlendirmenin çoklu platformlarda görünür kılınması, kısmen de olsa meslek alanımızda bir silkinmeye sebebiyet sağlayabilmektedir. Nitelikli üretimin sergi ve diğer etkinlikler ile farklı ortamlarda paylaşılması, Türkiye'nin farklı coğrafyalarında farklı olanaklar ile, formalize edilmiş, daralmış, sıkıştırılmış ya da sınırlandırılmış mesleki ortamlarda üretimlerine devam eden birçok mimarın bu değerlendirmeyi kendince yapabilmesini olanaklı kılmaktadır. Bu durum proje destekçileri için de geçerli olabilmektedir.

Ödüller ve sergi aracılığı “nitelik” üzerinden çoklu bir hatırlayış, farkediş, görüş, eleştiri vb. ortamı oluşturur. Mimar Sinan Büyük Ödülü ve Anma Programı emeğe dayalı nitelikli mimarlık üretiminin genellikle de bir ömre adanmışlığın takdir edilmesine olanak sağlamakla birlikte, geçmişten günümüze nitelikli üretimin biriktirmenin önemini hatırlanışı, yeniden açığa çıkarılması, hafızalarda yer edinmesi anlamını da taşır. Mimarlığa Katkı Ödülü, benzer bir anlamı taşımanın yansıması nitelikli mimarlık üretimini, yapı üretiminin haricindeki farklı alanlarda da görünür kılınmasını sağlar.

Yapı, mimari karakteri, programı, işlevi, yapım tekniği, malzeme kullanımı, çevresel etkileşimi vb. ile var olur. Bu varoluş süreci imar koşulları, koruma süreçleri, gibi resmî zorunluluklar ve farklı odakları olan müşteri talepleri üzerinden yaşanan zorlu bir yoldur. Ülkemizde bu süreç, inşaat sektörünün kapitalist sisteminin birinci aktörü olmasından kaynaklı tüm zorluklarını da içerir biçimde ayrıca karmaşık ve mücadele doludur. Yapı dalında başarı

ödülü, bu zorlu sürecin sonucunda oluşan ve yapıyı / yapıyı çevreyi var eden tüm bileşenlerin bütünselliğindeki nitelik ile ilişkilidir; yapı somuttur, gerçektir ve ödül nihayetinde çok özeldir.

Proje, yukarıda belirtilen yapı üretim sürecinin bir bölümünü içerir ve bir temsil ortamında vardır. Bu hali ile proje dalında başarı ödülü, temsil edilen yapının / yapıyı çevrenin, yine yukarıda belirtilen yapıyı var eden tüm bileşenlerin bütünselliğindeki temsil edilebildiği ölçüde anlaşılabilir nitelik ile ilişkilidir. Proje, düşünceyi zorlar, potansiyel bir üst nitelik beklentisi oluşturması açısından önemlidir.

Fikir sunumu dalında başarı ödülü, mimarlık üretiminin düşünsel sınırsızlığının, özgün düşüncenin, düşüncenin özgürce ifade edilmesinin, yapı sektörünün tüm gerçekliklerine rağmen, unutulmaması yönündeki önemli bir destekçisi hatırlatıcısı işaret eden rolündedir. Bu yönüyle nitelik sözün içeriğine söz söylemenin biçimine yöneliktir, söz üretmeye ve söylemeye teşvik edilişi ile çok anlamlıdır.

18. Ulusal Mimarlık Sergisi Ödüllerinde verilen ödüllerin her biri Türkiye mimarlık ortamına, “nitelik” üzerinden yaptıkları üst düzey katkılarla öne çıkar. Ödül adayları ve sergiye katılamayan kimi ürünler ile mimarlık ortamında “nitelik” üzerinden bir silkinmeye sebep olabilecek bir düşünce düzlemi üretebildiler. Bu düzlemin yaratılmasını sağlayan meslek odamızın, çoklu ve çoğunluklu bir katılma izin verecek biçimde organizasyonu sürdürmesini ve farklı ortamlarda paylaşımını çok değerli buluyorum. Tüm dileğim, ülkemizde sergiye katılabilecek nitelikli üretimlerin sayısının katlanarak artması.

Bu dönem bu değerli organizasyonun bir parçası olmaktan büyük heyecan ve gurur duydum. Organizasyonda emeği geçen herkese, tüm katılımcılara, birlikte çok verimli bir değerlendirme süreci geçirdiğimiz çok değerli seçici kurul üyelerine, düzenleme komitesine ve bu organizasyona daveti için Mimarlar Odası'na teşekkürlerimi sunarım.

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödüllerinin, ulusal ve uluslararası farklı mimarlık ortamlarında ve mimarlık dışı ortamlarda daha fazla duyurulması ve tanıtılması için gerekli tüm girişimlerin yapılması dilekleriyle. ❖

Kurumsal Bir Yapının Değerli Ürünü: Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri

Deniz Mazlum
Seçici Kurul Üyesi

Türkiye’de sıkça yakınılan konulardan biri de, kurumsal yapıların ve onlarla bağlantılı etkinliklerin kısa ömürlü olması, süreklilik gösterememesidir. Artık gelenekselleştiği sanılan kimi programların, özverili kişisel çabalarla yaşatılmaya çalışılsa da günün birinde kesintiye uğraması ve sonra da unutulması, bu yakınılanın çoğu kez haklı olduğunu ortaya koymuştur.

Mimarlar Odası’nın 1988 yılında başlatılan sergi ve ödül programını bu yıl on sekizinci kez gerçekleştirmiş olması, Odamızın kurumsal gücünü ve mimarların meslek kuruluşlarına duyduğu güveni göstermesi bakımından önemlidir. Seçici Kurul üyelerinden biri olarak yakından izlediğim XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programıyla ilgili birkaç gözlem ve önerimi belirtmek isterim.

Öncelikle, Düzenleme Komitesi’nin profesyonel yaklaşımının ve ciddiyetinin övgüye değer olduğunu söylemem gerekir. Tüm sürece hâkim olan Petek Ceyhan, Melis Özge Gayretli ve Serhat Ulubay, düzenleme ve raportörlük görevlerini başarıyla yürütmüş, kendilerine yöneltilen soruları açıklıkla yanıtlarken nesnellik ve tarafsızlıktan hiç uzaklaşmamıştır. Ön hazırlıkların da ciddiyetle yapılmış olması Seçici Kurul’un işini büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Genç meslektaşlarımıza teşekkürlerimi sunmak ve bu görevi uzun yıllar başarıyla sürdürmelerini dilemek isterim.

Seçici Kurul bu yıl, Yapı, Proje ve Fikir Sunumu dallarında toplam 98 ürünü değerlendirmiştir. Dikkat çekici ilk konu, inşası tamamlanarak kullanıma açılmış, -Çevre ve Koruma dalları da dahil- toplam 50 yapı ödül adayı olurken, mimari proje dalında bu sayının 33’le sınırlı kalmasıdır. Oysa 2020 yılında bu durumun tam tersi yönde olduğu, XVII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programına proje dalından yapılan başvuruların daha yüksek sayıya ulaştığı jüri raporundan anlaşılmaktadır. “Güncel ekonomik şartlarda yapı üretiminin yavaşlaması” ile açıklanan bu durumun, koşulların daha da ağırlaştığı bu dönemde tersine dönmesi ve proje dalından yapılan başvuruların azalmış olması dikkat çekicidir. Buna, yönetmelik gereği müelliflik ve telif hakkı tescil işlemi yapılmış olma koşulunun yerine getirilmesinde yaşanan gecikmeler/ güçlükler yol açmış olabilir.

Ödül yönetmeliğine göre “bitmiş ve kullanılmakta olan” yapılara, bitiriliş tarihi dikkate alınmadan verilen Yapı Dalı Başarı Ödülleri için değerlendirilen 50 yapıdan 10’u İzmir’de yer alırken, sekizer yapıyla İstanbul ve Ankara ikinci sırada bulunmaktadır. Türkiye’nin diğer illerinden katılan 21 yapının yanı sıra Azerbaycan’da inşa edilmiş 3 yapı da değerlendirmeye sunulmuştur. Geçtiğimiz yıllarda da ilgili Seçici Kurul üyeleri tarafından dile getirilen, Yapı Dalı ödül adaylarının kurul üyeleri tarafından ziyaret edildikten sonra değerlendirilmesinin daha isabetli olacağı yönündeki görüşün, sayı ve coğrafi dağılım dikkate alındığında ancak sınırlı bir biçimde uygulanabilir olduğu görülmektedir. Önümüzdeki yıllarda, Yapı Dalı başvurularında müelliflerin panolarında dijital görselleştirmeler / renderlar kullanmaktan kaçınarak, yapılarını gerçek fotoğraf ve görüntülerle sunmaları ve başvurularını sırasında yapılarını ayrıntılı bir biçimde tanıtan video kayıtlarına da yer vermeleri kendilerinden istenebilir.

XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programına başvuran 33 projeden 4’ü çevre, 6’sı koruma alanına aittir. Bu projelerden yalnız 9’u İstanbul ve İzmir için tasarlanmışken, 20’si Türkiye’nin diğer illerinde, 4’ü Türkiye dışında konumlanan yapılar için hazırlanmıştır. Bu coğrafi dağılımın yanı sıra, yapı dalında da olduğu gibi, işlev ve ölçek bakımından zengin bir çeşitliliğin bulunması dikkate değerdir.

Ödül ve sergi programının bir başka kategorisini oluşturan Fikir Sunumu Dalı, yönetmelikte “Yarım kalmış tasarım çalışmaları, fikir düzeyindeki etütler, ütopyik çalışmalar, mimarlığa ilişkin bir tema etrafında gelişen ve özgün fikirler içeren her türlü sunuş” biçiminde tanımlanmıştır. Bu yıl Fikir Sunumu Dalı’nda yapılan 15 başvuru, yapı ve doğal çevre, ekoloji, iz bırakan kişi ve olaylar konusunda geliştirilmiş ilginç fikirleri yansıtmaktadır.

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Programı’nın kanımca en değerli katkılarında biri, iki yılda bir Türkiye’nin mimari tasarım ve ürünlerini bir katalogta bir araya getirerek tanımasıdır. Ulusal mimarlık envanterinin derlenmesi ve arşivlenmesi için bu önemli bir çabadır. Öte yandan, unutulmaya yüz tutmuş meslek büyüklerimizin yeniden hatırlanarak anılması; Mimar Sinan Büyük Ödülü verilen bir mimarın tüm üretimiyle “retrospektif” olarak değerlendirilmesi; meslek alanına yapılan değerli katkıların Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülleri ile taçlandırılması genç mimarlar için de özendirici ve esinlendirici bir rol oynamaktadır. Örnek meslek insanlarının tanıtılması, yalnız genç mimarlar için değil, mimar adayları için de rol modeller tanımladığından önemlidir.

Anma Programı için Mimar Leman Tomsu’yu seçen; Mimar Sinan Büyük Ödülü’nün meslek büyüğümüz mimar Sevinç Hadi’ye; Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülleri’nin Zeynep Ahunbay ile Aykut Köksal’a verilmesi yönünde karar alan ve Yıldız Sey ile Herkes İçin Mimarlık Derneği’ne özel ödül sunan Seçici Kurul’un bir üyesi olmaktan onur duydum. Tüm oturumları uyumlu bir biçimde, anlayış ve saygı çerçevesinde yürüttüğümüz için de özellikle mutluyum. Seçici Kurulda birlikte görev yaptığım meslektaşlarıma teşekkür ve sevgilerimi sunarım. XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programının tüm katılımcılarına da teşekkür etmek ve hepsini kutlamak isterim. Kanımca, ulusal mimarlık envanterinde yer alıp ürünlerini paylaşarak tartışmaya açmak da, ödül almak ya da sergilenmek kadar değerli ve övgüye değerlidir. ❖

2022 Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Sürecine Dair

Zuhal Ulusoy
Seçici Kurul Üyesi

Mimarlar Odası'nın 1988'den bu yana düzenlediği Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri uzun soluklu, organizasyonun yetkinliğiyle kendini kanıtlamış, takdir edilen bir program. Çeşitli kurum ve kuruluşların değişik formatlarda yürüttükleri ödül programları, seçkiler ve yayımlarla, yapı çevre üretiminin zengin faaliyet yelpazesinde farklı roller üstlenen paydaşların katkılarıyla gelişen mimarlık ortak kültüründe Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programının özgün ve önemli bir görev üstlendiğini ayrıca belirtmeye gerek yok. Mimarlık camiası adına takdir, vefa ve şükran derlemesi denebilecek büyük ödüllerden güncel yapı ve projeler seçkisine uzanan geniş kapsamıyla diğer ödüllerden farklılaşıyor. Sonuçlar bir sonraki organizasyona kadar iki yıl boyunca yürütülen sergilerle ve yayımlarla yaygın olarak paylaşılıyor, sunduğu kaynaklar ve sürekliliğiyle mimarlık kültürünün üretimine doğrudan katkıda bulunuyor. Böylesi kurumsallaşmış bir faaliyetin yaşatılmasında Mimarlar Odası'nın kararlı emeği olduğu gibi farklı coğrafyalardaki üretimlerini, geliştirdikleri projeleri, fikirlerini paylaşan meslektaşların katkı ve desteklerinin de çok değerli olduğunu vurgulamak isterim.

Büyük ödüller, yukarıda da belirttiğim gibi, yaşamları boyunca Türkiye mimarlık ortamının ve mesleğin gelişiminde öncü ve önemli roller üstlenmiş kişilere ve kurumlara olan takdir, vefa ve şükranın göstergesi. Mimar Sinan Büyük Ödülü ile Anma Programı mesleki üretimin merkezinde konumlanan, klasik anlamda mimarlık yapmış olan kişiler hedeflenerek tanımlanmış. Bu yılki ödüllerin seçici kurulun hassas ve çok yönlü değerlendirmeleri sonrasında kadın mimarlara verilmiş olması hepimizi mutlu eden bir sonuç oldu. Mimarlığa Katkı Ödülleri ise mimarlık şemsiyesi altında yer alan faaliyet çeşitliliğinin, mimarlık ortamını besleyen kanalların zenginliğinin ortaya konabildiği kategori olarak dikkat çekiyor. Eğitimden araştırma ve yayına, arkeolojiden sanata farklı kanallarda faaliyet gösteren, üreten kişi ya da kurumları gündeme taşıyarak, tekil ya da çoğul yapılanmaları ortaya koyarak mimarlık kültürünün zengin bir paydaşlar grubuyla birlikte üretildiğini vurgulama olanağı sunuyor. Böylece yaşamıyla, duruşuyla, ürettikleriyle model olan kişilere teşekkür etmenin yanı sıra alternatif ve kendini kanıtlamış oluşumların gösterdiği örnek üzerine yeni girişimler için ilham vermek, hatta teşvik etmek de bu ödüllerin amacı olabiliyor.

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programı kapsamındaki yapı, proje ve fikir sunumu dallarındaki seçki son iki yılda inşa edilen yapılar, üretilen projeler ile geliştirilen fikirlerin bir derlemesi; güncel mimari faaliyetlerin bir panoraması özelliğini taşıyor. Bir yarışma değil, tam da bu nedenle ödüller arasında sıralama olmadığını hatırlamakta yarar var. Dönemin mimarlık üretiminin topyekün kapsandığı da söylenemez. Seçim süreci aday gösterilerek değil bizzat müelliflerin başvuruları arasından gerçekleştiriliyor. Dolayısıyla nitelikli ancak başvurulmayan yapı ve projelerin seçki dışında kalması kaçınılmaz.

Biraz da süreçten söz etmek isterim. Seçici kurulun işi gerçekten çok zor. İşlevsel karmaşıklık, ölçek, mimari yaklaşım, bağlamla kurduğu ilişki açısından çeşitlilik gösteren projelerin olması elbette bir zenginlik arz ediyor. Başvurular arasında tipolojik açıdan da çeşitlilik bulunuyor; kültür ve eğitim kurumlarından sanayi yerleşkelerine, toplumsal merkezlerden ticari yapılara, konut yerleşimlerinden küçük ölçekli yapılara, yeniden kullanımdan spor tesislerine uzanan bir çeşitlilik. Bu kadar farklı ürünün değerlendirilmesi için bir sistematik geliştirmenin, tutarlı bir çerçeve dahilinde birbirleriyle karşılaştırmanın güçlüğü ortada. Seçici kurulun büyük hassasiyetle çalıştığının, her proje hakkında çok yönlü değerlendirmeler yaptığının, üzerine düşen

sorumluluğun farkında olarak ortak kararlara varıldığının bilinmesini isterim.

Başvuruların seçici kurul üyeleriyle paylaşılması ve ön inceleme ardından yapılan ilk toplantıda bir kısmı nispeten kolay ayrışabildi. Sonrasındaki ödül adaylarının belirlenmesi aşamasıyla işler zorlaştı. Verilecek ödül sayısının yaklaşık iki katı sayıda başvurunun belirlenip ödül adayları olarak duyurulması bekleniyordu. Bu adayların tekrar değerlendirilmesi sonrasında ödüller netleşti. İlk eleme ile ödül adaylarının belirlenmesi aşamaları arasında bir kategori daha olması biraz daha süreci rahatlatılabilir diye düşündük. Tam sınırda olup sayı kısıtlaması nedeniyle ödül adayları grubunun dışında kalan nitelikli başvurular elbette oldu, her biri kendi özellikleriyle başarılı projeler arasında seçim yapmak zorunda kaldı.

Bu yıl başvurular arasında da kamu kurumlarına hazırlanan projelerin sayıca çok olduğu görülüyordu. Bu durum ödüllere de yansdı; yapı, proje ve fikir sunumu ödüllerini alan projeler arasında kamusal kullanımın ağırlığı dikkat çekiciydi. Bu durum kamu kurumlarının mimari niteliğe giderek daha fazla değer verdiklerine dair umutlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Sürecin lojistiğiyle ilgili olarak şunu da belirtmekte yarar var. Pandemi döneminde başlayan alışkanlıklar dahilinde planlanan ve aralıklarla yapılan birkaç çevrimiçi oturumda projelerin detaylı olarak incelenmesi, ardından son toplantının yüz yüze gerçekleştirilmesi sürecin sağlığı açısından olumlu ve verimli bir uygulamaydı. Böylece projeleri bireysel olarak incelememizin ötesinde hemen hepsinin üzerinden birlikte birkaç kez geçme olanağı bulduk. Ödül adayları olan yapıların yerinde görülmesi ve incelenmesinin yararı bir süredir üzerinde konuşulan bir konu, sonraki dönemlerde gerçekleşebilmesini umarım.

Kişisel bir sonsöz: Davet geldiğinde epey tereddüt ettim; bu görevi üstlenmek gözümde büyümedi, ürkütmedi dersem haksızlık ederim. Süreç boyunca da sorumluluğun ağırlığını hissettim. Birlikte çalışma pratiğinin ortama dahil olan herkese katkısı yadsınmaz. Seçici kurul üyesi değerli meslektaşlarımızla yaptığımız verimli tartışmalar, birlikte yaratılan eleştiri ortamı son derece değerli ve öğreticiydi. Onlara ve bu onur verici görevi için Mimarlar Odası'na teşekkür ederim. Seçici kurulun son toplantısının ardından büyük ödüller alanları tek tek arayıp ödülü duyurmak, kutlamak ve tepkilerini duymak da bizler için ödül oldu.

Başvurarak katılan, ödül alan, organizasyona emek veren herkesi kutlar, programın sürekliliği açısından katkıların vaz geçilmez önemini tekrar vurgulamak isterim. Mimarlık ortamında nitelikli yapılan çoğaltması, başvuruların, başvurmaya değer üretimin artması dileğimle... ❖

18. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Üzerine

Burçin Yıldırım
Seçici Kurul Üyesi

Mimarlar Odası Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri 1988 yılından bu güne önemini ve saygınlığını koruyarak varlığını sürdürüyor. Mimarlık camiasında son yıllarda “ödül endüstrisi” olarak eleştirilen düzenin parçası olan ve ülkemiz mimarlarının da oldukça ilgi duyduğu sayısız ödül programının yanında; hâlâ en anlamlı ve en değerli seçkinin Mimarlar Odası tarafından düzenlendiğini söylemek mümkün. Bugün henüz mesleğinin başında olan genç mimarlar için dahi Ulusal Mimarlık Ödülü'ne aday olabilecek bir yapı tasarlamak, ulaştırılması zor ama önemli bir hedef ve daha iyisini yapabilmek için güçlü bir motivasyon kaynağı olmalı. Kuşkusuz seçkinin bu başarısındaki en büyük pay, nitelikten taviz vermeden seçkinin titizlikle sürdürülmesini sağlayan Mimarlar Odası'nın.

Ödüle aday olmak ya da ödül almak gibi bireysel başarıların ötesinde, sergi ve ödül programının meslek ortamına olan genel katkısının çok daha önemli olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle belki de bu değerlendirme yazısına, seçkinin bir yarışma olmadığını hatırlatarak başlamak gerekir. Mimarlar Odası'nın artık kurumsallaşmış olan bu oluşumunu, Haydar Karabey'in yıllar önce yazdığı kendi değerlendirme metninde belirttiği gibi “kapsadığı dönem içinde mimarlık dünyamızda gerçekleşen düşünce, davranış ve ürünlerin kesitini belgeleyen bir sergi” olarak tanımlamak daha doğru olur. O dönemde başvuran onca projenin arasında iyi olanları seçerek görünür kılan, ödül alma gerekçeleriyle birlikte kamuoyuna duyuran, kayıt altına alan, belgeleyen ve buna ek olarak; yayın, düşünce veya sergi üretmek mesleğe katkı sağlayanları da öne çıkaran çok boyutlu bir seçki olduğunu vurgulamak gerek.

Bu şekilde tanımlandığımızda seçici kurulun üzerine büyük bir yük bindiren zorlu bir görevden bahsettiğimiz kesin. Biz de bu dönem seçici kurul olarak bu bilinçle ödül adaylarını ve ödül sahiplerini belirledik. Elbette her sene olduğu gibi bu sene de ödül alanlar dışında oldukça nitelikli projeler vardı. Uyguladığımız “hibrit” toplantı sisteminin çok verimli ve titiz bir çalışmaya olanak tanıdığımız özellikle vurgulamak isterim. Yüz yüze yaptığımız toplantılardan önce gerçekleştirdiğimiz üç uzun çevrimiçi toplantı sayesinde, tartışma ortamımızı neredeyse dört güne yaymış olduk. Ayrıca tüm aday projelerin dijital olarak seçici kurulla paylaşılmasıyla toplantı zamanlarına ek olarak uzun ve detaylı bireysel inceleme imkanına da sahiptik.

Yapı dalı ve proje başvurusu sayılarının en düşük olduğu dönemlerden biri olmasına rağmen özellikle yapı dalındaki başvuruların genel niteliğinin yüksek, coğrafi ve tipolojik çeşitliliğin zengin olduğunu düşünüyorum. Fakat son yıllarda yapılan büyük ölçekli yatırımlar ve mimarların sıkça ürettikleri toplu konut grupları bu sene de sergide yeterince temsil edilmiyor. Özellikle ülkemizdeki inşaat faaliyetlerinde büyük paya sahip olan konut yapılarının bu şekilde tek bir projeye temsil ediliyor olması, bu alandaki nitelik sorununa işaret ettiği gibi mimarların da bu alanda söz söyleyebilen tarafta olmadıklarını ve piyasa tarafından yönlendirildiklerini gösteriyor olabilir. Bu durum, serginin Türkiye mimarlık ortamını ne derece temsil ettiği sorusunu da doğuruyor elbette.

34 yıldır verilen Mimar Sinan Büyük Ödülü'nü ilk defa bu dönem bir kadın mimarın alması, yine anma programına ilk defa bir kadın mimarın seçilmesi sevindirici olduğu kadar da düşündürücü. Bana kalırsa bu dönem isimleri öne çıkarılan iki başarılı kadın mimar, zaten bilinen başarıları ve meslek alanına olan katkılarıyla yıllar önce de ödül programına dahil edilebilirdi.

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri için yürütülen çalışmaların en eksik tarafının seçkinin Türkiye genelinde mimarlık camiası dışındaki kitlelere tanıtımı olduğunu düşünüyorum. Kanımca Mimarlar Odası'nın hedefi, sadece mimarların bilip saygı duyduğu bu sergi ve ödül programını tüm Türkiye'nin önemseydiği ve takip ettiği bir olaya dönüştürmek olmalı. Tarihi yapılara olan samimiyetten uzak nostaljik bakışın ve taklitçi yaklaşımın dikkat çektiği ülkemizde, titizlikle seçilen ve neden başarılı buldukları açık bir şekilde vurgulanan çağdaş yapıların tanıtılarak görünür olmasının acil bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Gerçekten de 34 yılın sonunda seçkinin hala ulusal basında yeterince yer alamaması sorgulamaya değer bir konu. Bu konuda profesyonel bir çalışma yapılması, tanıtım faaliyetlerinde Oda bünyesi dışında deneyimli uzmanlardan destek alınması gündeme getirilebilir.

Ödül töreninin Mimarlar Odası Genel Kurulu'ndan ayrılarak bağımsız ve prestijli bir etkinliğe dönüşmesi tartışmaya değer bir başka konu. Ayrıca içeriğinin büyük çoğunluğu hazır olmasına rağmen ödüller dağıtıldıktan iki sene sonra, serginin ve ödüllerin güncelliği kaybolduğunda yayımlanan Ulusal Mimarlık Ödülleri Kitabı'nın törenle aynı sene içerisinde basılıp ayrı bir etkinlikle tanıtılması atılacak adımlardan biri olabilir. Arşiv değeri oldukça yüksek olan bu kitabın, sergi farklı şehirleri dolaşırken hazır edilmesinin de kitaba olan ilgiyi artıracaklarını düşünüyorum.

Bu sene geçen sene olduğu gibi aday yapıların yerinde görülmesi seçici kurul tarafından tartışılan konulardan biri oldu. Ancak takviminin kısıtlı olması nedeniyle hedeflenen adım atılmadı. Yerinde görme eyleminin nasıl yapılacağına, imkanların yeterli olup olmadığının seçici kuruldan bağımsız olarak netleştirilmesi ve Ulusal Mimarlık Ödülleri Yönetmeliği'nde tanımlanması kanımca daha doğru olacaktır.

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri'ne yönelik benzer birçok konunun tartışılması ve programın günümüz dünyasının dinamiklerine göre tekrar ele alınması için açık bir komisyon kurulmasını, daha iyiyi elde etmek için somut kararlar alınarak adımlar atılmasını temenni ediyorum. ❖

YAPI DALI Ödül Adayları

FNN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MERKEZİ, Ceyhan-ADANA
Emre Açar

ALAN KADIKÖY, Kadıköy-İSTANBUL
İlke Barka, Özgür Bingöl

ÖDÜL

ZONGULDAK MAĞARALARI ZİYARETÇİ MERKEZİ
Merkez-ZONGULDAK
Ömer Selçuk Baz

ÖDÜL

TURGUTREİS YAŞAM MERKEZİ, Bodrum-MUĞLA
Yakup Atıl Beçin, Altan Günvaran, Cemil Uzunköprü

VOYAGE TORBA OTEL ETAP 1
Bodrum-MUĞLA
Abdurrahman Çekim

ÖDÜL

PALANGA KEÇİ BARINAĞI
Binkoç-ERZİNCAN
Kerem Erginoğlu, Hasan Çalışlar

MALTEPE BAŞIBÜYÜK 49 PARSEL SOSYAL KONUTLARI
Maltepe-İSTANBUL
Hüseyin Kaptan, Doğu Kaptan

ZONE TİCARET MERKEZİ
Gazimir-İZMİR
Mehmet Tolga Kezer

BEYLİKDÜZÜ FATMA ANA CEMEVI VE KÜLTÜR MERKEZ
Beylikdüzü-İSTANBUL
Mehmet Metin Polat, Bilge Altuğ

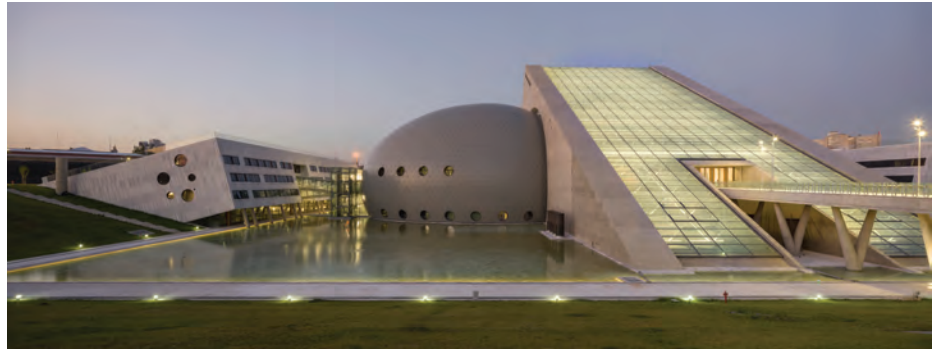
ÖDÜL

İZMİR TARIMI GELİŞTİRME MERKEZİ | SASALI BİOLAB
Konak-İZMİR
Mert Uslu

HAVUZ İZMİR, Bomova-İZMİR
Serdar Uslubaş, Merih Feza Yıldırım

AKM CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI
KONSER SALONU, Altındağ-ANKARA
Semra Uygur, Özcan Uygur

ÖDÜL

HAVELSAN TEKNOLOJİ KAMPUSU, Çankaya-ANKARA
Fatih Yavuz, Ömer Emre Şavural, Seden Cinasal, Ramazan Avcı

YAPI / KORUMA DALI Ödül Adayı

ANKARA UZAY VE HAVACILIK ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ İDARİ OFİSİ
Kahramankazan-ANKARA
Kerem Yazgan, Begüm Yazgan

HASANPAŞA GAZHANESİ / MÜZE GAZHANE
Kadıköy-İSTANBUL
Gülsün Tanyeli, Yıldız Salman, Sevim Aslan, Deniz Aslan, Kani Kuzucular

ÖDÜL

PROJE / ÇEVRE (KAMUSAL ALAN TASARIMI) DALI Ödül Adayları

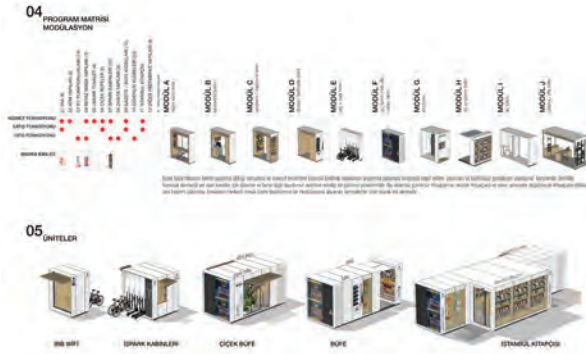
KADIKÖY MEYDANI KENTSEL TASARIM PROJESİ
Kadıköy-İSTANBUL
Selahattin Tüysüz, Hasan Sıtkı Gümüşsoy, Erhan Vural, Pelin Tüysüz

PROJE / KORUMA DALI Ödül Adayları

MERSİN ESKİ İNGİLİZ YAĞ FABRİKASI, Akdeniz-MERSİN
Umur Bilgiç, Merve Çolak Gözener, Seray Türkay Coşkun, Esatcan Coşkun, Onur Yüncü

PROJE DALI Ödül Adayları

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ PREFABRİKALI YAPILAR, İSTANBUL
Burak Ünder

FİKİR SUNUMU DALI Ödül Adayları

SULTANAHMET'E DAİR
Deniz Aslan, Sevim Aslan, Sezer Bahtiyar, Selahattin Tüysüz, Tanju Özelgin

OLİVELO İZMİR KENT ÇEPERİNDE EKOJİK ORTAK YAŞAM ALANI
Urla-İZMİR
Fatih Yavuz, Ömer Emre Şavural

SAYISAL "BİR ŞEHİR KURMAK: ANKARA 1923 - 1933"
Ali Cengizkan, Müge Cengizkan

VORONET LİLA OTEL, Voronet-SUCEAVA
Kerem Yazgan, Begüm Yazgan

ANI TARLALARI
Zuhal Kol Zarco Sanz, Carlos Zarco Sanz, Ozan Önder Özener, Ozan Şen, Berna Yaylalı, Zeynep Küheylan, Ali Vatansever

SEVİNÇ HADİ

“Tasarımcılarından olduğu binalar arasında yakın dönem Türkiye mimarlık taribinde önemli yere sahip eserlerin yer almasının yanı sıra, aktif mimarlık yaşamı boyunca kentsel ölçekten mekânsal ölçeğe kadar geniş bir yelpazede yüksek nitelikte işlere imza atan; mesleki faaliyetlerine paralel olarak, farklı mimarlık okullarında sürdürdüğü stüdyo yürütücülükleriyle eğitim alanında da yer alan; mimarlığın görünür yüzü olan bina tasarımının geri planındaki düşünsel, entelektüel ve hayata dair geniş alanı, kendi zengin deneyimleri ve birikimleri üzerinden gelecek kuşaklara aktaran; öne çıkma endişesi taşımaksızın, büyük bir tevazu ve samimiyetle, yaptığı işin niteliğine ve mimarlığa katkısına odaklanan; mesleğe adım attığı 1960’lı yıllardan bu yana üretimlerindeki titizliği, ilke ve değerlerinden taviz vermeyen güçlü ve kararlı duruşu ile ‘rol model’ olan Sayın Sevinç HADİ’ye oybirliği ile 18. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri kapsamında Mimar Sinan Büyük Ödülü verilmiştir.”

BİYOĞRAFI

15.12.1934’te Mersin’de doğdu. 1959 yılında İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi’nden mezun oldu. 1960-1961 yıllarında Almanya’da çalıştı. Türkiye’ye döndükten sonra, 1962 yılında serbest mimarlık bürosunu kurdu. Selendi, Horsunlu, Göreme, Develi, Şile imar planlarını yaptı. Göreme bölgesel yerleşimi ve mimarisi üzerine araştırmalar yaptı. Bu araştırmalar İsviçre’de yayınlanan Architectures-Formes-Fonctions yıllığında basıldı. 1964 yılında Şandor Hadi ile çalışmaya başladı.1986 yılında Şandor Hadi’nin vefatına kadar serbest mimarlık faaliyetlerini birlikte sürdürdü. Müstakil ev, Konut Bloğu, büro binaları, üniversite kütüphaneleri, Restorasyon projeleri ve uygulamaları üzerinde çalıştılar. Katıldıkları serbest ve davetli ulusal yarışmalarda dereceler, ödüller aldılar. Sergilere katıldılar. Serbest davetli yarışmayla 1.ödüle layık görülerek inşa edilen Milli Reasürans T.A.Ş. yapısı ile 1992 yılında III. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri’nde Proje Dalı Ödülü, 1994 yılında IV. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri’nde Yapı Dalı Ödülü’nü kazandı. Bu yapı 2011 yılında Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi’nin

girişimi ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul 2 no.lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından Türkiye Modern Mimarlık Mirası çerçevesinde kültür varlığı olarak tescil edildi. Tasarım faaliyetinin yanı sıra tüm mesleki yaşamı boyunca mimari eğitim alanında da çalıştı. 1987 yılında Mimar Sinan Üniversitesi’nde doçent olup aynı üniversiteden 2001 yılında emekli oldu. 2009 yılında ders vermekte olduğu Beykent Üniversitesi’nde VIII. İletişim Ödülleri’nde Mimari Alanda Onur Ödülü aldı. 2012 yılında Türk Serbest Mimarlar Derneği büyük ödülünü kazandı. Halen T.C. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi’nde ders vermektedir.

SEÇİLMİŞ İŞLERİ

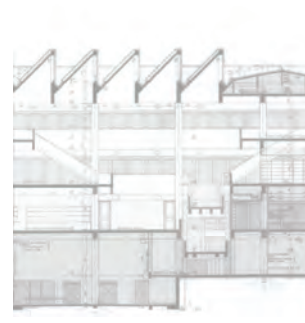
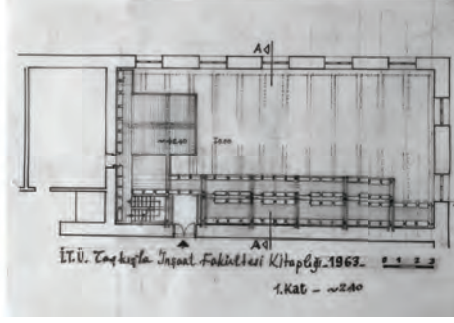
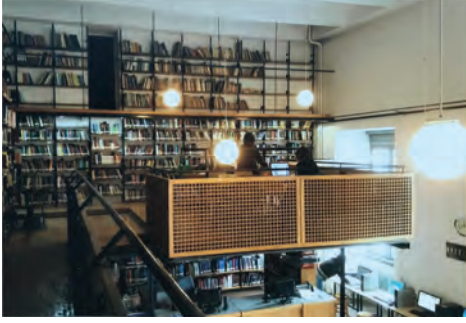
Milli Reasürans T.A.Ş., İstanbul, 1985-1992 (Şandor Hadi ile birlikte)
Tuzla Evi, İstanbul, 1979 (Şandor Hadi ile birlikte)
İTÜ Taşkışla İnşaat Fakültesi Kitaplığı, İstanbul, 1963 (Nezih Eldem ile birlikte)
Boğaziçi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İstanbul, 1975-1978 (Şandor Hadi ile birlikte)
Nevşehir Avcılar Kasabası İmar Planı, Nevşehir, 1963-1967
Şile İmar Planı, İstanbul, 1964
Sinpaş Genel Müdürlük Binası (Davetli Yarışma), 2003

Milli Reasürans T.A.Ş., İstanbul, 1985-1992 (Şandor Hadi ile birlikte)

Tuzla Evi, İstanbul, 1979 (Şandor Hadi ile birlikte)

İTÜ Taşkılla İnşaat Fakültesi Kütüphanesi, İstanbul, 1963 (Nezih Eldem ile birlikte)

Boğaziçi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İstanbul, 1975-1978 (Şandor Hadi ile birlikte)

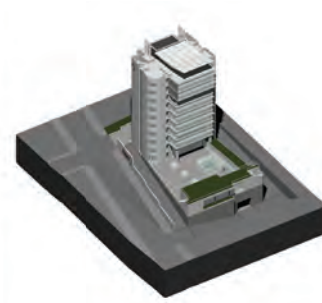
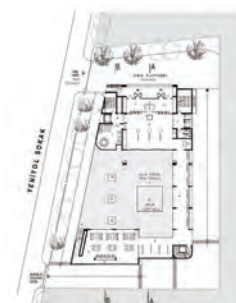
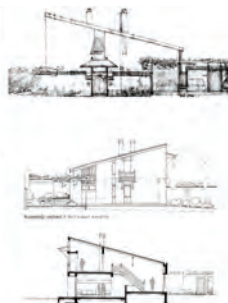
Boğaziçi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İstanbul, 1975-1978 (Şandor Hadi ile birlikte)

Nevşehir Avcılar Kasabası İmar Planı, Nevşehir, 1963-1967

Şile İmar Planı, İstanbul, 1964

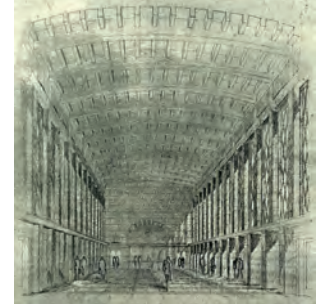

Tuzla Evi, İstanbul, 1979 (Şandor Hadi ile birlikte)

Sinpaş Genel Müdürlük Binası (Davetli Yarışma), 2003

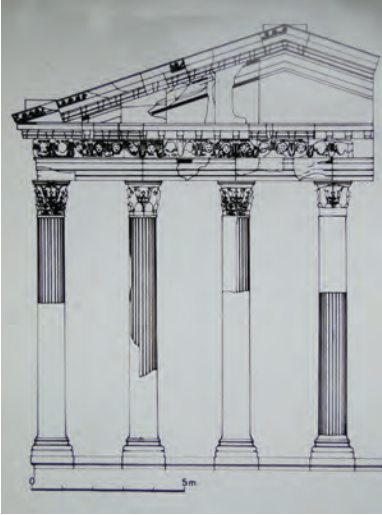
LEMAN TOMSU

"Lise arkadaşı Münevver Belen'le birlikte Akademi'nin mimarlık bölümüne kabul edilen ilk iki kadın öğrenciden biri olan Leman Tomsu, yine Belen'le birlikte 1934 yılında Türkiye'nin ilk kadın mimarı olarak taribe geçmiştir. Kadınların henüz söz sahibi olamadığı erkek egemen bir meslek ortamında zorlu bir mücadelenin içine giren Tomsu, çalışkanlığı ve üretkenliğiyle hem mimari yarışmalarda hem de uygulama alanında kendine yer edinmeyi başarmıştır. 1938-1954 yılları arasında bazıları birincilik üzere toplam 14 ödül kazanan Tomsu, 17 farklı yapının da uygulama projelerini tamamlamıştır. Tomsu, aynı zamanda mimarlık alanında eğitim veren ilk kadın akademisyenlerden biri olarak 40 yıl boyunca İstanbul Teknik Üniversitesi'nde görev almıştır. Ülkemizin modernleşme sürecinde bir rol modeli olarak görülebilecek güçlü kimliğine ve mimarlık alanında üstlendiği öncü rolüne rağmen mimarlık tarihi yazımında yeterince yer bulamayan ve bak ettiği oranda anımsanmayan Leman Tomsu'nun Türkiye mimarlığına olan katkısının, Mimarlar Odası Anma Programı çerçevesinde önümüzdeki iki yıl boyunca çeşitli yayın ve etkinliklerle gündeme getirilmesi, belgelenmeye ve değerlendirilmeye başlanması oybirliği ile kabul edilmiştir."

ZEYNEP AHUNBAY

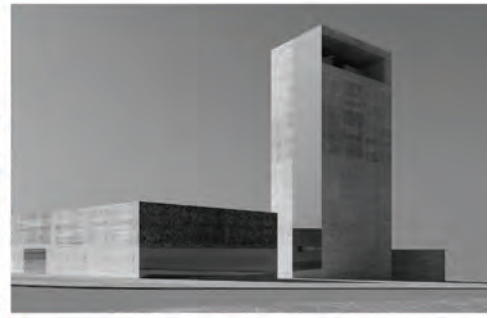
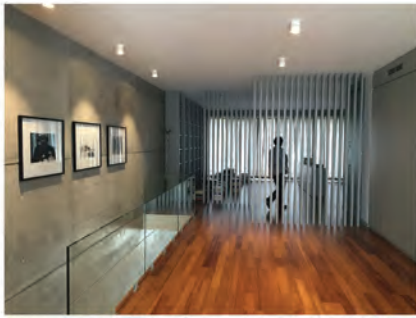
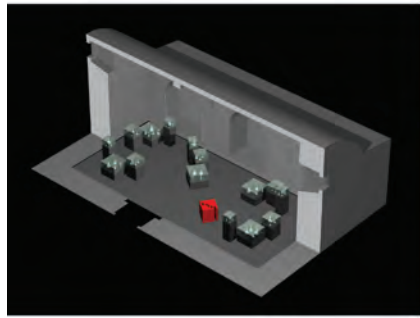
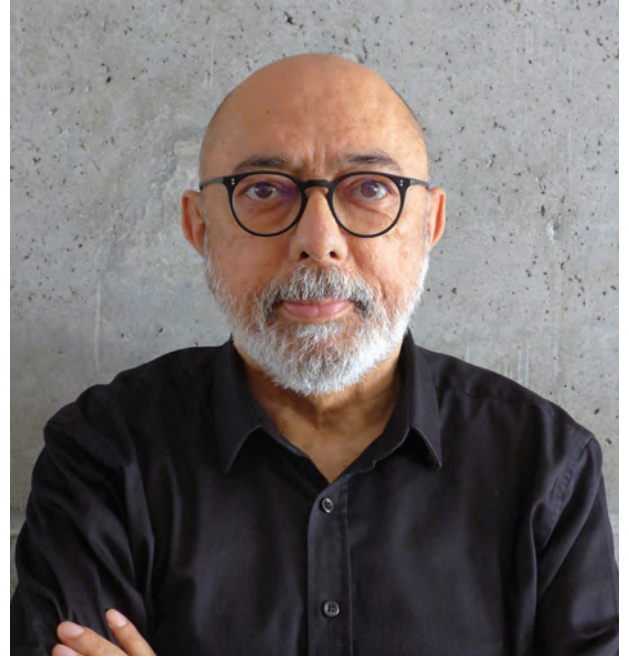
“Türkiye’de tarihî yapı ve çevrelerin korunması ve restorasyonu denildiğinde akla gelen ilk isimlerden biri olan Prof. Dr. Zeynep Abunbay’ın bu alana katkısı yalnız anıtlar ve sitler için hazırladığı projeler ve denetlediği uygulamalarla sınırlı değildir. Kendisi İTÜ Mimarlık Fakültesi’nde uzun yıllar boyunca yürüttüğü öğretim üyeliği sırasında yönettiği lisansüstü tezleri ve yetiştirdiği öğrencilerle, Türkiye’de koruma disiplininin bilimsel yoldan sapmayan, ilkel bir tutumla sürdürülmesine katkı sağlamayı da hedeflemiştir. Prof. Abunbay, bilimsel disiplin olmanın yanı sıra, bir toplumsal sorumluluk alanı olarak da gördüğü mimari ve kentsel korumada sivil toplumu ve Mimarlar Odası’nı da kararlılıkla desteklemiş, çalışmalarına özverili katkılarda bulunmuştur. Uzmanlığını ve mesleki birikimini Türkiye sınırlarını aşarak Bosna-Hersek’e taşıyan ve savaşta hasar görmüş Osmanlı anıtlarının ayağa kaldırılması için uzun yıllar emek veren Prof. Dr. Zeynep Abunbay, geniş kesimlere ulaşan nitelikli yayınlarının da katkısıyla yüksek tanınırlıkta, ancak alçakgönüllü bir bilim insanıdır. Seçici kurulumuz, örnek meslek yaşamı, sağlam birikimi ve ilkel duruşuyla Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü’nün Prof. Dr. Zeynep Abunbay’a verilmesine oybirliğiyle karar vermiştir.”

AYKUT KÖKSAL

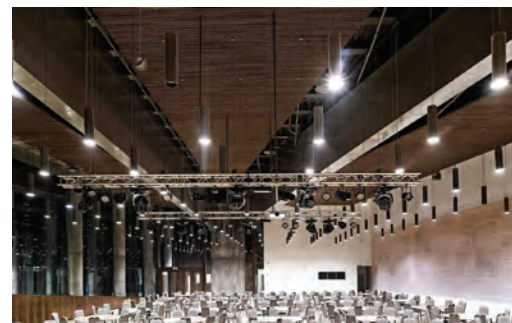
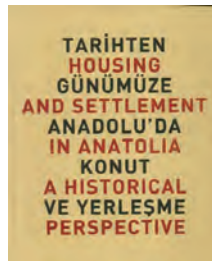
"Aykut Köksal'ı mimarlık tarihi, mimarlık kuramı ve eleştirisi, sanat tarihi, müzik ve fotoğraf gibi birçok farklı alanda bilgi birikimine sahip; akademisyen, mimar, eleştirmen, küratör, yayıncı, radyo programcısı, yazar ve fotoğrafçı gibi farklı kimlikleri başarıyla taşıyabilen çok yönlü bir entelektüel olarak tanımlamak mümkün. Köksal, herkes tarafından bilinen titizliğiyle bu çok katmanlı bilgi birikimini disiplinler arası ve eleştirel bakış açısıyla harmanlamakta. Yazdığı makaleleri ve kitaplarıyla, düzenlediği sergiler ve sempozyumlarla, yapımcısı olduğu radyo ve televizyon programlarıyla, etkileri oldukça kapsayıcı olan çalışmalara imza atan Köksal'ın üretken bir meslek bayatı geçirdiği kuşkusuz. Daimon Yayınevi ve hem kurucusu olduğu hem de genel yayın yönetmenliğini üstlendiği Arketon Yayınevi bünyesinde Türkçeye kazandırdığı birçok önemli ve temel mimari kitapla, ülkemizdeki mimarlık yazınına büyük ve kalıcı bir katkı sağladığını özellikle vurgulamak gerekir.

Farklı disiplinlere olan ilgisini ve heyecanını, özgün bakış açısı ve taviz vermediği mükemmeliyetçi tavrıyla üst düzey çalışmalara dönüştürerek mimarlık camiasıyla paylaşan ve böylelikle mimarlık alanının genel niteliğinin artmasını sağlayan Köksal'a, Seçici Kurul tarafından oybirliğiyle Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü verilmiştir."

YILDIZ SEY

“Prof. Dr. Yıldız Sey İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nde pek çok öğrenci yetiştirmiş ve lisansüstü tezleri yürütmüş bir öğretim üyesi kimliğiyle tanınan seçkin bir bilim insanıdır. Prof. Sey adı aynı zamanda, Türkiye’de akustik konusunda ilk doktora yapan mimar ve meslek yaşamı boyunca çok sayıda yapının akustik konfora kavuşmasına katkıda bulunmuş bir uzman olarak anılmaktadır. Bu yönüyle, dünyaya hoş sadalar bırakılmasında onun da payı ve emeği vardır. Sosyal konut ve deprem sonrası acil barınak üretimi ile köy belgeleme ve araştırmaları, toplumsal konularda duyarlı, alçakgönüllü bir duruş sergileyen Prof. Sey’in mimarlık-toplumbilim arayüzünde gerçekleştirdiği çalışmalar arasında yer almış, bu çalışmalar nitelikli yayınlara dönüşerek bilim dünyasında kalıcı bir iz bırakmıştır. Prof. Yıldız Sey’in Uluslararası Mimarlar Birliği UIA’da Konsey üyesi olarak yıllarca ülkemizi ve Odamızı başarıyla temsil etmesi de güçlü profilinin bir diğer yönüdür. Öncü ve örnek meslek yaşamı ve birikimi dikkate alınarak Prof. Dr. Yıldız Sey’e Mimarlığa Katkı Dalı Seçici Kurul Özel Ödülü verilmesi oybirliğiyle kabul edilmiştir.”

HERKES İÇİN MİMARLIK

"2011 yılında gönüllü öğrenciler ve profesyoneller tarafından kurulan Herkes İçin Mimarlık Derneği, yürütücülerinin kendi deyimleriyle 'toplum yararını gözetilen bir mimarlık için örnekler ortaya koymak' ve 'mimarlık aktörlerinin sosyal sorunların çözümünde inisiyatif almasını teşvik etmek' amacıyla çalışmalarını sürdürüyor. Derneğin en öne çıkan özelliği, mimarlık pratiğinin ve mimar kimliğinin hızlı bir şekilde dönüşmeye başladığı günümüzde, dünyadaki güncel tartışmalara ve oluşumlara paralel olarak, kolektif üretimi ve açık çağrılar ya da davetler yoluyla farklı paydaşlara söz hakkı tanıyan katılımcı bir yaklaşımı öne çıkaran bir platform olmaları. Bugüne kadar özellikle 'Atıl Köy Okulları' ve 'Kadın ve Çocuk Mekânları' gibi dikkat çekici konular üzerindeki çalışmalarıyla öne çıkan ekip, çok sayıda tekil projeleriyle de özellikle kamusal alanda sosyal sorunları yaratıcı yollarla çözümlenmiş yollarını arıyor. Ayrıca, mimarlık eğitimine devam etmekte olan katılımcılara, derneğin yürüttüğü çeşitli projeler aracılığıyla saba deneyimi kazandıran informal bir uygulama eğitimi alanı sunarak, formal eğitimi desteklediklerini de unutmamak gerekir. 10 yılı aşkın süredir istikrarlı bir şekilde kuruluş aşamalarındaki ilkelerinden vazgeçmeden çalışmalarını başarıyla sürdüren Herkes için Mimarlık Derneği'ne Seçici Kurul tarafından oybirliği ile Mimarlığa Katkı Dalı Seçici Kurul Özel Ödülü verilmiştir."

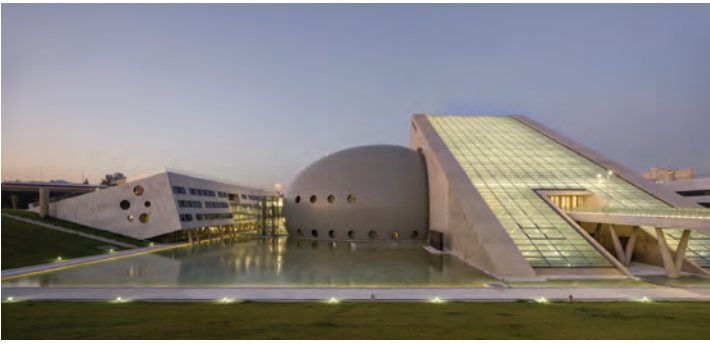

YAPI DALI Ödülü
ALAN KADIKÖY, Kadıköy-İSTANBUL
İlke Barka, Özgür Bingöl

YAPI DALI Ödülü
ZONGULDAK MAĞARALARI ZİYARETÇİ
MERKEZİ, Merkez-ZONGULDAK
Ömer Selçuk Baz

YAPI DALI Ödülü
AKM CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI KONSER SALONU,
Alındağ-ANKARA
Semra Uygur, Özcan Uygur

YAPI DALI Ödülü
BEYLİKDÜZÜ FATMA ANA CEMEVİ VE KÜLTÜR MERKEZİ,
Beylikdüzü-İSTANBUL
Mehmet Metin Polat, Bilge Altuğ

YAPI DALI Seçici Kurul Özel Ödülü
VOYAGE TORBA OTEL ETAP 1, Bodrum-MUĞLA
Abdurrahman Çekim

YAPI / KORUMA DALI Ödülü
HASANPAŞA GAZHANESİ / MÜZE GAZHANE,
Kadıköy-İSTANBUL
Gülsün Tanyeli, Yıldız Salman, Sevim Aslan,
Deniz Aslan, Kani Kuzucular

PROJE / KORUMA DALI Ödülü
MERSİN ESKİ İNGİLİZ YAĞ FABRİKASI, Akdeniz-MERSİN
Umut Bilgiç, Merve Çolak Gözener, Seray Türkay Coşkun,
Esatcan Coşkun, Onur Yüncü

PROJE / ÇEVRE (KAMUSAL ALAN TASARIMI) DALI Ödülü
KADIKÖY MEYDANI KENTSEL TASARIM PROJESİ,
Kadıköy-İSTANBUL
Selahattin Tüysüz, Hasan Sıtkı Gümüşsoy, Erhan Vural,
Pelin Tüysüz

FİKİR SUNUMU DALI Ödülü
SAYISAL "BİR ŞEHİR KURMAK: ANKARA 1923 - 1933"
Ali Cengizkan, Müge Cengizkan

FİKİR SUNUMU DALI Ödülü
ANI TARLALARI
Zuhal Kol Zarco Sanz, Carlos
Zarco Sanz, Ozan Önder Özener,
Ozan Şen, Berna Yaylalı, Zeynep
Küheylan, Ali Vatanserver

ALAN KADIKÖY Kadıköy-İSTANBUL

İLKE BARKA, ÖZGÜR BİNGÖL

“Yerel kamu yönetimi işverenliğinde projelendirilen ve inşa edilen yapının, kamu kaynakları ve süreçleriyle nitelikli bir sonuç alma olanağını yükselten rasyonel yaklaşımı, malzeme seçimleri ve detay çözümleri; iç mekân düzenlemesindeki esnek, farklı kullanım olanaklarına uyabilir kurgusu ve yakın çevresindeki kamusal mekân niteliğine ve kullanımına olumlu katkısı nedeniyle...”

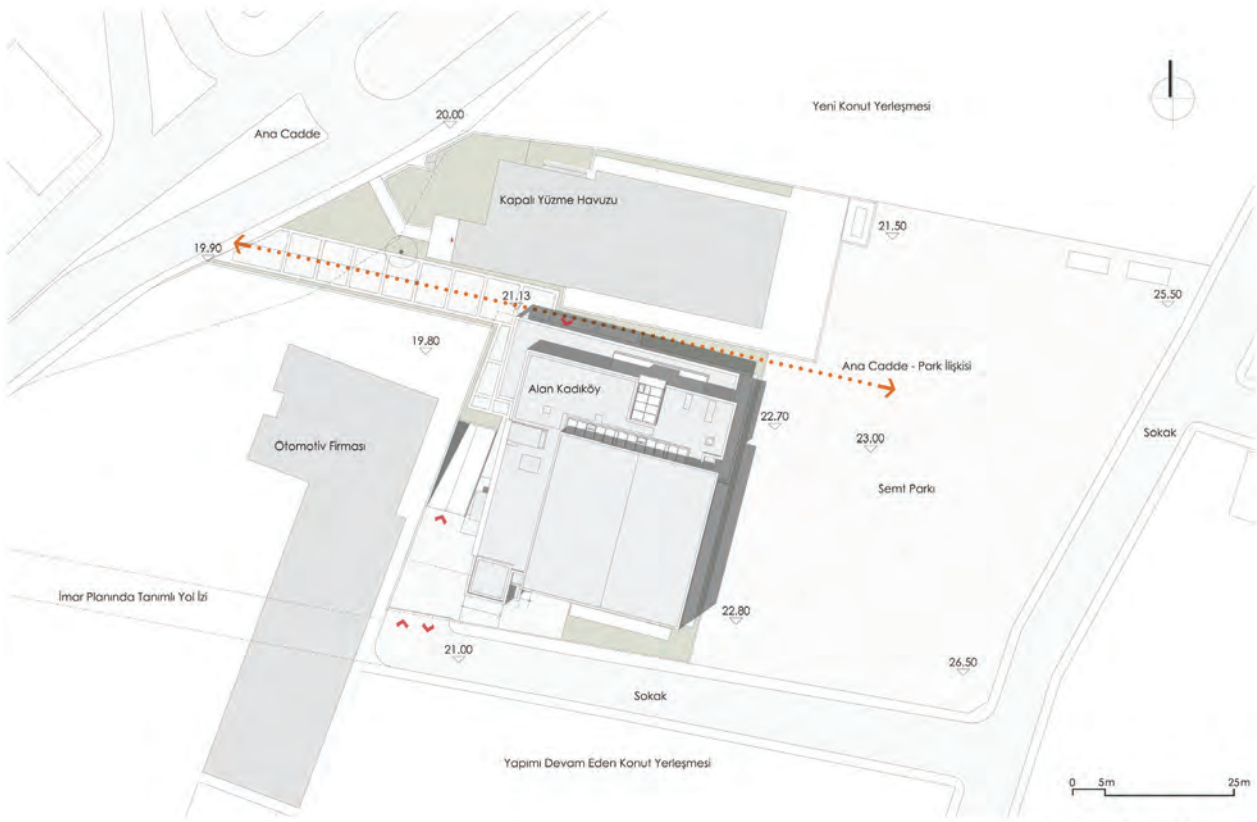
Proje Grubu	BBMD Bingöl Barka Mimarlık ve Danışmanlık Özgür Bingöl, İlke Barka, Merve Şen, Pınar Kılıç
İşveren	Kadıköy Belediyesi
Yapımcı	Yapı Grup ve Güner İnşaat
Statik	Barka Mühendislik
Mekanik	Meta Mühendislik
Elektrik	En Proje
Geoteknik	Geostar Proje
Aydınlatma Tasarımı	Atempo
Akustik	Karakutu Akustik
Sahne Mekaniği	Gala Sahne
İç Mekân Tasarımı	BBMD
Peyzaj Tasarımı	BBMD
Fotoğraflar	Cemal Emden ve BBMD
Web sitesi	www.bingolbarka.com

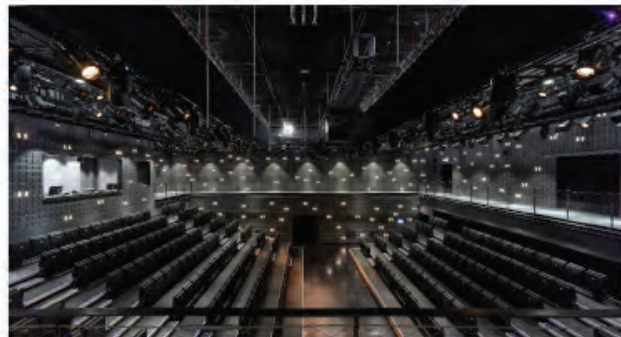
Alan Kadıköy, 2016 yılında Kadıköy Belediyesi'nin çağdaş bir kültür tesisi yapma isteği ile çalışmalarını başlamış, temel ilkelerin geniş bir katılımı ile belirlendiği bir tasarım sürecinin ürünü olan bir tiyatro yapısı. Tasarım sürecinde ana yaklaşım, hem zaman içerisinde oluşabilecek her türlü değişime ve farklı taleplere kolaylıkla adapte olabilen esnek bir iç mekân düzenine ve buna eşlik eden güçlü bir altyapıya, hem de zamanın etkilerine karşı dayanıklı bir yapı kabuğuna sahip bir bina elde edilmesidir. Tiyatro yapısı zemin üzerinde ve altında üçer kattan oluşmaktadır. Zemin üzerinde; giriş kolonadı, üst üste konumlandırılmış iki salon ve bu salonlara hizmet veren bir yönde salon önü, diğer yönde ise salon arkası olarak tanımlanabilecek dört ana bileşen yer almaktadır. Alan Kadıköy özetle, yerel yönetim tarafından üretilmiş, özellikle sahne sanatlarına ev sahipliği yapacak, sanatçılara özgürce tiyatral mekânı düzenleme imkanı veren ve altyapısal anlamda üst düzey donanıma sahip dayanıklı bir hangar yapısı olarak nitelenebilir.

YERLEŞİM PLANI

ÇOK AMAÇLI SALON (ALT SALON)

TIYATRO SALONU (ÜST SALON)

ZONGULDAK MAĞARALARI ZİYARETÇİ MERKEZİ

Merkez-ZONGULDAK

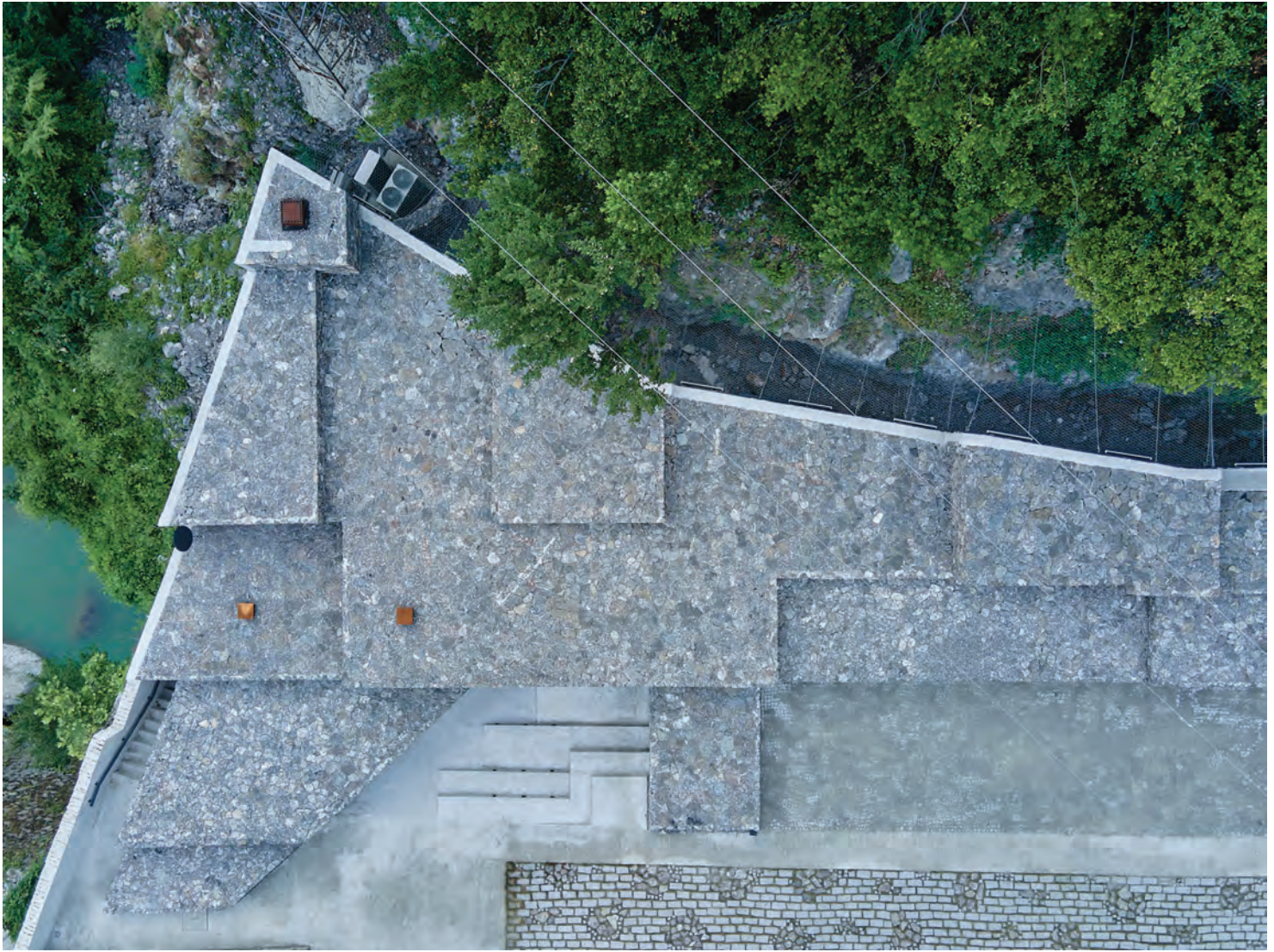
ÖMER SELÇUK BAZ

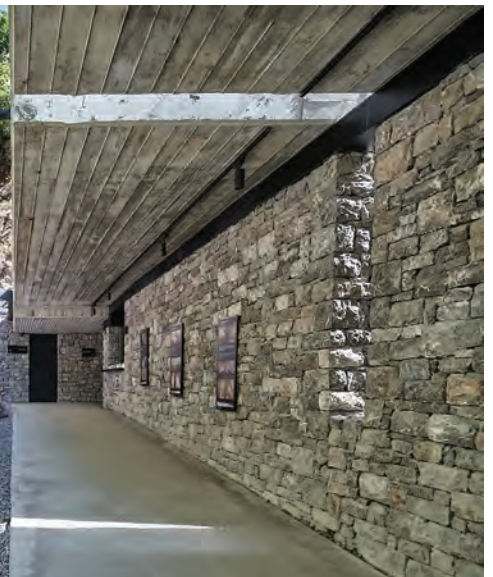
“Yerin yarattığı son derece güçlü ancak bir o kadar da dokunulması güç bağlamın farkındalığıyla, bu bağlamı zedelemeyen, aksine değer katan temel yaklaşımı; yapının yer aldığı alanın sınırlayıcı ve zorlayıcı koşullarını bir sorun olmaktan ziyade tasarıma katkı sağlayacak unsurlar olarak değerlendirmedeki becerisi; ve oldukça yalın bir dille eriştiği yüksek arkitektonik niteliği nedeniyle...”

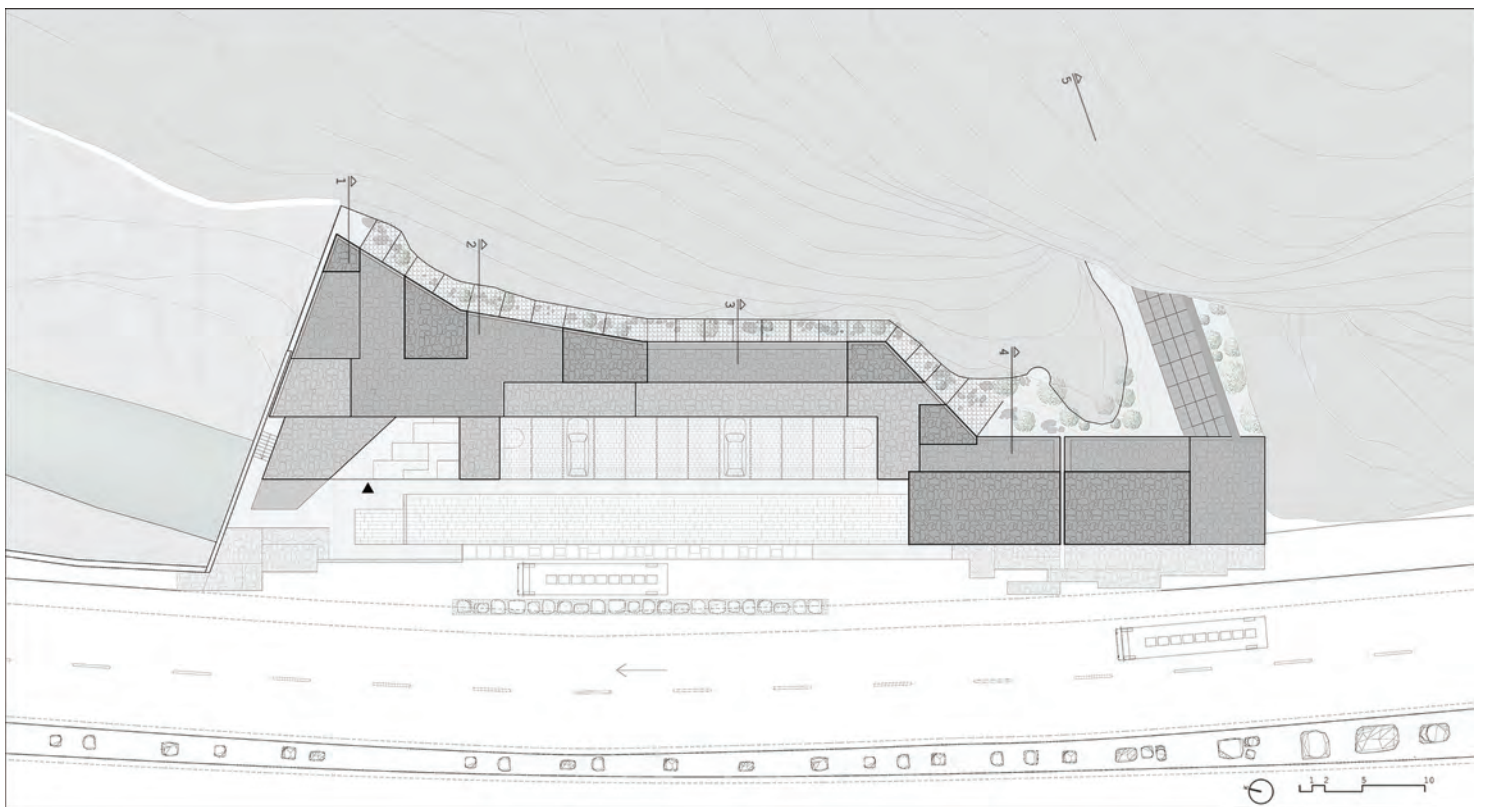
Proje Grubu	Ömer Selçuk Baz, Ece Özdür, Atakan Koca, Fatma Sezgin, Firdevs Ermiş, Pelin Yıldız
Danışmanlar	Okan Bal, Ömer Yılmaz, Devrim Çimen, Hamdi Mengi, Hüseyin Arslan
Proje Yılı	2017
Yapım Yılı	2021
İşveren	Zonguldak Valiliği
Yapımcı	Yıldırım Yapı
Statik	Parlar Mühendislik
Mekanik	Ente Mühendislik
Elektrik	Tasarım Proje
İç Mekân Tasarımı	Yalın Mimarlık
Peyzaj Tasarımı	Cey Peyzaj
Fotoğraflar	Egemen Karakaya, Murat Germen
Görselleştirme	Cihan Poçan

Zonguldak, keşfedilen mağara sayısı ve bu mağaraların oluşum evrelerinde meydana gelmiş olan mağara içi karakterleriyle geniş bir yelpazeye sahip bir coğrafya. Kentin her alanına yayılmış olan mağaralar ağı, yerli-yabancı turistlerin, araştırmacıların, mağara sporcuları için çeşitlilik içeren bir gezi ağını mümkün kılıyor. Zonguldak Mağaraları Ziyaretçi Merkezi (ZMZM) bu önemli potansiyeli erişilebilir ve görünür hale getirmeyi amaçlıyor. Gökgöl Mağarası, Zonguldak'ın 5 km güneydoğusunda, Erçek Deresi'nin doğu yamacında bulunur. Gökgöl Mağarası içinde yer alan çeşitli renk, doku ve büyüklükte sarkıt, dikit, sütun, bayrak ve perde oluşumları ile Zonguldak ve Türkiye'nin ziyaret edilebilen önemli mağaralarından birisidir. Güneyinden geçen, Zonguldak-Ankara karayolunun yapısıyla daha ulaşılabilir hale gelen Gökgöl Mağarası, karşılaştığı veya ilerleyen zamanlarda karşılaşabileceği yoğun ilgi potansiyeliyle, ziyaretçilerine daha gelişmiş bir deneyim yaşatmayı hedefliyor. ZMZM yapısıyla birlikte Zonguldak coğrafyasında keşfedilmeyi bekleyen diğer mağaralar için gelişmiş bir anlatı, bilgilendirme ve yönlendirme yapılması amaçlanıyor. Zonguldak Mağaraları Ziyaretçi Merkezi ile tasarım sürecinin ilk aşamalarından itibaren, konumlanacağı Gökgöl Mağarasının önü ve yakın çevresiyle mümkün olduğunca doğrudan ve tek defalık yere özgü bir ilişki kurmayı hedefledik. ZMZM'nin mimari yaklaşımı; milyonlarca yıllık doğal oluşum süreçleri sonunda günümüzdeki halini almış olan doğa parçasının şartırcı varlığı ile yarışmadan var olabilecek tutarlı bir mimarlık dili kurabilmektir.

BEYLİKDÜZÜ FATMA ANA CEMEVI VE KÜLTÜR MERKEZİ Beylikdüzü-İSTANBUL

MEHMET METİN POLAT, BİLGE ALTUĞ

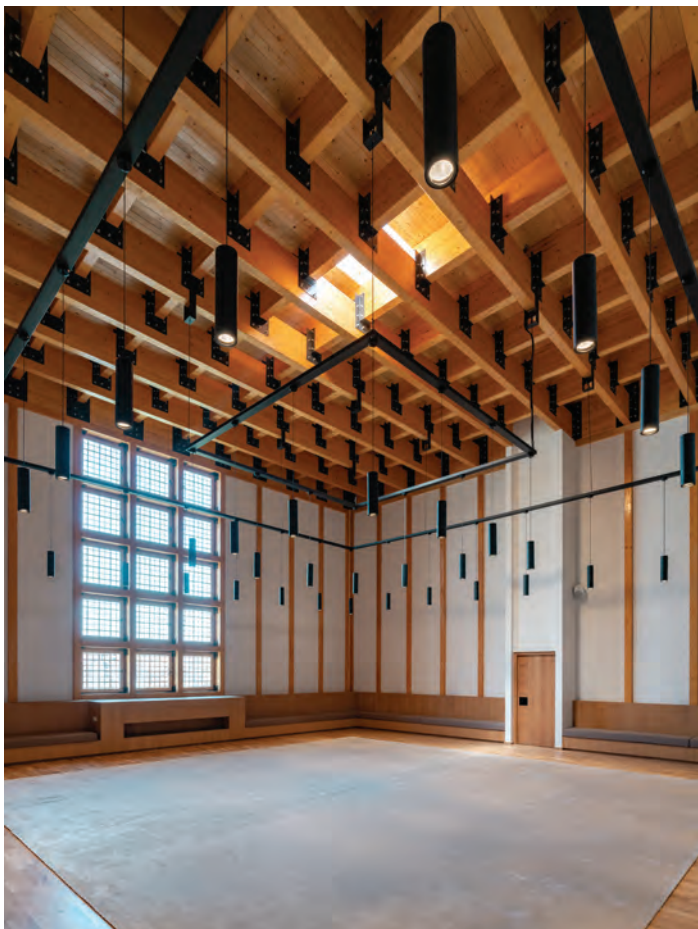
“Beylikdüzü Yaşam Vadisi ve konut yerleşim alanı arasında görünür bir geçiş mekânı olabilmesi ile, Alevi kültürünün saklı kalmışlığına, Alevi inancının ‘bir araya getirici’ değerlerinin gözetilerek, sosyal, mekânsal ve yapısal bağlamda, yeni bir yorum getirmesi; ibadet yapılarındaki alışlagelmiş sembolik temsil(ler)den uzak durarak mimari programın kendisi ile öne çıkması; malzeme seçimi ve kullanımındaki yalın, incelikli ve ustalıklı tavrı; çevreden başlayarak ibadet ve sosyal mekanlara değin sahip olduğu nitelikli, zengin ve özgün mekânsal atmosferi nedeniyle...”

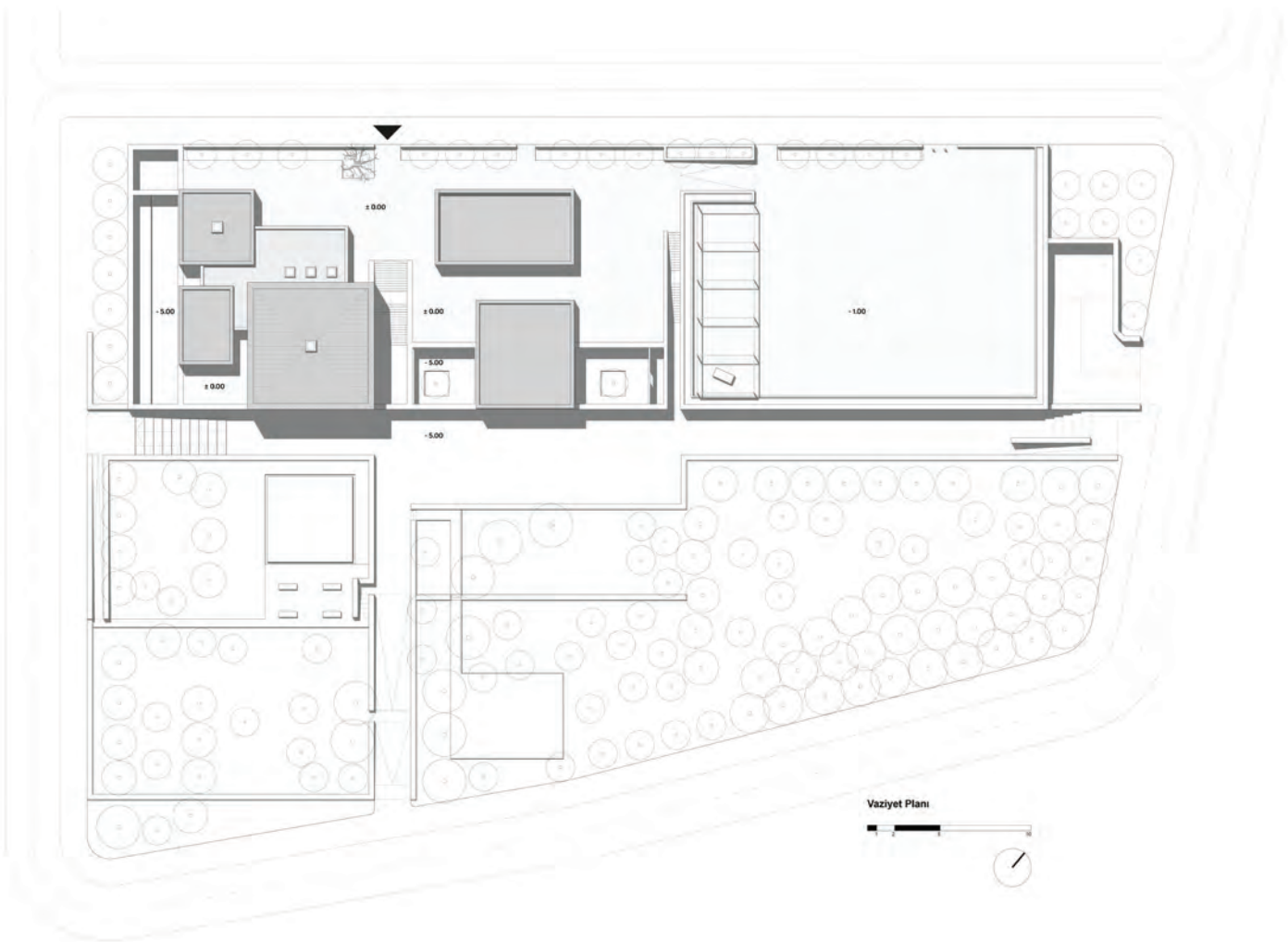
Proje Grubu	Bilge Altuğ, Mehmet Metin Polat, Bengi Altuğ, Gökhan Turan, Ata Kurt, Gizem Özer, Ecem Özden
Ofis	9016 Mimarlık
İşveren	Beylikdüzü Belediyesi
Peyzaj	Merve İmer, Doğan Onur Araz
Statik	OTS Proje Müşavirlik
Mekanik	Çilingiroğlu Mühendislik ve Müşavirlik
Elektrik	Enkom Mühendislik Müşavirlik
Aydınlatma Danışmanı	On Off Aydınlatma Tasarımı
Akustik Danışmanı	Proplan Proje
Yönlendirme Tasarımı	Emre Parlak
Fotoğraf	Yerçekim Mimari Fotoğraf
Mimari Mesleki Kontrollük	Mehmet Metin Polat, Bilge Altuğ
Proje Yılı	2016-2017
Yapım Yılı	2019-2020
Arsa Alanı	7800 m ²
Toplam İnşaat Alanı	2850 m ²

Bir cemevi yapısının yarışmaya açılması ve kazanan projenin ilk öneriye çok yakın bir gerçeklikte tamamlanabilmesi, günümüz mimarlık tartışmaları adına önemli bir sonuç. Nitekim, projenin Türkiye’de “yarışma ile yapılmış” ilk cemevi yapısı olduğu vurgulanıyor. Alevi inancının “bir araya getirici” değerleri göz önüne alınarak hazırlanan proje, Beylikdüzü Yaşam Vadisi ile ilişkili olacak şekilde, 7800 metreka-relik bir alanda kurgulanmış. Konut alanı ve Yaşam Vadisi arasındaki bir geçiş mekânı olarak, hem Alevi kültürünün saklı kalmışlığına bir yorum getiriyor, hem de ona sakin bir görünürlük sunuyor. Projede dinin sembolik bir temsilden uzak olan mütevazı yanı başarı ile vurgulanırken, programın kendisi sosyal kılınıyor. Kültür merkezi ve park, projenin “sosyal” bağını oluşturma amacı ile zemin katta, cemevi ise daha mahrem kılınarak üst katta konumlandırılıyor. Mekân deneyimindeki süreklilik bozulmadan, mekânlardaki fonksiyonel ayrım malzeme farklılaşması ile betimleniyor. İç-dış ilişkisini sağlayacak görsellikte doğal taş dokusunun tercih edildiği yapıda, ibadet mekânları ahşap malzeme ile vurgulanıyor. Yarışmaya sunulmuş projede ibadet yapılarının tamamının ahşap strüktür ile inşa edilmesi önerisinin, ekonomik koşullar nedeniyle betonarme/ahşap birlikteliği ile sağlandığı dile getiriliyor. Yarışmaya sunulan ilk öneriden farklı olarak, jürinin de önerisi ile meydanın ve hizmet alanlarının kademelendirildiği gözlemleniyor. Böylece, gerek üst ölçek kararında belirtilen yapı-çevre etkileşiminin, gerekse de mekân deneyimindeki düşey akıcılığın güçlendiği görülüyor.

AKM CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI KONSER SALONU Altındağ-ANKARA

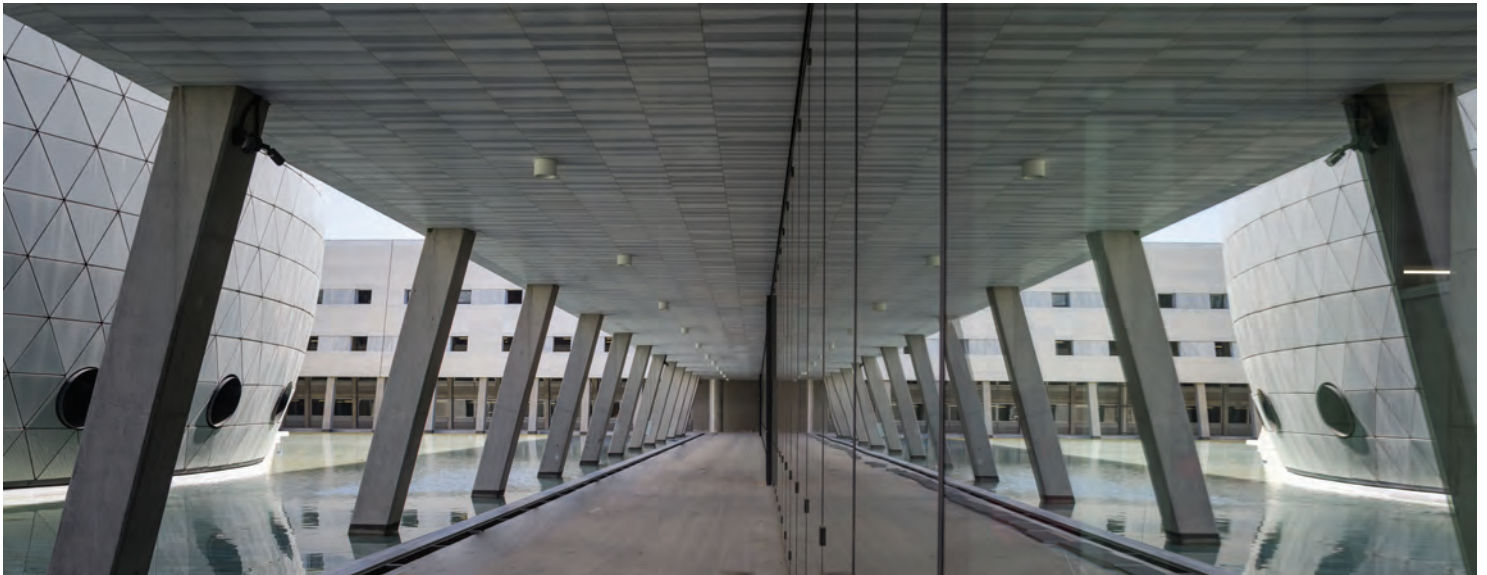
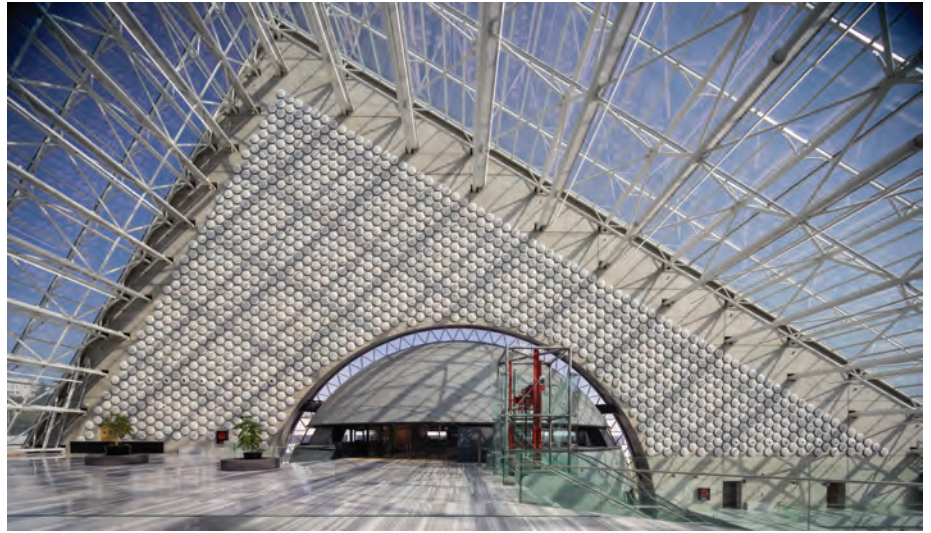
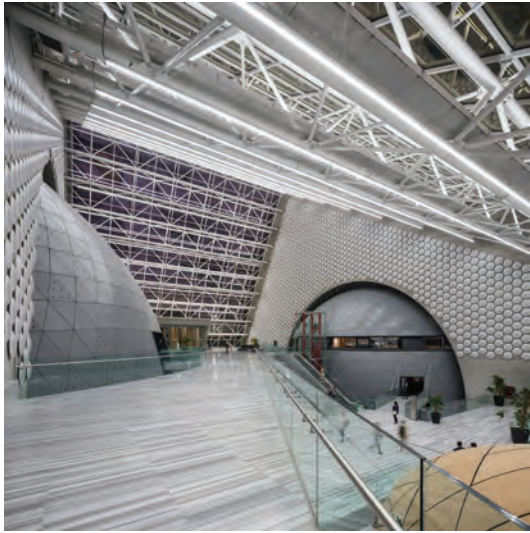
SEMRA UYGUR, ÖZCAN UYGUR

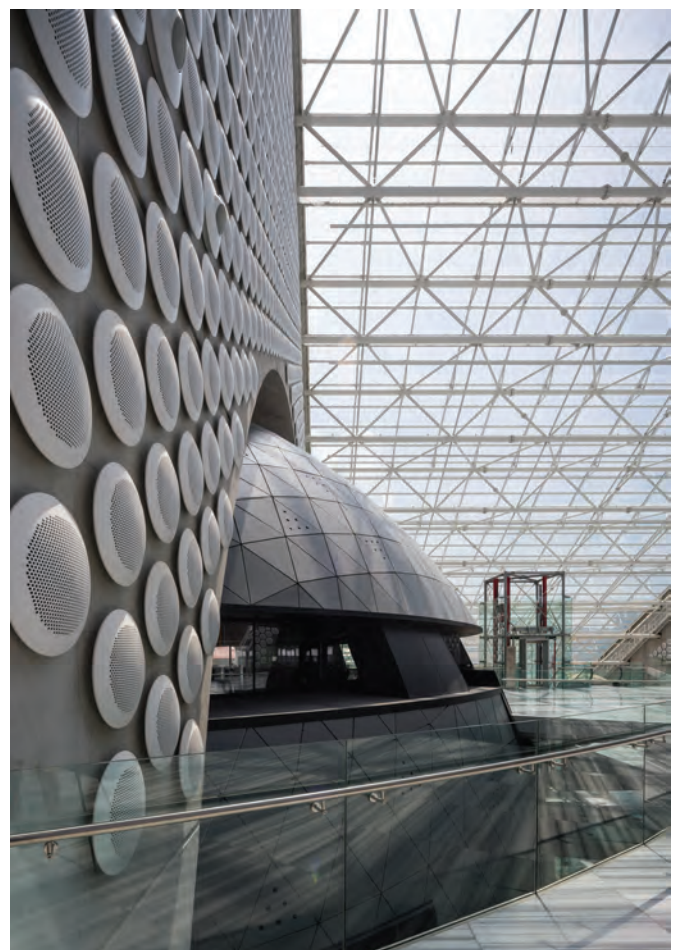
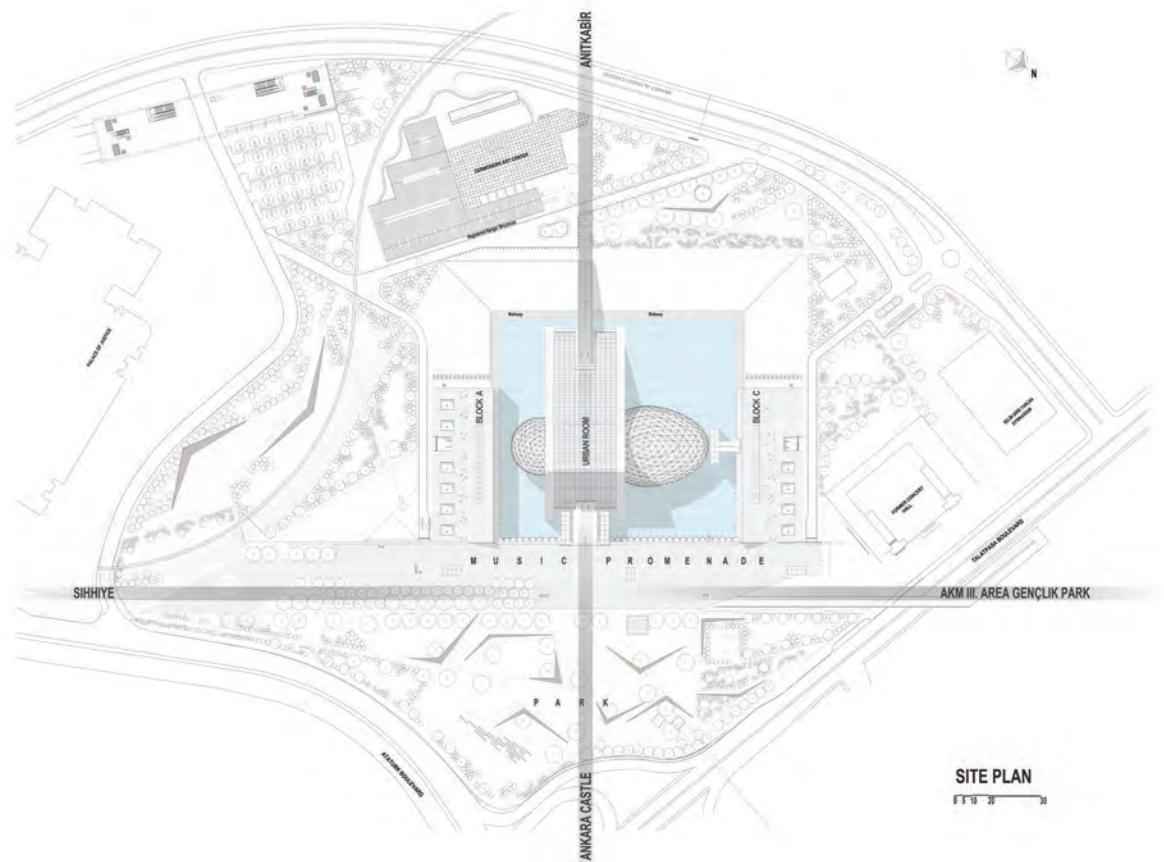
“1992’de açılan ulusal yarışmada 1. ödül aldıktan sonra tamamlanması 2021’i bulan Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu Türkiye’de son yıllarda gerçekleşen en önemli kültür yapılarından biri olarak kültür-sanat alanındaki kalıcı yatırımlarla ilgili sabırlı bir mücadele ve emeği de örnelemektedir. Konumu ve yönlendirmesiyle Ankara’nın tarihi yer ve anıtları arasında bağlantı kuran yapı kompleksi cesur geometrik tavrı, anıtsal ölçeği ve ikonik özellikleriyle Ankara’nın kültür-sanat baritasında güçlü bir odak haline gelmiştir. Karmaşık programın ustalıkla çözülmesinin ötesinde barındırdığı mekânsal zenginlik, inşaatında kullanılan öncü teknoloji ve üst düzey teknik yetkinlik, malzeme seçimi ve işçilikteki özen nedeniyle...”

Proje Grubu	Necati Seren, Güliz Erkan, Metin Cihan Yıldırım, Ayça Tüzmen Kamer, Tomris Çetin, Esra Gömceli, Deniz Karabacak, Oya Caymaz, Bozkurt Yurdakul, Umut Toker, Sandro Capadona, Onur Ergen, Ayhan Abanozcu, Alper Derinboğaz, Gökhan Kınayoğlu, Emre Şavural, Evren Başbuğ, Ramazan Avcı, Aslı Kaya, Evrim Özlem Kale, Özcan Kaygısız, Eser Köken, Ebru Can, Rabia Uçay, Kemal Yurtgezen, İrem Erdiç, Mustafa Kır, Deniz Uygur
İşveren	T.C. Çevre Şehircilik Bakanlığı
Yapımcı	Çağdan İnşaat
Akustik Danışmanı	Wolfgang Fasold
Peyzaj	Can Kubin
Statik	Danyal Kubin
Mekanik	Bahri Türkmen
Elektrik	Kemal Ovacık
Fotoğraf	Cemal Emden
Proje Yılı	1992-2012
Yapım Yılı	1997-2021
Toplam İnşaat Alanı	62457 m ²
Toplam İnşaat Alanı	2850 m ²

Nitelikli ve kent tarihinde değerli bir önemi olan proje arsasının kentsel değeri irdelenerek tasarlanan yapılar bütünü, kültürel mekânın kent ile olan ilişkisinin çağdaş bir yorumu olarak Ankara’da kullanıma açıldı. Mayıs 1992’de tam adıyla Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları Ulusal Mimari Proje Yarışması ilan edilir. Ankara’nın ilk planlarından itibaren kent omurgası olan Atatürk Bulvarı üstünde bulunan yarışma arsası, Anıtkabir’e bakan tek vistayı veren alt kotta bir boşluk olup o dönemde nispeten terk edilmiş bir konuma sahiptir. Bu coğrafi-kentsel konumu tersyüz edip yorumlayan mimari tutum zamansız bir mekânın tasarısını hedefler. 46 katılımcı proje içinden seçilen 1. Proje, arsanın kent ile beraberliği içinde yeniden ele alınmış şekli ve kültür mekânının çağdaş bir yorumu ile öne çıkar. Atatürk Kültür Merkezi 4. Bölge’de bulunan yarışma arsasına getirdiği kentsel yorumuyla diğer AKM alanları ile bütünleşme amacı taşıyan proje, tasarım prensibi gereği içine kapanmaktansa topoğrafyaya oturumu ile kamusal kullanımları dışarı açarken özel kullanımları özerk tutmayı başarır. Toplam 62.547 m² inşaat alanı olan bu yapı kompleksi, Senfonik Müzik, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Çok Sesli Koro ve Halk Dansları emekçileri ve severleri için yeni bir çalışma ve buluşma noktası olarak 29 senelik bir öykünün ardından artık ziyarete açık.

VOYAGE TORBA OTEL ETAP 1 Bodrum-MUĞLA

ABDURRAHMAN ÇEKİM

“Turizm tüketiminin baskısı ile popüler kabullere uygun olarak üretilen şablonlaşmış konaklama olgusuna, eleştirel bir düzlemde, eylemsel ve mekânsal olarak nitelikli ve özgün bir alternatif sunması; yere ve yerele özgü değerlerin genel yerleşim ve mimari mekân kurgusundaki özgün yorumu; yalnız mimari ile ulaşılan duyuşsal deneyime odaklı güçlü ve zengin mekân kurgusuna sahip oluşu; iç-dış mekân ilişkilerini yorumlayış biçimi ve yaratılan mekânsal sürekliliğin yapısal ifade ile bütünleşmesi ile kazanılan nitelikli mimarisi nedeniyle...”

Mimari Proje Grubu	Baraka Mimarlık; Abdurrahman Çekim, Sevilay Uğur Çekim, Çağla Makara, İrem Cihanoğlu, Kübra Paksoy, Behlül Kıryolcu, Havva Nur Şen, Berkay Öztürk, Birce Tülbez
İşveren	Voyage Otelcilik İnşaat Turizm İşletmeciliği Yapımcı: Botam
Statik	Akın Akıncı Mühendislik
Mekanik	Melant Mühendislik
Elektrik	Aygun Özen Mühendislik
Peyzaj Tasarımı	DS Mimarlık
Tüm Odalar İç Mimari Tasarım	Baraka Mimarlık
Genel Mekânlar İç Mimari Tasarım	Baraka Mimarlık
Aydınlatma	NA Mimari Aydınlatma Tasarımı
Fotoğraf	Orhun Ülgen / Voyage
İnşaat Bitiş Yılı	2020 / 2021
Arsa Alanı	74.000 m ²
Toplam İnşaat Alanı	60.000 m ²
Web sitesi	www.barakamimarlik.com

Nitelikli ve kent tarihinde değerli bir önemi olan proje arsasının kentsel değeri irdelenerek tasarlanan yapılar bütünü, kültürel mekânın kent ile olan ilişkisinin çağdaş bir yorumu olarak Ankara’da kullanıma açıldı. Mayıs 1992’de tam adıyla Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları Ulusal Mimari Proje Yarışması ilan edilir. Ankara’nın ilk planlarından itibaren kent omurgası olan Atatürk Bulvarı üstünde bulunan yarışma arsası, Anıtkabir’e bakan tek vistayı veren alt kotta bir boşluk olup o dönemde nispeten terk edilmiş bir konuma sahiptir. Bu coğrafi-kentsel konumu tersyüz edip yorumlayan mimari tutum zamansız bir mekânın tasarısını hedefler. 46 katılımcı proje içinden seçilen 1. Proje, arsanın kent ile beraberliği içinde yeniden ele alınış şekli ve kültür mekânının çağdaş bir yorumu ile öne çıkar. Atatürk Kültür Merkezi 4. Bölge’de bulunan yarışma arsasına getirdiği kentsel yorumuyla diğer AKM alanları ile bütünleşme amacı taşıyan proje, tasarım prensibi gereği içine kapanmaktansa topoğrafyaya oturumu ile kamusal kullanımları dışarı açarken özel kullanımları özerk tutmayı başarır. Toplam 62.547 m² inşaat alanı olan bu yapı kompleksi, Senfonik Müzik, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Çok Sesli Koro ve Halk Dansları emekçileri ve severleri için yeni bir çalışma ve buluşma noktası olarak 29 senelik bir öykünün ardından artık ziyarete açık.

HASANPAŞA GAZHANESİ / MÜZE GAZHANE

Kadıköy-İSTANBUL

GÜLSÜN TANYELİ, YILDIZ SALMAN, SEVİM ASLAN, DENİZ ASLAN, KANI KUZUCULAR

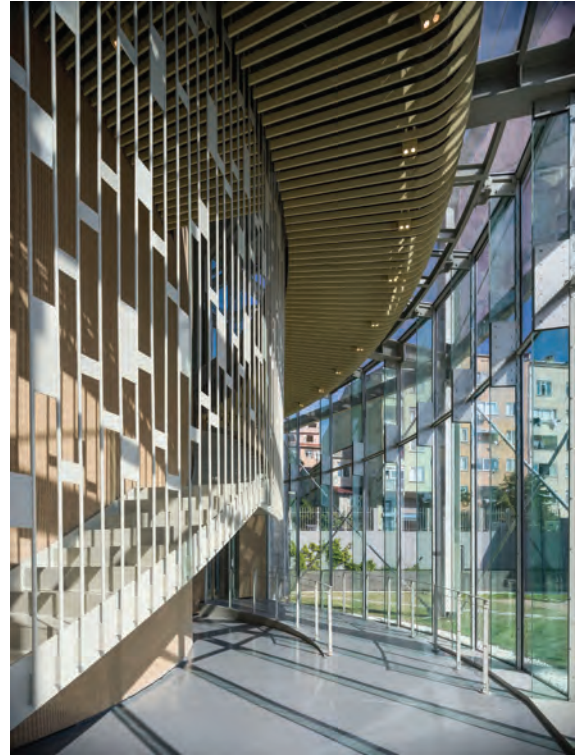
“Üretim teknolojilerinin gelişmesiyle kullanım dışı kalan endüstriyel alanlar içinde kültür varlığı niteliği taşıyan ve endüstri mirası olarak nitelendirilen örneklerin korunarak nasıl değerlendirilebileceği, mimarlığın ilgi çekici konularından biridir. Ülkemizde, kentleşme politikaları, rant baskısı ve tarihî çevrelerle ilgili değer yargıları bu alanları tehdit altında bırakmakta, koruma çabalarının sonuç vermesi, yalnız geliştirilen doğru ve etkili projelere ve titiz uygulamalara değil, sivil toplum tarafından sürdürülen kararlı mücadeleye de bağlı kalmaktadır. Uzun bir süre önce üretime son verilerek tümüyle terk edilen Hasanpaşa Gazhanesi’ni kültür-sanat etkinliklerine evsahipliği yapan Müze-Gazhane’ye başarıyla dönüştürmesi; gönüllü mahalle sakinlerinin yıllar boyunca verdiği dirençli koruma mücadelesini mutlu bir sonuca ulaştırması ve tehdit altında olan benzer tarihî alanlar için bir umut ışığı yakması nedeniyle...”

Proje Grubu	Volkan Lokumcu, Arzu Özsvaşçı, Saitali Köknar, Niyazi Erdoğan, Burcu Serdar Köknar, Serra Özay, Şule Diren, Özge Akaydın Lokumcu, Selin Etkinöz Tuncer, Yasemin Tonbul Erkek, Zeliha Erdoğan Akkurt, Tolga Berker
İşveren	İBB İstanbul Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Daire Başkanlığı Yapı İşleri Müdürlüğü
Yapımcı	Güryapı Restorasyon Taahhüt ve Ticaret A.Ş.
Statik	OTS Proje Müşavirlik
Mekanik	Besco Mühendislik
Elektrik	Şah Elektrik Aydınlatma, Time Elektrik
Peyzaj Tasarımı	DS Mimarlık
İç Mekân Tasarım	do(x)architecture
Aydınlatma	NA Mimari Aydınlatma Tasarımı
Fotoğraf	Cemal Emden, Doğu Ayan (2021), İETT Arşivi, İTÜ Arşivi, DS Arşivi
Yapım Tarihi	2014-2021
Proje Tarihi	2000-2018
İnşaat Alanı	14.060 m ²

İstanbul'un Asya yakasındaki kömür gazı hizmeti 1891'de kararlaştırılmış, Hasanpaşa'da kentsel alan çeperinin de geri planında kurulmuş olan gazhane tesisleri 1892 yılında hizmete girmiştir. Alan 1994 yılında milli envantere gösterilmesine rağmen, endüstriyel yapılar için duruma göre esas alınacak bir referans yoktu. Bazı binaların ilk belgeleme çalışmaları, bir dönem projesi olarak İTÜ akademisyenleri ve öğrencileri tarafından gerçekleştirildi. Yapılar bir yasal statü elde edebilmeleri için koruma kuruluna sunuldu. Ayrıca, Gazhane Çevre Gönüllüleri, alanın önemine dikkat çekmek amacıyla 10 yılı aşkın süre devam eden bir festival düzenlemiş ve bu emekler, 1999 yılında İBB ve İTÜ arasında bir ön protokolü mümkün kılmıştır. 2001 yılında çalışmanın tüm aşamaları finalize edilmiş, 2002'den 2014'e kadar olan süre, bekleme yılları olarak geçmiştir. 2014 ve 2019 yılları arasında düzenli bilim kurulu toplantıları devam ederken, 2019 yılındaki seçim sonrası İBB yönetimi değiştiğinde, tüm restorasyon işleri çoktan bitmiştir. 25 yıllık bu uzun mimari yolculuğun ardından, gazhane kompleksi 9 Temmuz 2021 günü halka açılmıştır.

MERSİN ESKİ İNGİLİZ YAĞ FABRİKASI

Akdeniz-MERSİN

UMUT BİLGİÇ, MERVE ÇOLAK GÖZENER, SERAY TÜRKAY COŞKUN, ESATCAN COŞKUN, ONUR YÜNCÜ

“Bir erken 20. yüzyıl yapısı olan Mersin İngiliz Yağ Fabrikası, pamuk yağı üretimi için inşa edilen bir yapı kompleksinin harap bir halde günümüze ulaşmış son birimidir. Yalnız beden duvarlarıyla ayakta kalan bu anıtsal yapıyı kültür ve sanat etkinliklerinin gerçekleştirileceği kamusal bir merkez içinde uyarlayarak yeniden işlevlendirmeyi amaçlayan proje, yapıyı özgün öğeleriyle birlikte kentin toplumsal hayatına kazandırmayı hedeflemektedir. Proje, endüstri mirası olan bir kültür varlığını mimari özellikleriyle ön plana çıkarıp incelikle uyarlayarak değerlendirmesi, alana eklenen yeni yapıları duyarlı bir tasarımla ele alması ve özenli sunumu nedeniyle...”

Koruma Proje Grubu
Mimari Tasarım Proje Grubu
Danışmanlar

Serkan Songur, Mustafa Çınar Ünal, Tuğba Varlı, Oğuz Bostancı, Ali Yasin Eginligil
Gökçe Naz Soysal, Kübra Sönmez
(İnşaat Mühendisliği) İ. Ozan Demirel, (Tarihsel Araştırma) Nida Naycı, (Malzeme Analizi ve Konservasyonu)

İşveren

A. Akın Akyol
Mersin Valiliği

Statik

Larus İnşaat

Mekanik

Fuga Mekanik Mühendislik

Elektrik

Promete Mühendislik

20. yüzyıl başlarında pamuk yağı üretimi için inşa edilen bir yapı kompleksinin günümüze ulaşmış son parçası olan İngiliz Yağ Fabrikası; anıtsal ölçeği, taş ve çelik malzemenin bir arada kullanıldığı nitelikli yapım tekniği ve mimarisi ile yüksek özgünlük değerine sahiptir. Fabrikasının koruma ve uyarlanabilir yeniden kullanım projesinde temel yaklaşım; yapının özgün niteliklerini korumak, en az müdahale ile yapısal ve malzeme ölçeğindeki sorunlarını gidermektir. Öte yandan, özgün yapı ile birlikte işleyecek şekilde parselde önerilen yeni yapılar ve onların tanımladığı açık alanların düzenlenmesiyle yapının kentlilerin kültürel ve sosyal hayatına dâhil olması hedeflenmiştir. Yeni kurguda Fabrika, zemin seviyesinde geçiş ve dış mekân ile ilişkilenen bir tasarımla ziyaretçiler için karşılama mekânı olarak davranır. Yapının hacimsel derinliğinin güçlü bir şekilde hissedilebildiği bu mekân çok amaçlı ve süreli kullanımlara uygun olarak düzenlenmiştir. Yapının birinci kat seviyesinde barındırdığı özgün kapı açıklıkları ve dış cephelerdeki merdiven izlerinden hareketle; üst kottara erişim yine dış mekânda kurgulanan bir dolaşım sistemi ile doğrudan birinci kat seviyesinden sağlanmıştır. Dış mekânda kurgulanan dolaşım sistemi, rampa ve merdivenlerle hem herkes için erişilebilir bir altyapı sunar hem de fabrikasının yerleşkenin farklı noktalarından deneyimlenebilmesini sağlar. Günümüzde yok olmuş çatı ve döşeme sistemi yapı elemanları çağdaş malzeme ile yapının depreme dayanımını da sağlayacak şekilde yeniden tasarlanmıştır. Her seviyede platformlar arası bağlantıların farklı noktalardaki merdivenlerle kurgulandığı dolaşım sisteminin önemli bir parçasını asansör ve servis çekirdeği oluşturur. Özgün çelik strüktürün üç boyutta tanımladığı sürekli hacimlerden biri içerisinde konumlanan bu çekirdek hem yapının havalandırma ve elektrik altyapısını üst kottara taşır, hem de yapının tüm seviyelerini herkes için erişilebilir kılar.

KADIKÖY MEYDANI KENTSEL TASARIM PROJESİ Kadıköy-İSTANBUL

SELAHATTİN TÜYSÜZ, HASAN SITKI GÜMÜŞSOY, ERHAN VURAL, PELİN TÜYSÜZ

“Kentın son derece önemli bir meydanı için yapılan proje çalışmasının çok yönlü ve derinlikli bir araştırma süreci niteliğinde ele alınması, zaman içinde bellekte kaybolan tarihsel ve kentsel bağların mekândaki izleri üzerinden yeniden kurulmasına yönelik yaklaşımı, araştırma sürecine ait bilginin ve bütüne ait analizlerin içerik ve anlatımındaki başarılı ifadesi nedeniyle...”

Proje Grubu (Project Group)	Adapt Architects, Aboutblank Architects
Planlama Tasarımı	Serkan Sınmaz
Peyzaj Tasarımı	Nursen Gümüşsoy Kısar
Danışman(lar)	Zekiye Yenen, Cenk Hamamcıoğlu, Şener Tüysüz, Tevfik Türen Karagözoğlu, Ebru Bayram Sınmaz, Ulrike Brandt
İşveren	İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Kadıköy, Megarahlılar tarafından tarihî yarımada bulunan Byzantion kentinden önce kurulan Kalkhedon kentinin temelleri üzerinde yükselmiştir. 1800'lerin sonuna kadar doğal kıyı formunu koruyan alan 1900'lerin başında Haydarpaşa Tren İstasyonu için yapılan dolgu alanı ile orijinal formunu kaybetmeye başlamış, süreç İnciburnu dolgusu, Et Balık Kurumu dolgusu, rıhtım dolgusu ve son olarak da İSKİ dolgusu ile devam etmiştir. Kent dokusuna eklenen her bir dolgu ve fonksiyon, kentlinin kıyı ile kurduğu organik ilişkiyi etkilerken tarihi katmanların da izini silmiştir. Bu doğrultuda Kadıköy Kentsel tasarım yarışması, kentlinin kaybolan tarihsel ve kentsel bağı geri kazanımı için bir fırsat oluşturmuştur. Goad, Stolpe, Pervititch, Alman Mavileri haritalarının yanı sıra, 1946, 1966, 1970 ve 1982 hava fotoğrafları günümüz ile karşılaştırılmıştır. Bu analiz akademik araştırmalar ve gezginler tarafından yazılan kroniklerin de incelenmesi sonucu, bir matris hazırlanarak önemli bir envanter çalışmasına dönüşmüştür. Kadıköy kent belleğini oluşturan bu izler tasarım altlığı olarak kullanılmış ve peyzajda ve yapısal öğelerde karşılık bularak belleğe kazandırılmıştır. Alana hakim olan sert zemin, yeşil ağırlıklı bir dokuya dönüşürken, otobüslerin parklanma alanı olarak kullanılan kısımlar ulaşım uzmanları ile geliştirilen çözüm sonucu minimize edilmiştir. Moda ile Harem arasında gerçekleştirilen yeşil kuşak bağlantısı, yaya ve bisiklet güzergahlarının da eklenmesi ile sürekliliğe kavuşmaktadır. Kültürel aktivitelerin, ticari faaliyetlerin ve ulaşım fonksiyonlarına hizmet eden birimlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ve öneriler için geliştirilen ölçeklerin kent dokusu ile uyumlu olması hedeflenmiştir. Bu kapsamda Kadıköy sahili yarışma sonucu uygulanacak proje ile birlikte, yeşil alanları ile öne çıkan, araç değil yaya öncelikli bir kentsel mekâna dönüşecektir. Engelsiz erişim stratejilerinin geliştirilmesi sonucu kıyı alanına farklı ihtiyaca sahip bireylerin konforlu bir şekilde ulaşımı sağlanmıştır. Bununla beraber İstanbullular mimari dil bütünlüğüne sahip yeni donatılar ve servis mekânları ile zenginleşen kıyı kurgusu içinde tanımlı bir kent meydanına sahip olacaktır.

SAYISAL “BİR ŞEHİR KURMAK: ANKARA 1923 - 1933”

ALİ CENGİZKAN, MÜGE CENGİZKAN

“Sergi, kitap ve filmlerden oluşan proje kapsamında Ankara'nın Yenışehir mahallesinde 1923-1933 yılları arasında gerçekleştirilen ve bugüne neredeyse hiç izi kalmamış binalar arşiv belgeleri, mimarlık tarihi metinleri, resmi kayıtlar, döneme ait planlar, haritalar, hava fotoğrafları ve çeşitli görsel malzeme kullanılarak ve sayısal teknolojilerin katkıyla yeniden ayağa kaldırılmaktadır. Odaklandığı alan ve dönemin çok boyutlu ve zengin bir anlatımı olmasının ötesinde kente dair bilginin sayısal teknolojilerin sonsuz olanaklarıyla paylaşılmasına güncel bir örnek teşkil etmesi, kent müzeciliği, kent tarihi, kent araştırmaları alanlarına ufuk açıcı bir yaklaşım sunması nedeniyle...”

Araştırma Projesi Yürütücüleri Ali Cengizkan, N. Müge Cengizkan
Modelleme ve Videolar Dersu Değer, Büşra Öner
Düzenleyen Vehbi Koç Vakfı ve Koç Üniversitesi VEKAM

“Sayısal bir şehir kurmak”, mimarların aklına şehrin bir dönemine ilişkin bilgi “yok derecesinde” olduğunda gelir. Bu şehir başkent Ankara’dır, açık arşivcilikle gelişen bilgi dağarcığı ve hızla çağ atlayan sayısal teknolojilerin yönlendirmesiyle geliştirilen araştırma projesi “Bir Şehir Kurmak: Ankara 1923-1933”, sergi, kitap ve filmler ile başkentin ilk on yılında gerçekleştirilmiş ve bugün sokak izleri dışında çok az yapı çevre-bina bırakmış olan Yeni Şehir mahallesini yeniden ayağa kaldırır. Projenin en büyük katkı ve yaratıcılığı, zayıf mimarlık tarih yazımı belgeleri ve arşiv belgeleri karşısına, “onlar olmasaydı nasıl bilgi ürettirdik?” sorusunu koyarak gerçekleşir. Sayısal teknolojilerin katkısı ve arşiv okumaları, plan tarihçiliği, mimarlık tarih yazımı bilgileri, tapu-kadastro dosyaları, hava fotoğrafları, dönem plan ve haritalarıyla birlikte, yerleşimin kurulmasına tanıklık eden yaklaşık 1300 fotoğraf ve popüler kartpostaldaki Ankara yeniden kurulum. “Dışarıdan içeriye” üç-boyutlu tasarımla cephe ve çatı çizimleri gerçekleştirilir: Gerek yapıların gerekse kentsel mekânların modellenmesiyle kısa filmler üretilir ve sergilenir.

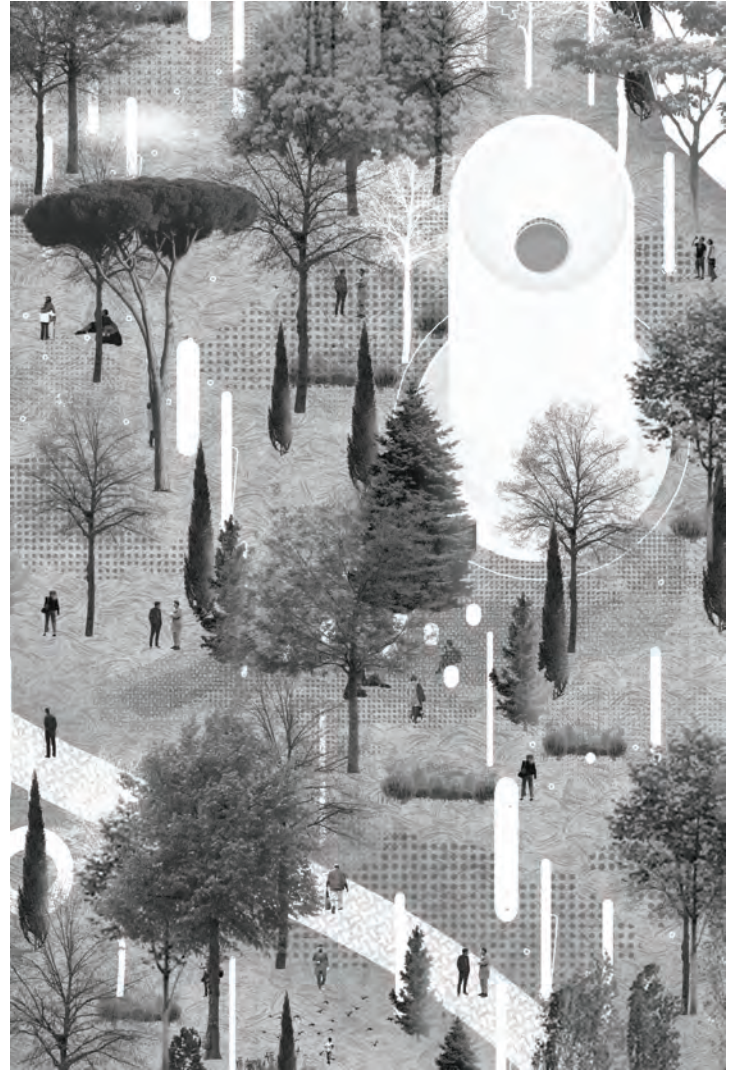
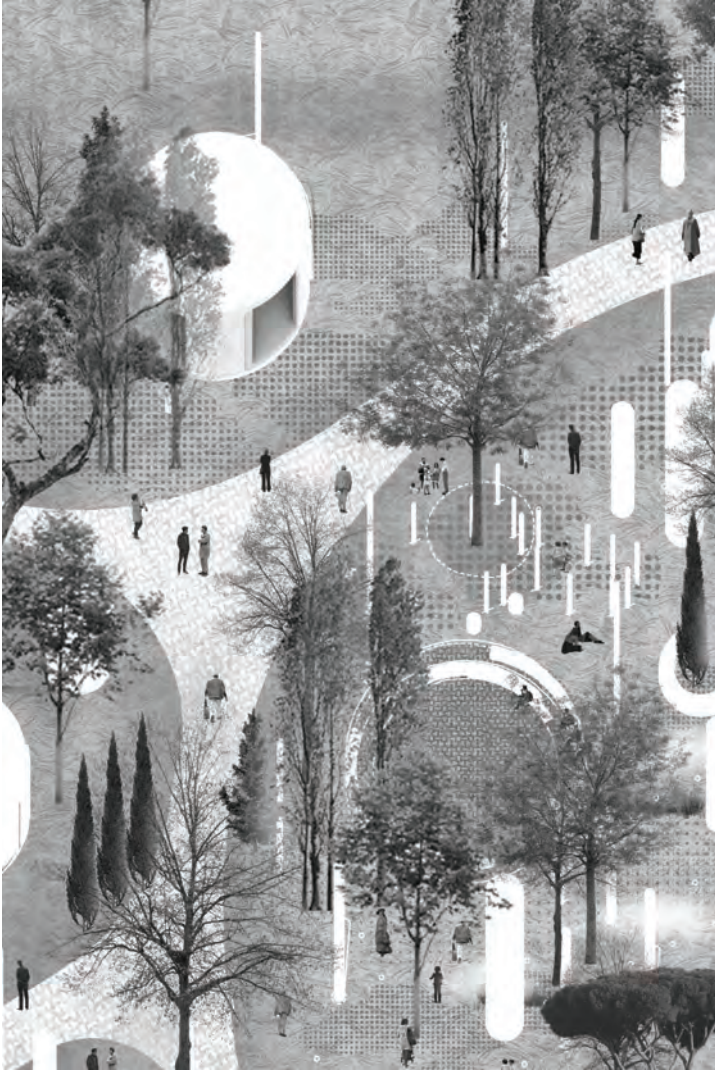

ANI TARLALARI

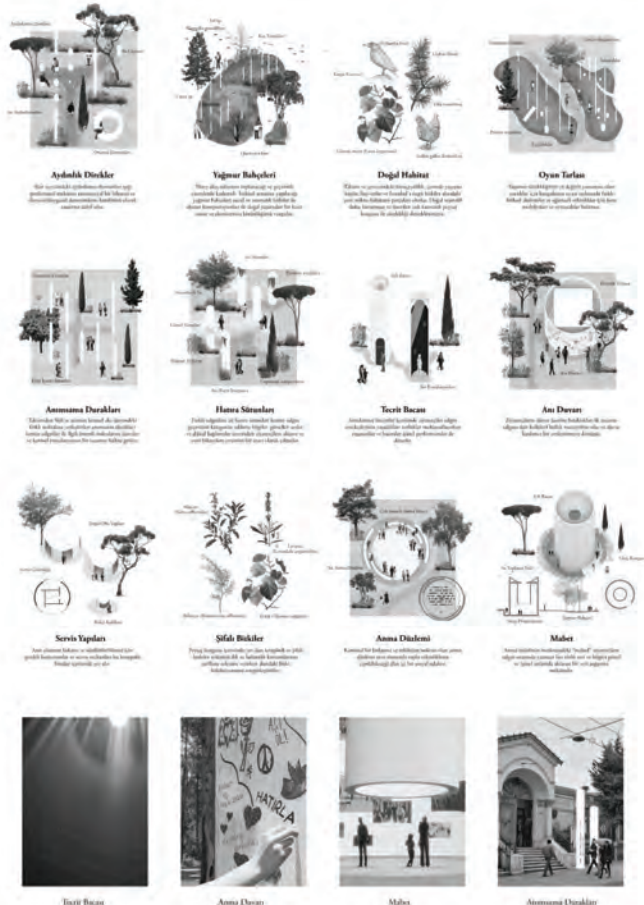
ZUHAL KOL ZARCO SANZ, CARLOS ZARCO SANZ, OZAN ÖNDER ÖZENER,
OZAN ŞEN, BERNA YAYLALI, ZEYNEP KÜHEYLAN, ALİ VATANSEVER

“İçinde bulunduğumuz zamanda balen süregiden küresel ve yerel ölçekte günümüzün en önemli sorunlarından biri olan salgın olgusunu, kolektif düşünce ve kolektif bellek özelinde tartışarak sunduğu özgün kavramsal yaklaşımı; önerdiği düşünsel anlatıyı mekânsal bir deneyim ile cisimleşmiş bir anlatıya dönüştürme biçimindeki özgünlük; okuyucuyu kendiliğinden yaratılan performatif bellek peyzajının anlatsının içine almasını sağlayan özgün sunum tekniği nedeniyle...”

Proje Grubu OpenAct
İşveren İBB

Proje salgınlara dair kolektif bellek ve bilgiye demokratik erişim ve dışsallaştırılmış kolektif düşünsel sürecin materyalizasyonu kavramları üzerinden yaklaşırken alanı farklı katmanları ile bir anma, anımsama ve öğrenme mekânı olarak ele alır. Buradaki temel düşünce salgına dair toplumsal belleğin canlı kalmasını sağlamak ve zaman içerisinde oluşabilecek “sosyal amnezinin” karşısında anı, düşünce ve bilginin sentezlendiği bir kolektif duygu ve bellek peyzajının oluşturulmasıdır. Bir başka açıdan dünya yüzünde epidemilerin ve pandemilerin sürekli olageldiği ve mevcut salgının hala devam ettiği gerçeği ile yüzleşmek projenin düşünsel içeriğinde kendisine karşılık bulur. Hala yazılmakta olan bu hikâyenin kalıplaşmış ve cisimleşmiş bir anlatının içerisine alınması mümkün olmadığı gibi konvansiyonel bir anısal temsilin ötesinde bir gerçekliğin ele alınmasını zorunlu kılar. Bu nedenle proje önerilen mekânsal algoritmaya sunulan yeni girdiler ile büyümeye devam eden aktif ve dönüşen bir kentsel arşiv niteliğinde olduğu gibi çok katmanlı, ekopolitik ve açık kaynaklı bir performatif yerleştirme olarak yorumlanır.

2022 Pritzker Ödülü Kazananı Diébédo Francis Kéré: Yerelde, Yerelle Birlikte İnşa Etmek

Elif Sidar Ökdemir

Pritzker ödülünü bu yıl ilk defa Afrikalı bir mimar aldı. Seçici jürilerin geçmişten günümüze yolculuğunu yorumlayan yazar, ödülün bu yılki adresi olan “mimar, eğitimci ve sosyal aktivist” Kéré'nin “topluluklar için ve topluluklara ait” mimarlığını inceliyor.

NOTLAR

1. Valencia, Nicolás, 2022, “Why Francis Kéré Won the Pritzker Prize?”, <https://www.archdaily.com/978764/why-francis-kere-won-the-pritzker-prize> [Erişim: 01.05.2022].
2. “Announcement”, <https://www.pritzkerprize.com/laureates/diebedo-francis-kere> [Erişim: 01.05.2022].

1979 yılından bu yana dünyanın prestijli mimarlık ödülleri arasında olan ve her yıl Hyatt Vakfı tarafından seçici jüri aracılığıyla yapıllı çevreye katkı sağlayan mimarları onurlandırmak adına verilen Pritzker Mimarlık Ödülü'nün 2022 yılı kazananı Diébédo Francis Kéré oldu. 1990'ların başına kadar Philip Johnson (1979), Oscar Niemeyer (1988), Frank Gehry (1989) ve Aldo Rossi (1990) gibi isimlerin aldığı ödül bu yıllarda jüri tarafından “ömür boyu başarı ödülü” niteliğinde görülüyordu. Takip eden yıllarda Renzo Piano (1998), Norman Foster (1999), Rem Koolhaas (2000) ve Zaha Hadid (2004) gibi isimlerle “küresel olarak ünü yaygınlaşan mimarlara verilen” bir niteliğe bürünerek sürdü. Son yıllarda ise Shigeru Ban (2014), Alejandro Aravena (2016), Lacaton & Vassal (2021) ve son olarak da Diébédo Francis Kéré (2022) gibi isimlerin onore edilmesiyle “sosyal tasarım, topluluk odaklı tasarım ve alternatif mimarlık pratikleri” öne çıkmaya başladı.¹ Bu tarihsel değerlendirme izleği mimarlık ürününe atfedilen değerin ve mimarlık pratiğinin kendisine bakışın nasıl dönüştüğünü izlemek için oldukça önemli. Bu dönüşüm, tasarım ve mimarlık pratiğinin yapıllı çevreyi oluşturan salt mimarlık ürünü üzerinden mi yoksa bütüncül olarak sürecin tasarımını, yöntemini ve nasıl işletildiğini kapsayarak mı değerlendirileceği tartışmasını öne çıkarıyor. Bu anlamda mimarlığın bir pratik olarak var oluşu, sunumu ve öne çıkarılma biçimiyle ilgili bir paradigma değişiminden bahsetmek mümkün. 2022 yılında Diébédo Francis Kéré'yi ödüle la-

yık gören jürinin şu açıklaması da bu vurguları doğrular nitelikte: “Mimarlığın nesneye değil hedefle ilgili, ürün değil süreç olduğunu biliyor. Francis Kéré'nin tüm çalışmaları bize yerinde kök salmış maddiliğin gücünü gösteriyor. İnşa ettiği yapılar yapma biçimleri, malzemeleri, programları ve özgün karakterleri bakımından topluluklar için ve topluluklara aittir.”²

Pritzker Mimarlık Ödülü 2022 yılı kazananı Diébédo Francis Kéré, bu ödülü kazanan ilk Afrikalı mimar. Kendisini mimar, eğitimci ve sosyal aktivist olarak tanımlıyor. Bugün mimarlığa bakışını, beklentilerini ve yapma biçimini doğrudan şekillendiren şeyin kendi kişisel hikayesi olduğu apaçık ortada. Bu nedenle çokça yayında Kéré'nin işleri ve yapma biçimi kişisel hikayesiyle birlikte aktarılıyor. Afrika'nın batısında yer alan Gando'da (Burkina Faso) doğan Kéré, köyünde okula giden ilk kişi. Çeşitli kurumlardan aldığı burslar sayesinde öncelikle 1985 yılında marangozluk okumaya, on yıl sonra da Berlin Teknik Üniversitesi'nde mimarlık okumaya başlıyor. Sömürge döneminin süren izleri nedeniyle bilgiye erişimin kısıtlı olduğu Burkina Faso'da bugün bile köy nüfusun yarısından fazlasının okuma yazma bilmediği tahmin ediliyor. Bölgede eğitime erişim gibi eşitsizliklerin yanı sıra elektrik ve temiz suya erişim gibi çeşitli altyapı sorunları da söz konusu. Kendi tarifile Kéré, mimar ve mimarlık kelimelerinin toplumda bir karşılığının olmadığı bir bölgede, Gando'da mimar oluyor ve bu bölgede üretmeye devam ediyor.

Bölgede yaşanan sosyal adaletsizlikler ve yaşam kültürünün yanı sıra iklim, yerel malzemeler ve yerel yapım teknikleri gibi yerelin bilgisine olan hakimiyeti Kéré'nin mimarlık pratiğindeki en büyük belirleyicilerden biri. Eğitim aracılığıyla edindiği bilgiyi yereli dönüştürmek için kullanıyor, geleneksel yapım tekniklerini ve malzemelerini edindiği yapım bilgisine harmanlayarak yenilikçi

Elif Sidar Ökdemir
Mimar, Araştırmacı

1. Naaba Belem Goumma Lisesi için hazırlanan kil karşımıyla inşa edilen duvarlar

Kaynak: “Naaba Belem Goumma Secondary School”, <https://www.kerearchitecture.com/work/building/naaba-belem-goumma-secondary-school> [Erişim: 01.05.2022].

2. Gando İlkokulu kütüphanesi, çömlerlerin şantiye alanına taşınması, inşaata hazırlanması ve çatı inşasında kullanımı

yöntemler geliştiriyor. Yerin çoklu verilerini okuyup tüm süreci bunun üzerinden kuruyor. Dolayısıyla yaşama kültürü, ekonomik koşullar, iklim ve doğa olayları; tasarım ve inşa sürecinin çoğu zaman merkezine oturuyor veya parçası oluyor. Burkina, hızlı yağış alan dolayısıyla da sellerin sık görüldüğü bölgelerden biri. İlk bakışta negatif görünüyor olsa da bu doğa olayı inşa etmek için gerekli kum ve çakılları nehirlerle taşımaya yardımcı oluyor; nehirlerde biriken kum ise kil karışımında kullanılabilir. Yerelin taşıdığı “toprakla üretme” bilgisi, Kéré'nin eğitiminin taşıdığı inşa etme bilgisiyle birleşiyor ve Naaba Belem Goumma Lisesi inşa edilirken hazırlanan çamur karışımı bu projede beton gibi, kalıplara dökülerek kullanılıyor. Betondan daha sürdürülebilir ve daha ucuz olan bu yenilikçi yöntem, estetik değerinin yanı sıra geleneksel kil tuğlalardan daha hızlı inşa ediliyor. (Resim 1)

Bir diğer proje olan Gando İlköğretim Okulu Kütüphanesi'nin (2019) çatısına havalandırma ve gün ışığı için delikli bir yüzey tasarlanmış. Sıcak havayı dışarı, gün ışığını içeri alan delikli yüzey inşa edilirken bölgede yoğunca kullanılan kil çömlerlerden yararlanılıyor. (Resim 2) Şantiye alanına taşınıp kesilen çömler yerleştirilerek etraflarına beton dökülüyor. Tavan için yaratılan bu yüzeyde, açıklıkların üzerine yerleştirilmiş polikarbonat levhalarla güneşten ve yağmurdan koruyan oluklu bir metal çatı bulunuyor. Çatının yüzeyi, pencerelerden ve tavandaki deliklerden soğuk havayı çekerek iç mekânı havalandırıyor. Bu ve benzeri, iklime duyarlı, düşük maliyetli, ekolojik ve yenilikçi yöntemler çokça tüketilen sürdürülebilirlik tanımına da yerel bir bakış sunuyor. Dolayısıyla bölgenin yerel malzemeleri

ve yapım yöntemlerini tasarım ve mühendislik bilgisiyle geliştirerek yapı üretmek, düşük teknoloji, kendine yeten ve yere ait bir sürdürülebilirlik tanımının fizikselleşmesi olarak okunabilir.

Ortaya çıkan yeni yöntemin ve bilginin özgün olması ile kurumsallaşarak tekrar etmeme hali de üzerinde düşünülmesi gereken noktalardan biri. Tasarımdan inşaya tüm süreç okunduğunda ortaya çıkan alternatif ve özgün bilginin kopyalanarak yaygınlaşmasının amaçlanmadığı, aksine yere ait olarak ve yerden üretildiği görülüyor. Tüm bunlarla birlikte yerel bilgiden doğan bu özgünlüğün projeleri başarılı kılan en önemli etkenlerden biri olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Kéré'nin dünyasında mekânın fiziksel üretim süreci temel bir mekânsal ihtiyacı karşılamanın ötesinde, sosyal eşitsizlikleri gidermeye odaklanarak topluluk için ekonomik bir kaynak yaratmayı da hedefliyor. Dolayısıyla projelerle birlikte mekânın estetik, ekolojik ve işlevsel değerlerinin ötesinde, topluluğun sosyal ve ekonomik yaşamına dair ürettiği değer varlığı da görünür hale geliyor. Yapma biçiminin temelini gözler önüne seren ve ona 2004 yılında Ağa Han Mimarlık Ödülü'nü kazandıran Gando İlkokulu (2001) bahsi geçen durumları özetler nitelikte. Yukarıda örneklenen projelerine benzer biçimde doğal malzemelerle iklime uygunluğu göz önüne alınarak tasarlanan yapı, yerel halkı da inşa sürecinin parçası haline getirmiş. Kéré halkı öncelikle malzemenin farklı biçimlerde kullanılabilmesi vurgusuyla köydeki yerel halkı sürecin bir parçası olmaya ikna etmiş. (Resim 3, 4) Birlikte inşa yaklaşımın hâkim olduğu şantiyede, bölgedeki kadınlar ve erkekler yerel teknik-

Kaynak: <https://www.kerearchitecture.com/work/building/gando-primary-school-library> | Erişim: 01.05.2022.

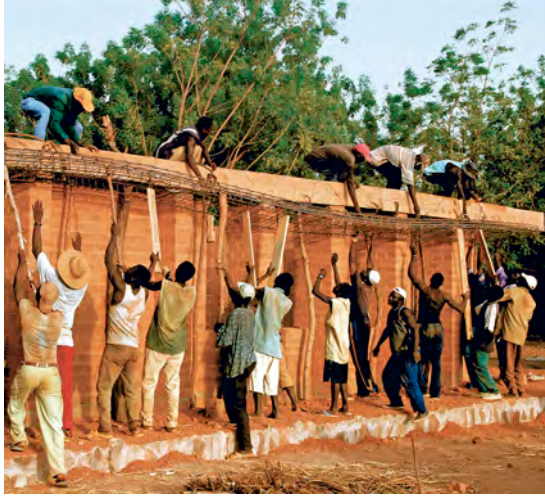
Kaynak: "Gando Primary School", <https://www.kerearchitecture.com/work/building/gando-primary-school-3> [Erişim: 01.05.2022].

3. Gando İlkokulu cephesi ve derslikleri

Kaynak: "Primary School Extension, Gando", <https://architecture.viva.com/works/ampliacion-de-la-escuela-primaria-en-gando-7> [Erişim: 01.05.2022].

4. Gando İlkokulu şantiyesi

5. Gando Öğretmenevi

Kaynak: "Gando Teachers' Housing", <https://www.kerearchitecture.com/work/building/gando-teachers-housing> [Erişim: 01.05.2022].

leri kullanmış. Önce erkekler sonra da kadınlar ürettikleri aletler aracılığıyla zemine serilen kile vurarak baskı yapmış, bu işlem kili ıslatarak uzun saatler boyu devam etmiş. Ardından taşla cilalama işlemi başlamış ve zemin pürüzsüz hale gelene kadar devam etmiş.

Üretilen mekânla emek sürecini ortaklaştırarak yerelin bağ kurmasını sağlamanın yanı sıra birlikte inşa pratiği aynı zamanda yerel kalkınmaya da katkı sağlıyor. Gando'dan iş imkânlarının kısıtlılığı nedeniyle ayrılan erkekler öğrendikleri ve uyguladıkları teknikler sayesinde bölgedeki diğer şantiyelerde iş imkanı bulmaya başlamış.

Gando Öğretmen Evi (2004) ise üç yıl öncesinde tamamlanan ve Kéré'nin küresel alanda ününü sağlayan proje olan Gando İlköğretim Okulu'ndaki öğretmenler ve aileleri için kaliteli konut sağlanması ve nitelikli emeği ülkenin kırsalında çalışmaya teşvik etmek amaçlanarak tasarlanmıştır. Öğretmenler için üretilen konutlar, de-

şen ihtiyaçlara bağlı olarak çeşitli şekillerde daha büyük kompozitler halinde birleştirilebilen, yerel tipolojiyle uygun bir dizi uyarlanabilir modülden oluşuyor. (Resim 5) Dolayısıyla komünitenin de belirleyici aktörler arasında yer aldığı bu süreçler, kırsalda istihdam alanı yaratmanın iyi örnekleri arasında yer alıyor. İlkokul projesinin başarısı sonrasında öğrenci sayısının artmasıyla ek bir bina inşa etme ihtiyacı doğmuş ve 2008 yılında tamamlanan ek bir yapı daha inşa edilmiştir.

Tasarımdan uygulamaya işletilen bu sürecin finansmanı için ise ortaklıklar ve bağış mekanizmalarını kurumsallaştırmak adına 1998 yılında Kéré Vakfı kurulmuş. Projelerin başarısı yerel vatandaşlar için tasarımdan mesleki zanaat eğitimine kadar fırsatlar yaratırken, görünür-ölün artmasıyla birlikte uluslararası düzeyde kaynak toplamaya da başlanmıştır. Başarılı işleyen bu süreç 2005 yılında Berlin'de Kéré mimarlık ofisinin kurulmasının ön adımları olmuştur.

Kéré'nin yapma biçimi tasarımdan uygulamaya, finans modelinden yerel kalkınmaya uzanan bütüncül, katmanlı ve birbirini kesen süreç tasarımı temeline oturuyor. Tüm bu örnekler mimarlığı salt ürünün işlevsel veya estetik değerinden öte bir pratik olarak bütüncül bir süreç üzerinden okumaya teşvik ediyor, çok paydaşlı ve çok merkezli bir akışı ortaya çıkarıyor. Aynı zamanda ortaya çıkan projelerin her biri mimarlık aracılığıyla yerelin kendi geleceğini şekillendirme gücünü ortaya çıkarıyor. Ekolojik, ekonomik ve toplumsal değerlerin merkezi paylaştığı bu izlek ise mimarlık pratiğine dair alternatif tartışmaların önünü açmaya, topluluk odaklı tasarım ve sürdürülebilirlik kavramlarını birlikte tartışmaya çağırıyor. ❖

Mardin Tur Abdin Bölgesinden Kadim Bir Süryani Mirası: Mor Abay Manastırı

Murat Çağlayan
Dr. Öğretim Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Bölümü

1. Azizler Evi'nden bir görünüm

2. Ana giriş kapısının yanındaki Süryanice onarım kitabesi

3. Üzüm bağlarının önünde konumlanan Mor Abay Manastırı'nın doğu cephesi

2021 yılının Temmuz ayındaki Dünya Mirası Komitesi'nde "Mardin Midyat Çevresi (Tur Abdin) Geç Antik ve Orta Çağ Kilise-Manastırları" adı ile UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne ülkemizin bir varlığı daha kayıt edilmiştir. Geçici listeye alınan 9 kilise ve manastırdan oluşan bu serinin bir unsuru da Mor Abay Manastırı'dır. Günümüzde harap durumda olan manastır, Mardin ili Savur ilçesi Dereiçi (Kıllıt) köyünün bir kilometre kuzeyinde konumlanır. Manastırın ana kilisesi 6. yüzyıla tarihlenmektedir ve bölgedeki manastır kiliseleriyle aynı, enine yerleşim planına sahiptir. Anıt, çeşitli onarımlarla 18. yüzyılın sonuna kadar aktif olarak kullanılmıştır. Yapının dış cepheleri kaba yontu taştan, iç mekânları düzgün kesme taşlarla örülmüştür. Aziz Mor Abay'ın mezarı üstüne inşa edildiği söylenen manastırın Azizler Evi bölümü kısmen ayakta. **(Resim 1)** Dikdörtgen planlı bu bölümün doğusunda yarım kubbeyle örtülü apsis yer alır. Manastırla ilgili dikkat çekici özelliklerden biri, 12. yüzyılda bölge hâkimiyetini elinde bulunduran Oğuzların Döğür (Tüger) boyundan Artuklu beylerini öven kitabelere sahip olması ve 12. yüzyılda Hıristiyanlar ile Müslüman hükümdarlar arasındaki ilişkiler hakkında fikir vermesidir. **(Resim 2)**

Erken Bizans dönemine ait bu yapı, manastır mimarisinin öncü örneklerindedir. Geçmişte çevresinde bulunmuş teraslı üzüm bağları, zeytin ve badem ağaçlarının oluşan etkileyici peyzajın izleri hâlâ görünmektedir. **(Resim 3)** Manastır, Süryanilerin asırlık ritüellerine tanıklık etmiştir. Bu ibadethanelerdeki ayin dili, Aramicenin Edessan lehçesi olan ve Yunancadan Arapçaya yapılan çeviri hareketlerinde bir köprü dili olarak kabul edilen

eski Süryanicedir. Bugün bölgede Süryanicenin Turoyo adı verilen neo-Aramice lehçesi konuşulmaktadır. Bu dil UNESCO Tehlike Altındaki Dünya Dilleri Atlası'nda ciddi seviyede tehlike altında olarak nitelendirilmiştir.

Süryani Ortodoks cemaatine ait Mor Abay Manastırı'nın kırsalda konumlanması ve yakınında yerleşim olmaması onu kaçak kazı tehdidine karşı savunmasız bırakmaktadır. Mor Abay Manastırı'nın mülkiyetine sahip olan "Mardin Süryani Kadim Deyrulzafaran Manastırı ve Kiliseleri Vakfı" bünyesinde bakıma muhtaç kilise ve manastır sayısının fazla olması ile maddi imkansızlıklardan ötürü bu yapıyı tek başına koruyamamaktadır. Konu ile ilgili, alanın listeye dahil olmasını sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, yerel yönetimin ve gönüllü sivil toplum örgütlerinin desteği beklenmektedir.

Günümüzde yıkık haline rağmen Süryaniler burayı aktif olarak ziyaret etmekte, kısmen ayakta duran apsis ve şapelinde dua edip mum yakmaktadır. Somut kültürel miras olarak UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde bulunan "Mardin Midyat Çevresi (Tur Abdin) Geç Antik ve Orta Çağ Kilise-Manastırları" adlı ulusal seri mirasımızın bir ögesi olan Mor Abay Manastırı'nın arkeolojik kazı ve koruma projelerinin acil olarak hazırlanması gerekmektedir. Somut olmayan kültürel miras olarak ise Süryanice dilinin yaşatılarak UNESCO Tehlike Altındaki Dünya Dilleri Atlası'ndan çıkması ümit edilmektedir. ❖

* Fotoğraflar 2022 yılının Şubat ayında yazar tarafından çekilmiştir.

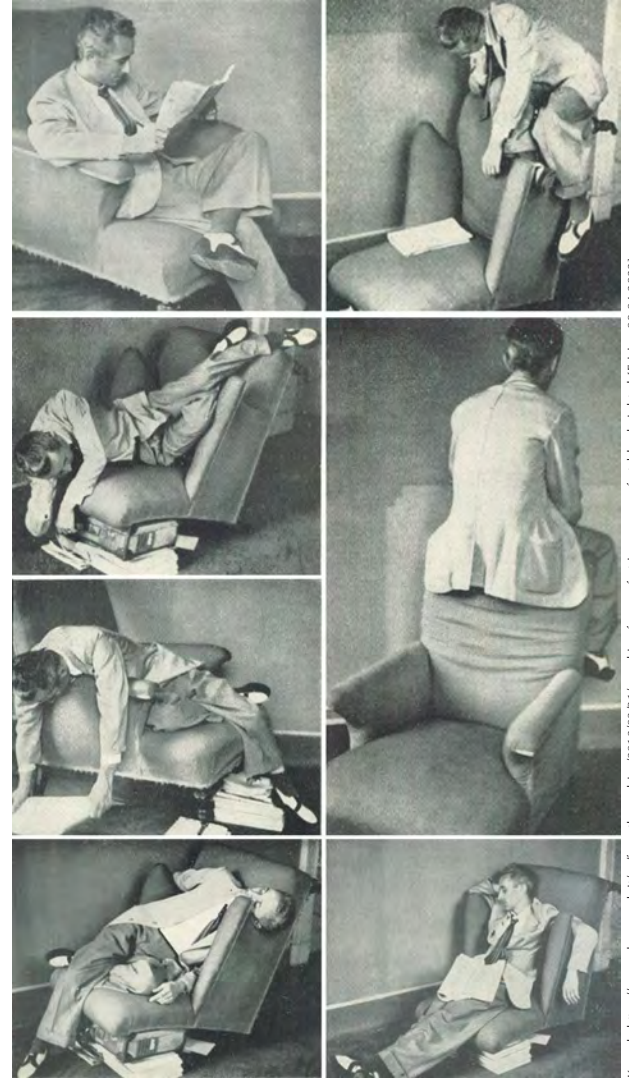
Katılımlı Tasarım: Ayrımlar ve İlişkiler Üzerinden Bir Çözümleme

Ferhat Hacıalibeyoğlu

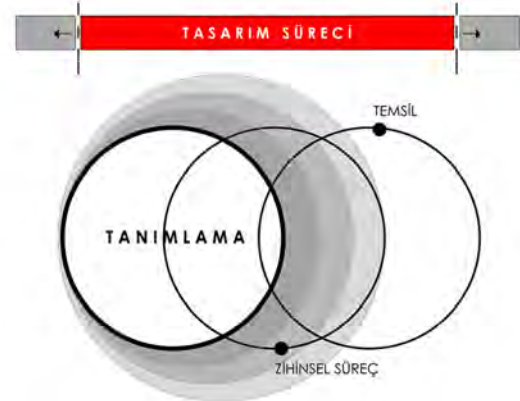
Mekânın salt tasarlanarak değil deneyimlenerek var oluşu ve bu çoklu varoluşların taşıdığı eylemsellik değeri, süreci ve süreç odaklılığı mimarlık ortamının önemli tartışma konularından biri kılıyor. Katılımlı tasarım süreçlerini mimari kuramsal çerçevesini kurarak ve pratik örneklerine değinerek tartışan yazar, tanımları “ne olduğu” kadar “ne olmadığı” üzerinden de anlamaya çağırıyor.

Mimarlık alanında katılımlı tasarım tanımı, beklentileri ve özellikleri üzerinden ifade edildiğinde kendisini geleneksel olarak tariflenen tasarım süreçlerinin karşısında, alternatif bir konumda bulur. Katılımlı tasarımın anlamı ve özellikleri, konumlandırıldığı bu karşıt pozisyonda ayrımların ve zıtlıkların altı çizilerek belirginleşir. Başka bir deyişle katılım kavramı, mimarlık alanında ve tasarım süreçlerindeki yerini salt ne olduğunun ifadesi üzerinden değil, aynı zamanda ne olmadığı üzerinden, karşıtını da göstererek eleştirel bir yaklaşımla ortaya koyar. Bu eleştirel konum bir taraftan kavrama özgü değerleri ve onu önemli kılan özellikleri ön plana çıkarırken diğer taraftan da mutlak ve sınırları belirgin bir tanımdan çok, daha kapsayıcı ve genişleyebilir bir tanım aralığını işaret eder. Karmaşık ya da açıklaması zor olan tanımların karşıtlarıyla ortaya konulması bunların daha kolay ifade edilmeleri ve daha anlaşılır olabilmeleri için bir yöntem olarak kullanılabilir. Buna karşın zaman içinde tanımların netleşmesi ve ayrımların anlaşılır olmasıyla birlikte karşıtlıklar üzerinden ifadelere de daha az gerek duyulmaktadır.¹

Katılımlı tasarıma ilişkin; özünde kullanıcıyı merkeze alarak tek taraflı ve içe dönük gelişen tasarım süreçlerine karşı çoğulcu ve demokratik bir yanıt olarak mimarlık gündeminde yer alması; mekânın fiziksel bir nesne olarak değil, sosyal ve kültürel bir olgu olarak kavranması; yukarıdan aşağı gelişen otoriter ve sonuç ürün odaklı değil, aşağıdan yukarı gelişen problem ve süreç odaklı yaklaşım olması; genelleyici ve toptancı bir kavrayışın değil, tercihlere ve beklentilere yaklaşmanın önemsenmesi gibi tanımlamalar, yukarıda değinilen “karşıtı üzerinden anlamını var etme” örnekleri olarak hızlıca sıralanabilir. Öte yandan tanımlar bir tarafta karşıtlıklara ve ayrımlara işaret ederken, diğer tarafta ilişkiler ve ortaklıkların arandığı ifade aralıklarını içerebilmektedir. Tasarım sürecinin tanımlarını, süreci etkileyen aktörlerin konumlarını ve kullanılan iletişim araçlarını etkileyen katılımlı tasarım yaklaşımları; tasarımcı ve kullanıcıya ait soyut-somut mekân ayrımlarını gevşeten çok yönlü ve çok paydaşlı iletişim ortamlarını var ederek geleneksel

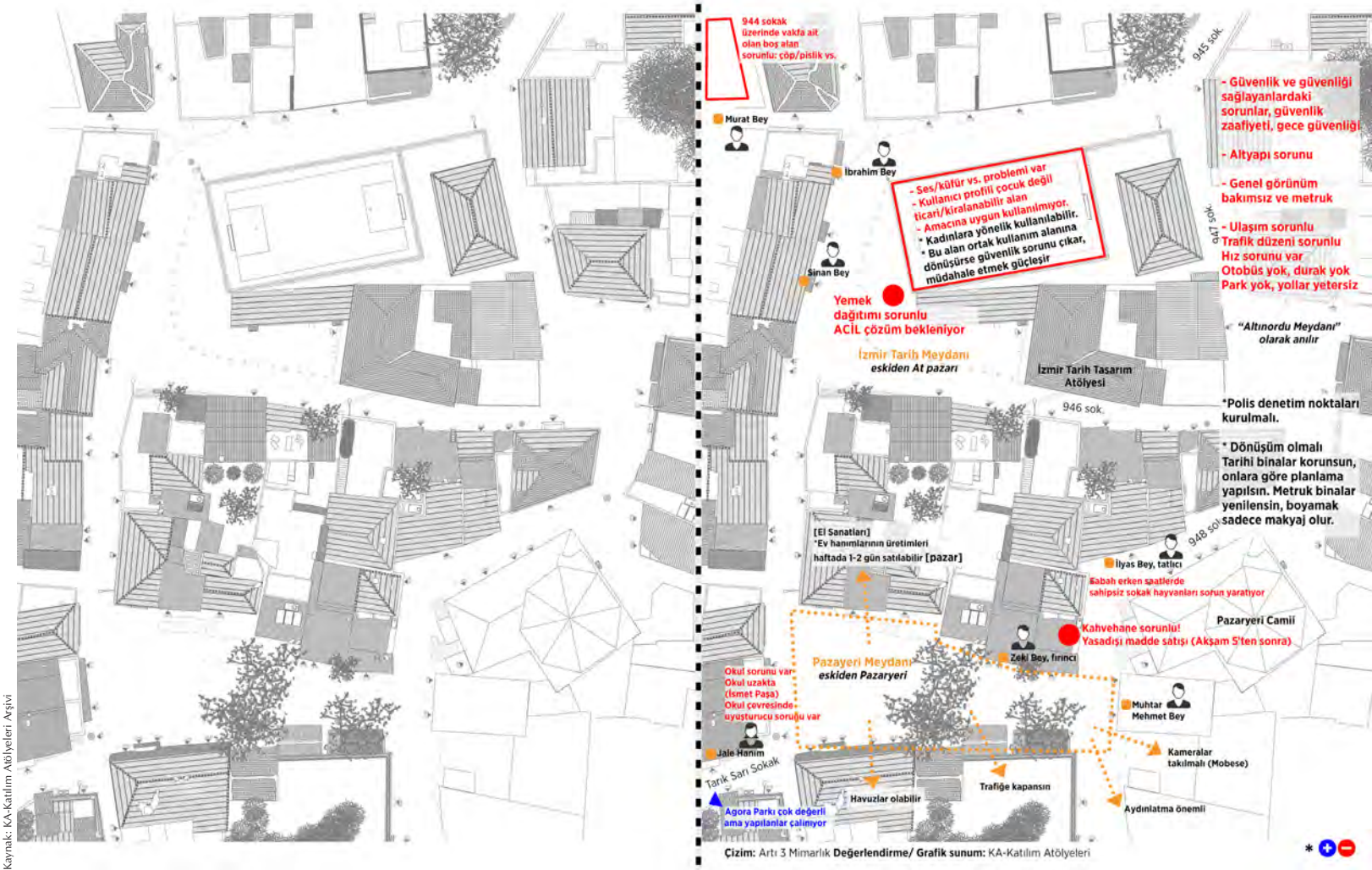
1. Rahatsız bir koltukta konfor arayışı (Bruno Munari, 1944)

2. Mimari tasarım sürecinde kullanıcı katılımlı yaklaşımla büyüyen tanımlama evresi

Ferhat Hacıalibeyoğlu
Doç. Dr.,
Dokuz Eylül
Üniversitesi
Mimarlık Bölümü

Kaynak: Hacıalibeyoğlu, Ferhat, 2013, “Mimarî Tasarım Sürecinde Kullanıcı Katılımlı Üzeme Bir Model Önerisi”, sayımdamamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, s.49.

Kaynak: KA-Katılım Atölyeleri Arşivi

3. Atölye ortamında iki farklı uzmanlık alanının iş birliği, 2017.

karar ve tasarım süreçlerine nazaran karşılığı ender bulunan toplumsal iletişim ve birbirinden öğrenme süreçleri olarak karşılık bulabilmektedir. Bu kapsamda çalışma, katılımlı tasarım süreçleri üzerinden tasarımcı-kullanıcı ve teorik-pratik alan ilişkilerini tartışarak bu ilişkilerin tarif ettiği kavram-olgu, ideal-gerçek ve soyut-somut gibi ikilikleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Tüm bu ifadeler çerçevesinde ilk olarak katılımlı tasarım süreçleri; yerleşik işleyişte tasarım ve kullanım olmak üzere ayrılarak kutuplarda konumlanmış iki temel bilgi üretim alanının varlığından ve bu iki alanın ilişkisinin öneminden yola çıkarak, her iki etkinlik alanını yakınlaştıran ve sistematik biçimde ilişkilerini açığa çıkaran bir iletişim ağına temellenmektedir. Dolayısıyla yine bir ayırım ve bu ayırımı çözümlenecek bir ilişki arayışından söz etmek mümkün. Schulz'un mekân ve yer diyalektiği üzerinden tanımladığı, insanın kendi yaşam çevresini yaratma arayışı² ve Lefebvre'in, kullanıcının deneyimlediği mekân ile tasarlanan mekân arasındaki ayırma işaret eden soyut-somut mekân tanımlamaları,³ temel referanslar olarak hatırlanabilir. Değinen bilgi üretim alanlarından ilki tasarımcının profesyonel bilgisinin ve meslek alanına ait iletişim dilinin egemen olduğu uzmanlık alanıdır. Teknik bilgi, deneyimlerle oluşan birikim, sezgisellik ve yaratıcılık bu bilgi alanını tanımlayan temel bileşenlerdir. Karar, tasarım ve uygulama aşamalarından oluşan bu alanın en özgün, içe dönük ve bireysel etkinlik alanı ise tasarlama sürecidir. Tasarımcının ege-

menliğinde tanımlama, zihinsel süreç ve soyut-somut temsillerden oluşan; anlama, yorumlama ve üretmeye temellenen tasarım etkinliği, olası gerçekliğe dair kararların alındığı eylem alanıdır. Soyut mekândan somut mekâna uzanan bu süreçte kullanıcının varlığı dolaylı ve genel geçer kavrama biçimleriyle gözlenebilmektedir.

Diğer taraftan somut mekân ve bu mekânlarda gerçekleşen yaşam pratikleri, kullanım süreçlerinin kendi bilgi üretim alanını var eder. Mekânın salt geometrik bir düzen ve kendi başına var olan bir nesne olarak algısının tersine, yaşamsal ve toplumsal ilişkiler üzerinden tariflenen bir vaka olmasından hareketle, kullanıcıya ait deneyim odaklı bilginin varlığı önem kazanmaktadır. Katılımlı tasarım süreçlerini var eden temel düşünce kullanıcıya ait özelliklerin farkına varılması ve kullanıcının tasarım süreçlerindeki durumunun tartışılması olduğundan, bu alana ilişkin irdelemeleri biraz daha derinleştirmek gerekebilir. Öyle ki kullanıcılar onlara sunulan mekânları ve bu mekânların konumlandığı tanımlı eylem aralıklarını deneyimlerken bir yandan da bu mekânlardaki koşulların sunduğu fırsatları keşfeden, bunları manipüle eden ve dönüştürebilen davranışlar ortaya koyar. İnsanın doğasındaki devinim olgusu ve sosyo-kültürel çözümlenmelere temellendirilebilecek bu durum, özünde "müdahale" kavramıyla ilintilidir ve uygunlaştırma, uyarılama, dönüştürme, değiştirme gibi birçok eylem biçimiyle gündelik yaşamda görünür olmaktadır. İzlerini genellikle özel yaşam alanlarında belirgin biçimde oku-

4. "Agora Benim Parkım" projesi katılımlı tasarım atölyesi, 2015.

yabildiğimiz kullanıcı ve mekân arasındaki bu türlü müdahale biçimleri ile kullanıcılar bir anlamda sezgisel olarak bilgi üretir ve gündelik yaşam pratiklerine yaslanan bu üretim olasılıkları yeni durumlar / pozisyonlar açığa çıkarır. (Resim 1) Certeau koşulların sunduğu fırsatlara bağlı olsalar da sınırları aşarak bir anlamda dayatmalardan sıyrılabilen bu davranışları "kullanımlar" olarak ifade ederek bunların mekânın kuralına uymayan, mekânı yolundan döndüren "taktikler" olduğunu belirtir.⁴ Bu da bireyin sergilediği davranışların olanakları keşfederek ve somut bir tanımın üzerine yeni katmanlar ekleyerek bir anlamda pratiğin, eylem içinde var olan boşlukları doldurması, mekânın deneyim üzerinden yeniden kurulmasıdır. Ayrıca kullanıcı-mekân etkileşimlerinin yanı sıra kullanıcının kültürel ve sosyal değerler üzerinden oluşturduğu ilişkiler, davranış kalıpları, gündelik yaşam motifleri gibi özellikleri ile çok boyutlu olarak anlamlandırıldığı deneyimlere temellenen kullanıcıya ait bu uzmanlık alanı, bağlama özgü konumlu bilgi ağının varlığı ve keşfi adına da oldukça önemlidir. Özellikle dışarıdan algılanması kolay olmayan örtük ve özgün ilişki katmanlarının açığa çıkarılması, topluluk ilgilerinin anlaşılması, sakınılan ve tercih edilen durumların tespit edilebilmesi, bu bilgi alanına yakınlaşmaya yönelik düşünceler ile olasıdır. Dolayısıyla tasarım sürecinde katılımlı yaklaşımlar mekânı gelecekte kullanacak kullanıcıların önemsenerek karar ve tasarım süreçlerinin başından itibaren belirli aşamalarda, çeşitli düzeylerde ve farklı yöntemlerle bilinçli ve sistematik biçimde işleyişe dahil edilmesi fikriyle gerçekleşmektedir. Bu yaklaşımı geleneksel tasarım süreçlerindeki tanımlama evresinin genişleyerek kavranması olarak ifade etmek olasıdır. (Resim 2) Sanoff, kullanıcıları birer uzman olarak tanımlar ve kullanıcıların problemleri saptama konusundaki becerisinin altını çizerek her iki alana ait uzmanlıkların paylaşılması durumundaki ortaklıkların verimli sonuçlara ulaşabildiğini belirtir.⁵ Bu düşünce kullanıcı-mekân uyumu, kullanıcı-çevre ilişkileri, kullanıcı tercihleri ve kullanıcı davranışları gibi konulara yaklaşarak farklı türde değer ve kodlara sahip bilgi ağlarının ilişkilendirildiği iş birliği ortamlarını yaratmaktadır. Böylece işleyişe ve yöntemle bağlı olarak aktörler ve rollerin çeşitlenerek iletişim araçlarının yorumlandığı bu ortamlarda, başta değinilen ayrımlar çözülmeye ve bulanıklaşmaya başlayarak yerlerini ilişkilere ve güçlü bağlara bırakır. (Resim 3)

Tartışılması gereken diğer ayrım ve ilişkiler bütünü, kullanıcıyla birlikte tasarım yönteminin uygulandığı süreçlerdeki teori ve pratik alan ilişkileridir. Teorik alanda kavram, model, yöntem ve araçlar üzerinden ortaya konulan yaklaşımların pratik alanda nasıl karşılık buldu-

5. Anafartalar Caddesi yerel katılım atölyeleri saha iletişim etkinlikleri ve "Havra Sokağı Tasarımla Buluşuyor" projesi odak grup katılım atölyeleri, 2017.

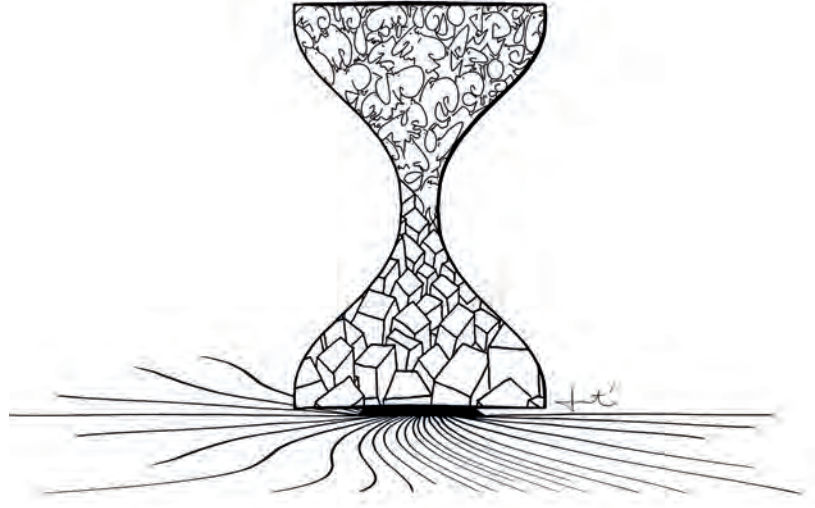
ğu, uygulama deneyimlerinde hangi problemlerin konu edinildiği ve ne gibi zorluklarla karşılaştığı önem kazanır. Teorik ve pratik alan ilişkileri zemininde katılımlı tasarım kavramının hangi tanımlara / kavramlara yakınlığı ve hangi özelliklere gereksinim duyduğu gibi konuların anlaşılması, bu iki alanın karşılıklı etkileşimini var edebilmek ve kavramlarla olgular arasındaki tansiyonu ölçebilmek için değerlidir. Öyle ki kavramlar tanımları ile var olur, kapsadıkları ve dışında bıraktıkları ile bir çerçeve oluşturur. Yöntem ve modellerin var olduğu bu düzlem ya da bilgi alanı, deneyim alanının bilgisine de gerek duyarak, olgular üzerinden sınanır ve gelişir. Kavramlar teorik alanda ideal olanı tanımlarla ortaya koyarken olgular pratik alanda gerçekleri sunar. Gerçeklerin ideallere üstün geldiği sonuçları da var edebilen bu ilişkiler ağı; bağlama, koşullara, problemlere ve ilgililerine göre her seferinde bağımsız ve özgün bilgiyi üreterek sürekli gelişir. Birikimler üzerinden gelişen bu ağ aynı zamanda ortaklaşan özellikler üzerinden belirginleşen durumları ve gerekli koşulları da ortaya koyabilmektedir. Bu kapsamda demokrasi kavramının çatısı altında birey-toplum ilişkileri üzerinden diyalog ve etkileşimli öğrenme süreçlerine işaret eden katılım kavramı, özünde iletişim fikriyle doğrudan ilişkilidir. Çoğulculuk, topluluk ve müzakere gibi olguları çağırarak bu olguların var olması için gereken zemine ihtiyaç duyar. Birlikte hareket etme, tartışma, eleştirme ve üretme ortamı olarak karşıtlıkları barındırır ve karşıtların birbirini yok etmeden farklılıkları ile temsil edilebildiği bir süreç olma özelliği ile varlık gösterir. İşleyişi belirleyen süreç olma hali, öncesiyle ve sonrasıyla bağlantılar kuran ve yeni bağlar oluşturan, yaşayan ve sürekli canlı olmayı gerektiren bir faaliyeti ifade eder. Çok yönlü ilişkilerle ileri geri beslenerek doğrusal ve tanımlı bir yol çizemeyen bu dinamik

işleyiş, yönetme becerisi ve anlık karar verme durumlarını gerektiren saçaklı ve döngüsel bir yapıyı beraberinde getirmektedir. Böyle bir işleyişin gerçekleşebilmesi ölçeğe bağlı olarak ulaşılabilirlik ve kavranabilirlik unsurlarıyla yakından ilişkilidir. Dolayısıyla erişimlere olanaklı boyutları, tanımlı kullanıcı gruplarının varlığı ve aidiyet gibi kavramlarla kurduğu bağların gücü, her iki bilgi alanından gözlemlenen çerçevede yerelliği önemli bir unsur olarak belirginleştirmektedir. Bu anlamda Tekeli, katılım ve yerellik ilişkisine değinirken merkezden yerle inildikçe yerelde yaşayanların katılımcılık taleplerinin yükseldiğini, ayrıca yerel ve küçük topluluklarda katılım fikrinin ve eyleminin daha olanaklı hale geldiğini belirtir.⁶ Özetle; iletişim, diyalog, zamana yayılan doğasıyla süreç olma özelliği, tanımlı yapısı ve kavranabilir ölçeğiyle yerellik, katılımlı tasarım deneyimlerinde öne çıkan belirleyici unsurlar olarak sıralanabilmektedir.

Bu noktada yukarıda oluşturulmaya çalışılan çerçeveyi destekleyecek biçimde İzmir’de gerçekleştirilen bazı katılımlı tasarım süreçlerine kısaca değinmekte fayda var. 2015 yılından itibaren kuram ve uygulama alanlarının etkileşimiyle yürütülen bu çalışmalar; yerel yönetim, akademi ve sivil toplum örgütlerinin iş birliklerini yaratan ortamlarda gerçekleşiyor.⁷ Çalışmalar karar süreçlerinde kullanıcı talep ve beklentilerine odaklanan iletişim ve bilgilendirme düzeylerinden, kullanıcı gruplarının doğrudan ve eylemli olarak katkı koyduğu üretken süreçlere kadar çeşitli boyut ve düzeylerde karşılık buluyor. Birlikte yapma ya da uygulamaya esas olacak fikir düzeyindeki temsillerin somut düzlemlerde geliştirilmesiyle, uygulama aşamalarına kadar uzanan katılımlı tasarım süreçleri; izlediği yollar, kullandığı araçlar ve ulaştığı sonuçlar bağlamında özgün deneyimlerdir. Süreç ve sonuçlarına ilişkin değerlendirmelerle başka bir çalışmanın konusu olarak geniş kapsamda ele alınabilecek bu özgün süreçler; İzmir’in tarihî merkezinde nitelikli yaşam çevreleri oluşturmak için farklı kullanıcı gruplarının paydaşlığıyla kentsel ve mekânsal problemlere odaklanan yerel deneyimler olarak alana katkı sağlamaktadır. (Resim 4, 5) Büyük ve etki alanı geniş bir ölçeği konu edinen çerçevede, kullanıcı ve çevre problemlerini esas alan bu çalışmalar, küçük müdahalelerle kullanıcıya yakınlaşabilmesi ve görünür etkiler yaratan çıktılara ulaşılabilmesiyle önem taşımaktadır.

SON SÖZ

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren birçok meslek alanını etkileyen katılım kavramı tasarım alanında da karşılık bulmuş; mimarlık alanı da bu süreçte tanımları ve icrası üzerinden katılım fikrinden etkilenecek birey-özne temelli yaklaşımlar ile sorgulanmaya ve tartışılmaya başlamıştır. (Resim 6) Aradan geçen bu uzun süreçte katılım kavramı halen yukarıda değinilen ayrımlara ve ilişkilere tutunarak tasarım süreçlerini etkiliyor, kavramsal ve yönetsel olarak gelişiyor. Bu süreçte katılımlı tasarım yaklaşımları yerleşik işleyişin yerine geçmeye, o alanı bütünüyle kaplamaya aday bir alternatif olarak değil ancak küçük müdahalelerle büyük kazanımlar yaratan karşılıkları ile bir seçenek olarak var olmaya ve anlamını kendi üzerinden var etmeye devam ediyor. Deneyimlerle sınanarak gelişen ve birbirinden öğrenerek ilerleyen doğası gereği süreçlerinin sonuçlarından daha değerli olduğu vurgusuna sahip katılımlı tasarım

6. Yazarın kaleminden

yaklaşımları; bir anlamda sonuçlara dair ikincil bir pozisyon üreterek kavranabiliyor. Sürece ve onun barındırdığı potansiyellere atfedilen bu önem doğru ve yerinde olmakla birlikte bugün artık sonuçlara dair beklentiler ve tespitler de dikkate alınmakta, süreç ve sonuçlara dair daha bütüncül bir kavrayış ortaya konmaktadır. Katılımlı tasarım süreçlerinin olumlu-olumsuz yönlerinin, eksik kalan ve geliştirilmesi gereken taraflarının bu bütüncül kavrayışla ve çok boyutlu ele alınması tanımlayıcı ve yol gösterici olabiliyor. Bu yaklaşım, katılımlı süreçlerin kullanıcılar, tasarımcılar, ilgili diğer paydaşlar ve hatta toplum karşısında algısının doğru bir şekilde tesisi adına da değerli. Dolayısıyla fikrin kendisi üzerinden anlamını yok etmemesi ve inandırıcılığını yitirmemesi adına süreçlerin sonuçları ile birlikte tüm yönleri ile ortaya konulabilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan kavramın etkisi, düzeyleri ve yaklaşım biçimleri nedeniyle farklı tür ve boyutlarda ele alınabiliyor olması, amaç olmaktan çıkarak örtük biçimde yönlendiren ve belli düşünceleri empoze eden bir araç haline dönüşme riskini de beraberinde getiriyor. Başta değinilen ifadeye geri dönersek, önemli olan katılımlı tasarım süreçlerinin “ne olmadığının” doğru ve anlaşılır biçimde ortaya konulmasıdır. Ne yapabileceğinden çok ne yapamayacağının bilinmesi de bir o kadar önemlidir. ❖

NOTLAR

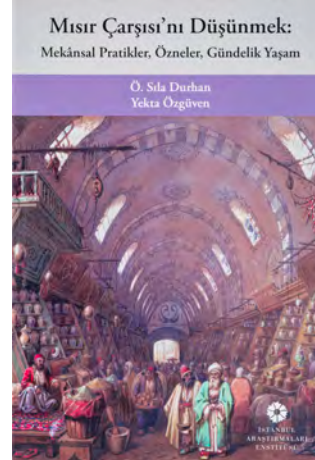
1. Giovanni Sartori *Demokrasi Kuramı* kitabında “ex adverso” ve “o contrario” ifadelerini kullanır. Demokrasinin ne olmadığı hakkında geniş miktarda karşılıklar olduğunu belirten Sartori, demokrasi tanımının tamamlanabilmesi için karşısını da görmek ve anlamak gerektiğini vurgular: Sartori, Giovanni, 1977, *Demokrasi Kuramı*, (çev.) Deniz Baykal, Siyasi İlimler Türk Derneği, Ankara.
2. Norberg-Schulz, Christian, 1971, *Existence, Space & Architecture*, Studio Vista, Londra.
3. Lefebvre, Henri, 2014, *Mekânın Üretimi*, (çev.) Işık Ergüden, Sel Yayıncılık, İstanbul.
4. De Certeau, Michel, 2008, *Gündelik Hayatın Keşfi I*, (çev.) Lale Arslan Özcan, Dost Kitabevi, Ankara.
5. Sanoff, Henry, 2000, *Community Participation Methods in Design and Planning*, John Wiley&Sons, New York.
6. Tekeli, İlhan, 2010, *Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
7. Bu çalışmalar KA-Katılım Atölyeleri tarafından yürütülüyor. İzmir ölçeğinde yerel yönetim, sivil toplum örgütleri ve akademiyle kurulan ilişkiler üzerinden kuram ve pratik alanında katılımlı tasarım süreçlerine ilişkin çalışmalar yürüten bu bağımsız inisiyatif; Zehra Akdemir Ververi, Ferhat Hacıbalıboğulu, Fulya Selçuk (kurucu-yürütücü ekip) ile Yeliz Keşkin, Rafet Utku, Sera Naz Ersoy’dan (çalışma ekibi) oluşmakla birlikte gönüllülerin ve ilgililerin katılımlarıyla genişliyor.

Metin Ahunbay, Mart 2022, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 192 sayfa, Türkçe.

Steen Eiler Rasmussen, Nisan 2022, (çev.) Deniz Özden, Arketon Yayınları, İstanbul, 319 sayfa, Türkçe.

Ö. Sıla Durhan, Yekta Özgüven, Aralık 2021, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 391 sayfa, Türkçe.

Aykut Köksal, Nisan 2022, Arketon Yayınları, İstanbul, 148 sayfa, Türkçe.

GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA GEÇ ANTİK - ERKEN ORTAÇAĞ YAPILARI

Mimarlık tarihinin değerli ismi Prof. Dr. Metin Ahunbay'ın doçentlik tezi olan *Güneydoğu Anadolu'da Geç Antik - Erken Ortaçağ Yapıları* Koç Üniversitesi Yayınları'ndan çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "Güneydoğu Anadolu'da Geç Antik-Erken Ortaçağ Yapıları konulu çalışma Dr. Metin Ahunbay'ın 1974-1978 yılları arasında, Mardin çevresinde yürüttüğü araştırmalara dayanmaktadır. Geç Antik, Erken Hıristiyan ve Ortaçağ anıtlarıyla ilgilenen Metin Ahunbay, doçentlik çalışması kapsamında Tur Abdin bölgesinin 20. yüzyıla erişen askeri ve dini yapılarını incelemiş; 19. yüzyılda bölgeye gelen yabancı gezginlerin notlarını da dikkate alarak, mevcut durumlarını belgeleyip, yorumlamıştır. Bölgenin Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırında olması, yüzyıllar boyu bölgede yaşanan etkileşimler mimari tasarım ve bezeme ayrıntılarına da yansımıştır. Kiliseler, manastırlar, mezar anıtları bu ilginç bölgenin zengin kültür mirasının değerli bileşenleridir. Tipolojik açıdan değerlendirilmeleri önemlidir." ❖

ŞEHİRLER VE YAPILAR

Rasmussen'in kendi çizimleriyle mimarlık yazınında yer etmiş kitabı *Şehirler ve Yapılar* Pınar Gökbayrak editörlüğünde yeni basımıyla Arketon'dan çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "Herhangi bir sokaktaki sıra dışı bir ev, ilgiyi hemen üzerine çeker ama sokağın bütünü hakkında hiçbir izlenim akılda kalmaz. Belirli bir ayrıntıyı fark etmek kolaydır, ancak tam aksine ne kadar basit olsa da bütünü kavramak oldukça zordur. Çoğu insanın doğal gördüğü, bütünden kopuk ayrıntılara olan ilgiyi, yapılan okumalar daha da kışkırtır. [...] Kitabın amacı, şehircilik ve mimarlık tarihinin sistemli bir sunumundansa, yazarın çalışmaktan keyif aldığını hissettiği, şehirler ve yapılarla ilgili konuları, belirli bir kurala bağlı olmadan sıraladığı bölümler aracılığıyla toplamaktır. Kitabın, tıpkı tümüyle yeni şeyler keşfettiğimiz, eski, tanıdık şeylerde şimdi yeni bir anlam bulduğumuz bir seyahatte olduğu gibi, ilgili okuyucuya yeni bir izlenim bırakacağını umuyoruz." ❖

MISIR ÇARŞISI'NI DÜŞÜNMEK:

MEKÂNSAL PRATİKLER, ÖZNELER, GÜNDELİK YAŞAM

Sıla Durhan ve Yekta Özgüven'in kapsamlı araştırma kitabı, Suna ve İnan Kıracı Vakfı İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nden çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "Eminönü'nde, Yeni Cami'nin hemen yanında yer alan Mısır Çarşısı bugün hâlâ özgün işlevini sürdüren bir baharat çarşısı olmanın yanı sıra modern hayatın izlerini de taşıyan bir tüketim mekânı. Birbirine karışmış kokuların solunduğu, çeşitli lokum, şekerleme ve kurutulmuş meyvenin tadılarak geçildiği bir çarşı ve kentin tam ortasında, kozmopolit kalabalığın en yoğun olduğu yerde bir kamusal alan. [...] Osmanlı vakıf sistemi, çarşı yapıları, İstanbul'un ticari merkezi Eminönü ve Yeni Cami Külliyesi'ne odaklanan bölümleri ile Mısır Çarşısı'nın yer seçimine ışık tutan *Mısır Çarşısı'nı Düşünmek*, çarşının mimari özelliklerini, tarihsel geçmişini ve günümüzdeki kullanımını ise ayrı birer başlıkta okuyucuya sunuyor." ❖

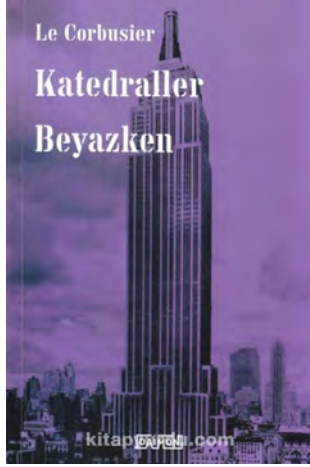
ZORUNLU ÇOĞULLUK:

MİMARLIK VE SANATTA DİLİN SÜREKSİZLİĞİ

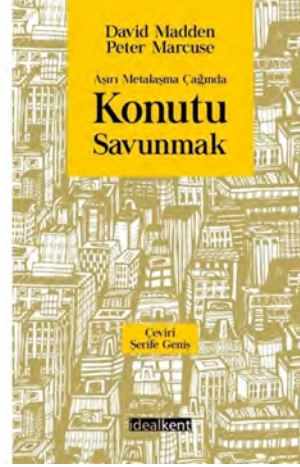
XVIII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programı kapsamında Seçici Kurul'un oybirliğiyle Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü verdiği Aykut Köksal'ın, yıllar önce ATT Yayınları'ndan çıkarak Türkiye'de modern mimarlık tartışmalarını besleyen kitabı *Zorunlu Çoğulluk: Mimarlık ve Sanatta Dilin Süreksizliği* yeni basımıyla Arketon'dan çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "'Kurmaca Diller Çağı' adını taşıyan ilk bölümde yer alan yazılar, tarımsal üretim çağının doğal dil tekliği ile endüstriyel üretim çağının kurmaca diller çoğulluğu karşıtlığını eksen alıyor. Çağdaşlık bağlamı, 'Geleceğe Uzananlar' bölümünün ana izleğini oluşturuyor: Sanat yapıtını düşünsel arka düzlemde sorgulayan ve geleceğe ilişkin yanıtlar arayan sanatçılar ya da kısaca 'geleceğe uzananlar'. 'Mekân Yazısı' ana başlığı altında toplanan yazılar ise sanatsal anlatımın farklı gerçeklik düzlemlerinde mekân boyutunu irdeliyor. Bu bölümdeki yazılar, tiyatrodan, müzikte, sinemada, yazında mekân olgusunu ele alıyor. Kitabın son bölümü, 'Dünü Kavramak' başlığı altında, tarihsel kenti var eden öğelerin örgütlenme mantığını tartışan yazılar içeriyor ve bölüm bir Sinan değerlendirmesiyle sona eriyor." ❖

Alain Farel, Ocak 2022, (çev.) Alp Tümertekin, Janus Yayıncılık, İstanbul, 320 sayfa, Türkçe.

Le Corbusier, Kasım 2017, (çev.) Alp Tümertekin, Daimon Yayınları, İstanbul, 234 sayfa, Türkçe.

David Madden, Peter Marcuse, Kasım 2021, (çev. Şerife Geniş), İdeal Kent Yayınları, Ankara, 198 sayfa, Türkçe.

Jeroen Poblome, Kasım 2021, İTÜ Vakfı Yayınları, İstanbul, 240 sayfa, Türkçe.

MİMARLIK VE KARMAŞIKLIK

Paris-Val-de-Seine Mimarlık Okulu öğretim görevlisi Alain Farel'in "mimarlığı hâlâ verimli bir bilmece sayanlara" ithafı kitabı *Mimarlık ve Karmaşıklık* Janus Yayınları'ndan çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "17. yüzyıldan devralınan Rasyonalizmin tartışıldığı, suçlandığı ve fazla basitleştirilmiş sayıldığı günümüzde çeşitli disiplinler ortaya yeni bir düşünce biçimi çıkardı. Gerçeğin karmaşıklığını mimarlık nasıl ele alıyor? Bu kitabın ilk bölümünde geliştirilen mimarlıkta Rasyonalizm eleştirisi, kent ve mimarlık konusundaki bütün basiteştirici görüşlerin ötesine geçmeyi sağlar. Günümüzde mimarlık kent olmadan, kent de sakinleri olmadan düşünülemez. İkinci bölümde ise Louis Kahn, Luis Barragan, Henri Gaudin, Vittorio Gregotti, John Hejduk, Peter Eisenman, Bernard Tchumi, Christan de Partzamparc, Renzo Piano tarafından yapılan çalışmalar karmaşıklık düşüncesinin mimarlıkta nasıl biçimlendiğini örnekler." ❖

KATEDRALLER BEYAZKEN

Alp Tümertekin'in dilimize kazandırdığı bir başka mimarlık yayını, Le Corbusier'nin *Katedraller Beyazken* kitabı Daimon Yayınları'ndan çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "Le Corbusier New York ile ilk kez 1934 yılında, kentin belediye başkanından aldığı davet üzerine, boş bir yük gemisiyle yapılan bir deniz yolculuğunun sonunda tanışır. Sonra, bu kez biri konforlu Normandie gemisiyle olmak üzere iki yolculuk daha yapılır. En uzun gelişinde ABD'de iki ay kadar kalır. *Katedraller Beyazken: Utangaçlar Ülkesine Seyahat* (Quand les cathédrales étaient blanches, Voyage au pays des timides) bu uzun yolculuğun ardından yazılır ve ilk kez 1937 yılında yayımlanır. Kitap Le Corbusier'in bu yolculuklar sonunda oluşan ABD izlenimlerini, yorumlarını, yaptığı krokileri ve aldığı notları içermekte olup, ABD'de iken yaptığı kimi konuşma ve söyleşiler ya da bunların içeriğinde bulunan kimi tema ve alıntılar da metne katılmıştır. [...] *Katedraller Beyazken'i*, kendi metin akışı içinde, çapraz okumalarla bir tür açık yapıt olarak açılmak, bu çapraz okumayı yazarın diğer metinleri ve yazın külliyatına yönelen bakışlarla genişletmek ve giderayak bu genişletmeyi gerek ABD ve New York gerçekliği, gerekse Ortaçağ ve katedraller ile ilgili metinleri de kapsayacak şekilde yapmak, buna zengin sinema külliyatını katmak mimar olanlar ve olmayanlar için keyifli birer düşünsel macera olabilir." ❖

AŞIRI METALAŞMA ÇAĞINDA KONUTU SAVUNMAK

Sosyolog David Madden ile kent plancısı Peter Marcuse'nin, dünyayı büyük ölçüde etkisi altına alan güncel konut krizine ilişkin kitabı *Aşırı Metalaşma Çağında Konutu Savunmak* İdeal Kent Yayınları'ndan çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "Konut herkesin ihtiyacı ve hakkıdır. Fakat bugün, yuvamız olan konutlar birer metaya dönüştürülmektedir ve bu durum, kentlerdeki eşitsizliği daha da ağırlaştırmaktadır. Gayrimenkul kârları, toplumsal ihtiyaç olarak konuttan daha önemli hale gelmiştir. Yoksullar daha kötü konutlar için daha fazla ödemek zorunda kalmakta, mahalle toplulukları kentsel yenileme yoluyla seçkinleştirilmenin ve yerinden edilmenin şiddetine maruz kalmaktadırlar. İnsana yaraşır konut sahibi olmak ya da böyle bir konutta yaşamak, bugün ancak ekonomik gücü buna yetenlerin erişebileceği bir toplumsal ayrıcalığa dönüşmüştür. [...] Marcuse ve Madden, konut krizinin nedenlerini ve sonuçlarını inceleyip ilerici alternatiflere olan ihtiyacı ayrıntılarıyla ortaya koyuyorlar. Konut krizinin palyatif politika değişiklikleriyle çözülemeyeceğini ileri sürüyorlar. Konut krizinin derin siyasi ve ekonomik kökenleri vardır. Bu yüzden de çözüm, krize verilecek radikal bir karşılığı gerekli kılmaktadır." ❖

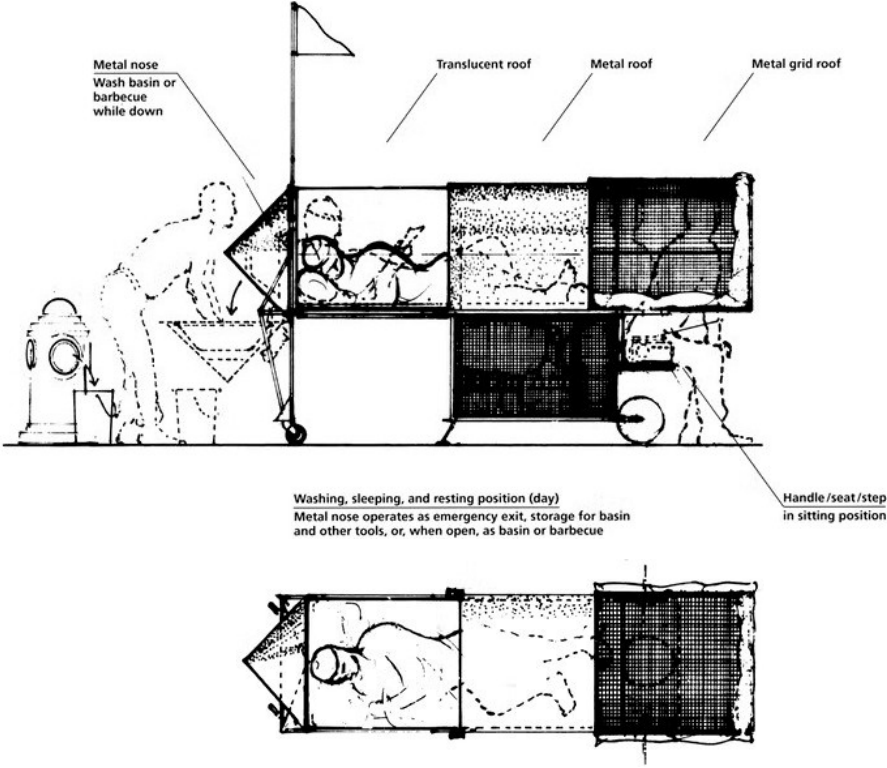
SCRIPTA MANENT - SAGALASSOS ARKEOLOJİSİNİ BELGELEMEK

Arkeolog Jeroen Poblome'un araştırma kitabı *Scripta manent - Sagalassos Arkeolojisini Belgelemek* İTÜ Vakfı Yayınları'ndan çıktı. Kitabın tanıtım metni şu şekilde: "Sagalassos arkeolojik bölgesini ziyaret edenler klasik anıtsal mimariyi ve antik şehir halkının günlük hayat tarzını keşfetmenin heyecanını yaşar. Belçika'daki Leuven Üniversitesi'nin koordine ettiği Sagalassos Arkeoloji Araştırma Projesi, kapsamlı araştırma stratejilerinin uluslararası alanda kabul gördüğü/onaylandığı bir çalışmadır. Şehrin uzun vadeli tarihi ve yayıldığı alan, kırsal ve şehrsel toplumları ve bu toplumların ekolojik çerçevede yaşama ve ölüme yönelik seçimleri, gerçek anlamda, disiplinlerarası araştırmaların başlıklarını oluşturmuştur. Sonuçlar, konservasyon, restorasyon ve (topluma yönelik) tanıtım politikalarına yansıtılmıştır. Elinizdeki bu kitapta Sagalassos Projesi arkeologları konuşuyor ve Sagalassos (GB Türkiye, Burdur) arkeolojik sit alanının ve çevresindeki çalışma bölgesinin geçmişini yeniden yapılandırma ve yorumlama metodlarını açıklıyor. Bu yayında, Sagalassos'ta arkeolojik araştırmalar yapmanın ayrıntılarını ve kullanılan yöntemlerin tasarlanma, düzenlenme ve uygulama aşamalarını bulacaksınız." ❖

Wodiczko'nun Evsizler Aracı

Ece Buldan

Arş. Gör., Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü; Doktora Öğrencisi, İYTE Mimarlık Programı

Kaynak: Hebdidge, Dick, "The Machine is Unheimlich: Krzysztof Wodiczko's Homeless Vehicle Project", 2012, <https://walkent.org/magazine/krzysztof-wodiczko-homeless-vehicle-project> [Erişim: 4 Nisan 2022].

Krzysztof Wodiczko tarafından kamusal mekân kullanımının bir eleştirisi olarak tasarlanan "Evsizler Aracı" 1988-89 yıllarında New York ve Philadelphia'da sergilendi.¹ Tasarımda sanatçının temel amaçlarından birisi 1980'lerde Amerika'da uygun bütçeli konut bulunamaması ve buna bağlı olarak birçok insanın evsiz kalması durumunu görünür kılmaktır.² Dahası, barınma ihtiyacını karşılayamayan insanların kamusal mekânlarda ne kadar söz sahibi olabildiğini ve bu minvalde kamusal alan tanımlamasının toplumun hangi kısmına hizmet ettiğini sorgulatmayı da amaçlıyordu. Projenin topluma temas ettiği noktalardan en önemlisi sergileme yöntemi. Araç ilk olarak New York ve Philadelphia sokaklarında, kamusal mekânlarda sergileniyor. Evsizler Aracı'nın eleştirel bir bakış açısıyla sergilenmesi, görünmeyi görünür kılmasının ve farkındalık yaratmasının yanı sıra soylulaştırma kapsamında evlerinden çıkarılmak istenen insanların sembolik değeri haline de geliyor. Nail Smith bu projeyi bağlam olarak kullanırken bir araçla başlayan ölçeğin, sembolik anlam kazanmasıyla parklara, meydanlara, hatta bulunduğu bölgenin tamamına yayılarak nicelik anlamını nasıl kaybettiğini ifade ediyor.³ Tasarımcının kendisi de aracı kente yapılan sembolik, psikopolitik ve ekonomik bir operasyon olarak tanımlıyor. O dönem 70.000 ila 100.000 kadar insanın yoksulluk nedeniyle barınma ihtiyaçlarını karşılayamaması, bu operasyonun yayılması ve desteklenmesi konusunda oldukça etkili olmuş. Soyut olarak devam eden barınma hakkı mücadelesinin somut göstergesi olarak Evsizler Aracı bir direniş mekânına dönüşmüş. Evsizler Aracı'nın eleştirel boyutu kadar tasarım detayları da çok çarpıcı. İç içe geçen üç yarım silindirden oluşan araç, katlandığında dört tekerleğiyle beraber alışveriş için kullanılan bir el arabası izlenimi bırakıyor. Açıldığında uyuma mekânına dönüşen silindirik kapalı alanın altında bulunan tel kafes ise kullanıcının eşyalarını koyabileceği ya da toplanan teneke kutuların biriktirilebileceği bir alana dönüşüyor. Ayrıca metalden yapılmış ve konik olarak görünen burun kısmı, açıldığında yıkama bölümüne dönüşüyor. Böylelikle araç, kullanıcının barınma ihtiyacının asgari düzeyde çözülmesine olanak tanıyor. Wodiczko bu aracı ihtiyacı olan insanlarla çok uzun zaman geçirek tasarımını ihtiyaç önceliklerine göre şekillendirmiş. Örneğin tasarım başlangıç aşamalarında evsiz insanların güvenlik sorununu çözmek amacıyla kamp çadırı benzeri bir biçime sahipken, toplanan teneke kutuların da taşınabilmesi için alışveriş arabasına benzer bir form olarak son varyasyonuna ulaşıyor.⁴ Bu noktada Wodiczko eleştirinin ötesine geçerek kullanıcıyı merkeze almış, onun ihtiyaçlarına çözüm getirmeye çalışmış, denebilir. Krzysztof Wodiczko'nun Evsizler Aracı hem bir direniş hem de bu direnişin yaşam mekânı olarak görülmeli: kamusal açık alanda özel bir mekân yaratırken görülmeyeni görünür kılan, toplumsal bir eleştiri.⁵ ❖

NOTLAR

1. Sural, Agnieszka, 2016, "Homeless Vehicle - Krzysztof Wodiczko", <https://culture.pl/en/work/homeless-vehicle-krzysztof-wodiczko> [Erişim: 4 Nisan 2022].

2. "Instrumentations", <https://www.krzysztof-wodiczko.com/instrumentation#/homeless-vehicle-project/> [Erişim: 4 Nisan 2022].

3. Smith, Neil, 1993, "Homeless/Global: Scaling Places", *Mapping the Futures: Local Cultures, Global Change*, (ed.) Jon Bird, Barry Curtis, Tim Putnam, George Robertson, Lisa Tickner, Routledge, New York ve Londra, ss.87-120.

4. "The Homeless Vehicle", <https://hiddenarchitecture.net/the-homeless-vehicle> [Erişim: 4 Nisan 2022].

5. Barınma problemi üzerine tasarım yoluyla geliştirilen bu eleştiriyi Türkiye koşullarında tartışmak için Yoksulun Evi oldukça yerinde bir bağlam sunuyor. Wodiczko'nun görünmez görünürlük kavramı ile Ocak'ın sosyal, kültürel ve fiziksel uzaklığın silikleştirdiği yaşam birimlerine değinme çabası son derece paralel: Ocak, Ersan, 2002, "Yoksulun Evi", *Yoksulluk Hâlleri: Türkiye'de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, ss.89-115.